

6	จัดวิทยากรอบรมให้ความรู้ กรรมวิธีบรรจุกลิตภัณฑ์ เครื่องปรุง - การบรรจุขวด ด้วยโฟม - การปั๊มถุงระบบสูญญากาศ - การปิดโลโก้ของกลุ่ม(ฉลาก กำกับผลิตภัณฑ์)	สมาชิก กลุ่ม แม่บ้านจำนวน 20 คน	9 -10 สิงหาคม 2551 13.30 – 16.30	ค่าอาหาร และเครื่องดื่ม 80 บาท/คน จำนวน 20 คน - ค่าวิทยากร 3 ชม.ๆละ 150 บาท - ค่าวัสดุเรียนรู้	3,200.- 900.- 450.-
7	ศึกษาดูงาน - การบริหารจัดการจัดการกลุ่ม ออมทรัพย์ บ้านเกาะแก้ว อ.เมืองหาดใหญ่ จ.สงขลา - การบรรจุภัณฑ์ อบต.บ้านท่าข้าม ต.ท่าข้ามหาดใหญ่ จ.สงขลา	กลุ่มแม่บ้าน จำนวน 20 คน	15 สิงหาคม 2551 07.00 – 17.00 น.	ค่าอาหารและ เครื่องดื่ม เคน ละ 80 บาท ค่าเช่ารถตู้ 2 คันพร้อมค่า น้ำมันวันละ 3,650 บาท - ค่าเบี้ยเลี้ยงวันละ 120 บาท - ค่าวัสดุเรียนรู้	1,600.- 7,300.- 2,400.- 500
รวมเป็นเงิน					16,350
ยอดยกมา					11,800
รวมงบประมาณทั้งสิ้น					28,150

งบประมาณดำเนินการ

การจัดกิจกรรม

- ค่าตอบแทนวิทยากร	,000 บาท
- ค่าอาหารและเครื่องดื่ม	1,800 บาท
- ค่าพาหนะ	- บาท
- ค่าวัสดุฝึก	,315 บาท
- จิง กก.ละ 40 บาทจำนวน 15 กก.	เป็นเงิน 500 บาท
- ข่า กก.ละ 30 บาท จำนวน 15 กก.	เป็นเงิน 400 บาท
- ขมิ้น กก.ละ 30 บาท จำนวน 20 กก.	เป็นเงิน 600 บาท
- ตะไคร้ต้นละ 25 สต. จำนวน 1,000 ต้น	เป็นเงิน 600 บาท
- พริกขี้หนู กก.ละ 120 บาทจำนวน 10 กก.	เป็นเงิน 1,200 บาท
- พริกขี้หนูแห้ง กก.ละ 150 บาทจำนวน 5 กก.	เป็นเงิน 750 บาท
- พริกขี้ฟ้าแห้ง กก.ละ 200 บาท จำนวน 5 กก.	เป็นเงิน 1,000 บาท
- กะปิ กก.ละ 60 บาท จำนวน 5 กก.	เป็นเงิน 300 บาท
- น้ำมัน 1 ถัง 17 ถังๆละ 45 บาท	เป็นเงิน 765 บาท
- เครื่องเทศอย่างละ 1 กก.ๆละ 200 บาท	เป็นเงิน 1,200 บาท

การบริหารจัดการ

- ค่าพาหนะในการนิเทศติดตาม 1,500 บาท
- ค่าสรุปเป็นเล่ม จำนวน 2 เล่ม 500 บาท
- ค่าวัสดุเรียนรู้ 870 บาท

การศึกษาดูงาน

- ค่าเช่ารถตู้พร้อมค่าน้ำมันไป-กลับ คันละ 1,900 บาท/วัน เป็นเงิน 1,900 บาท
 - ค่าอาหารกลางวันและเครื่องดื่ม 80 บาท/คน จำนวน 20 คน เป็นเงิน 1,600 บาท
 - ค่าเบี้ยเลี้ยงกลุ่มแม่บ้าน วันละ 120 บาท/คน จำนวน 20 คน เป็นเงิน 1,600 บาท
 - ค่าเอกสารดูงาน เป็นเงิน 500 บาท
- รวมงบประมาณทั้งสิ้น 28,150 บาท (สามหมื่นสองพันหกร้อยบาทถ้วน)

สถานที่ดำเนินการ

ณ มัสยิดสถาบันปอเนาะบาโงอาลี ม.5 บ้านลานช้าง ต.ตะบิง อ.สายบุรี จ.ปัตตานี

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. นายอาหะมะ ยา	ครูอาสาฯ ตำบลปะเสยะวอ
2. นายซุลกิฟลี วาจิ	ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตำบลตะบิง
3. นางรอปีเยาะ มะ	ประธานกลุ่มแม่บ้าน
4. นางสาวรอเมาะ คีอราแม	เลขา
5. นางสาวไชนับ ดาเห	เหรียญก

เครือข่าย

- องค์การบริหารส่วนตำบลตะบิง ช่วยประชาสัมพันธ์
- วิทยาลัยอาชีวศึกษาอำเภอสายบุรี ในการจัดหาวิทยากรและสนับสนุนงบประมาณ
- ศูนย์ กศน.อำเภอสายบุรี การจัดทำหลักสูตร การจัดกิจกรรมการสอนและ

สนับสนุนงบประมาณ

ความสัมพันธ์กับโครงการอื่นๆ

- โครงการฝึกทักษะอาชีพการทำน้ำยาเอนกประสงค์บ้านคือ ต.ตะลัน ในด้านการผลิต
- โครงการพัฒนาศักยภาพกลุ่มแม่บ้าน ม.8 บ้านปายนอก ต.กะดุนง ในด้านการ

บริหารจัดการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- กลุ่มแม่บ้านทั้ง 20 คน สามารถบริหารจัดการแทนกันได้ภายในกลุ่ม

- กลุ่มแม่บ้าน มีการบรรจุภัณฑ์เครื่องปรุงที่สะอาด ถูกหลักอนามัย มีฉลากโลโก้เป็นของตัวเอง
- ผลิตภัณฑ์เครื่องปรุงอาหารสามารถขายได้ เป็นที่รู้จักของชุมชนและตลาดในระดับอำเภอและจังหวัด

ตัวชี้วัดผลสำเร็จของโครงการ

1. ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ
 - จำนวนผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ ต่อเดือน ของกลุ่มแม่บ้าน
2. ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ
 - ผลผลิตเป็นที่ยอมรับของชุมชน และตลาดอำเภอและจังหวัด
 - สมาชิกกลุ่มมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้
 - จำนวนผลิตภัณฑ์เครื่องปรุงที่ขายได้ในแต่ละเดือน
3. ตัวชี้วัดผลลัพธ์
 - สมาชิก 20 คน เกิดการรวมกลุ่มที่ชัดเจน
 - กลุ่มแม่บ้านทั้ง 20 คนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

การติดตามผลการดำเนินงาน

- การสังเกต สมาชิก และคณะทำงานกลุ่มแม่บ้าน
- การสัมภาษณ์ กลุ่มแม่บ้าน ผู้นำหมู่บ้าน ตำบล และประชาชนในหมู่บ้าน
- การจัดเวที สรุปผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน

ลงชื่อ.....ผู้เขียนโครงการโครงการ

(นายอาหะมะ ยา)

ตำแหน่ง อาสาสมัครตำบลปะเสยะวอตำแหน่ง

ลงชื่อ.....ผู้เห็นชอบ

(นายธนิต กลามอ)

ผู้อำนวยการศูนย์ กศน.อำเภอสาขบุรี

ลงชื่อ.....ผู้อนุมัติโครงการ

(นายจรัส หนูอนันต์)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดปัตตานี

2.6 โครงการ ทักษะชีวิตเรื่อง การปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการดูแลสุขภาพ

หลักการและเหตุผล

สภาพพื้นที่ของตำบลยาบี อำเภอนองจิก จังหวัดปัตตานี ประกอบด้วย 6 หมู่บ้าน หมู่บ้านไทยพุทธ 1 หมู่บ้าน และหมู่บ้านมุสลิม 5 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้นจำนวน 3,981 คน การดำรงชีวิตของประชาชนประกอบอาชีพทำนา ทำสวนยางพาราเล็กน้อย รับจ้างทั่วไปเพียงบางส่วน แต่โดยส่วนใหญ่วัยแรงงานจะออกไปประกอบอาชีพต่างถิ่น เช่น รับจ้างกรีดยาง ค้าขาย ที่มาเลเซีย สงขลาและยะลา เพราะรายได้จากการประกอบอาชีพจากหมู่บ้านไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ทำให้ผู้สูงอายุและเด็ก ๆ ต้องดูแลกันเอง ในตำบลยาบีมีสถานีนามัย 1 แห่ง ฉะนั้น การเจ็บป่วยในเบื้องต้นจะรักษาที่สถานีนามัย แต่ในรายชื่อของผู้สูงอายุและผู้ที่ไม่รู้หนังสือ คือ ไม่สามารถพูดเขียนภาษาไทยได้ และไม่มีทักษะความรู้เบื้องต้นในการรักษา หรือดูแลตนเองเมื่อยามป่วยไข้ ประกอบกับไม่มีคนรอบข้างดูแลก็จะไม่สามารถมารักษาที่สถานพยาบาลใกล้บ้านได้ ส่งผลกระทบให้ภาวะการเกิดโรครยังมีความรุนแรงขึ้น หากไม่มีการรักษาให้ทันท่วงที หรือแม้กระทั่งบางครั้งกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้จะอาศัยการรักษาจากหมอสมุนไพรแถวบ้านก็จะหายในกรณีที่โรคไม่มีความรุนแรงหรือบาดเจ็บเล็ก ๆ น้อย ๆ หากในกรณีที่โรครุนแรง การรักษาที่ขาดสุขอนามัยที่ดี ก็จะอันตรายถึงชีวิตได้

การจัดโครงการทักษะชีวิตเรื่อง การปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการดูแลสุขภาพ มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งกับกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะผู้สูงอายุ เยาวชน หรือแม้กระทั่งแม่บ้านที่มีหน้าที่ต้องคอยดูแลคนในครอบครัว เพราะหากกลุ่มเป้าหมายไม่มีความรู้หรือทักษะในการปฐมพยาบาลที่ถูกต้อง เมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือการเจ็บป่วย บาดเจ็บ อาจส่งผลถึงชีวิตได้ หรือเกิดการพิการทุพพลภาพ เป็นภาระของสังคม ในการที่จะต้องเสียงบประมาณด้านสาธารณสุขในการดูแลบุคคลเหล่านี้ ฉะนั้น การส่งเสริมทักษะ ความรู้ในการดำรงชีวิตที่ถูกต้องของการปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการดูแลสุขภาพ เป็นวิธีการรักษาเพื่อลดความเสี่ยงของการเกิดโรคที่รุนแรงขึ้น ฉะนั้น ศูนย์การเรียนนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอนองจิก จึงได้จัดทำโครงการนี้ขึ้น เพื่อมุ่งหวังให้กลุ่ม เป้าหมายสามารถนำความรู้ที่ได้รับและขยายผลสู่คนในครอบครัวและคนในชุมชนได้

วัตถุประสงค์

- 1.เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีทักษะความรู้ ความเข้าใจ ในการปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการดูแลสุขภาพ
- 2.เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถนำองค์ความรู้ไปขยายผลสู่คนในครอบครัว ในชุมชนและในสังคมต่อไป

เป้าหมาย

- เชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายมีทักษะความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปฐม

พยาบาลเบื้องต้นและการดูแลสุขภาพ และสามารถขยายผลความรู้สู่คนในครอบครัวและในชุมชน
สังคมได้

- เสิ้งปริมาณ 60 คน (-เยาวชน 20 คน-แม่บ้าน 20 คน-ผู้สูงอายุ 20 คน)

แผนการดำเนินการ

ที่	กิจกรรม	ระยะเวลา	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
1	สำรวจข้อมูล/วางแผน	- มกราคม 2551	งบประมาณในการ จัดกระบวนการ เรียนรู้ 5,516.-	พนักงานราชการ และเครือข่าย กศน.
2	ขออนุมัติโครงการ	- สิงหาคม 2551		
3	ดำเนินงานตามโครงการ - ให้ความรู้เชิงปฏิบัติการเรื่อง การปฐมพยาบาลเบื้องต้น - การดูแลสุขภาพ	- 15 สิงหาคม 2551 เวลา 09.00 – 12.00น.		
4	สรุปผล/รายงานผล	เวลา 13.30 – 16.00 น. สิงหาคม 2551		

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. นางสาวศุภานัน คงเหมือนเพชร	พนักงานราชการประจำตำบลยาบี
2. นางจารีระห์ เสงี่ยม,อาสาฯ กศน. ม.4	ทำหน้าที่ประสานงานกลุ่มเยาวชน
3. นางฟารีดา แวกะจิ อสม./อาสาฯ กศน.ม.6	ทำหน้าที่ประสานงานกลุ่มแม่บ้าน
4. นางวนิดา เจมมะ อสม.ม.3	ทำหน้าที่ประสานงานกลุ่มผู้สูงอายุ
5. นส.มณฑิรา หะยิเจ๊ะนะ บัณฑิตอาสาฯ	ทำหน้าที่ประสานงานกลุ่มแม่บ้าน

ระยะเวลาการดำเนินงาน

วันที่ 15 สิงหาคม 2551 เวลา 09.00 - 16.00 น.

สถานที่

ตำบล ยาบี อ.หนองจิก จ.ปัตตานี

งบประมาณ	งบประมาณใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้	5,846 บาท
- ค่าอาหารว่าง (15*60*2)		1,800 บาท
- ค่าอาหารกลางวัน (35*60)		2,100 บาท
- ค่าวัสดุ		
** กระดาษขนาด เอ 4 จำนวน 1 รีม		150 บาท
** ปากกาเคมี (น้ำเงิน ,แดง,) จำนวน 3 เล่ม		36 บาท
** ผ้าริมเขียว จำนวน 4 หลา		150 บาท

** กระดาษสีทำปก(สีชมพู)	150	บาท
** สีสำหรับเขียนป้ายผ้า 2 กระป๋อง(น้ำเงิน,แดง)	260	บาท
- ค่าวิทยากร (ชม.ละ 300.- * 4 ชม.)	1,200	บาท

เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

1. สถานีนอานัมยประจําตำบล ให้ความรู้ในเรื่องการปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการดูแลสุขภาพ
2. สำนักงานบริหารราชการประจําตำบลยาบี ให้ความอนุเคราะห์สถานที่ในการจัดโครงการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ร้อยละ 80 ของกลุ่มเป้าหมายมีทักษะ ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการดูแลสุขภาพ
2. ร้อยละ 80 ของกลุ่มเป้าหมายสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปขยายผลสู่คนในครอบครัวและคนในชุมชนสังคมต่อไปได้

(ลงชื่อ).....ผู้เสนอโครงการ

(นางสาวศุภานัน คงเหมือนเพชร)

พนักงานราชการตำบล ยาบี

(ลงชื่อ).....ผู้เห็นชอบโครงการ

(นายชัยฤทธิ์ เบญญาภาจ)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอหนองจิก

(ลงชื่อ).....ผู้อนุมัติโครงการ

(นายจรัส หนูอนันต์)

ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปัตตานี

2.7 โครงการ ฝึกทักษะการเลี้ยงปลาในท่อนซีเมนต์ ของนักศึกษาโรงเรียนเจริญศาสนวิทยา อ.ยะรัง จ.ปัตตานี

หลักการและเหตุผล

โรงเรียนเจริญศาสนวิทยา 15(2) ตั้งอยู่ ณ บ้านโต๊ะกาตี เลขที่ 50/1 หมู่ที่ 2 ตำบล
คลองใหม่ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี เป็นพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำปัตตานี สายเก่า อยู่ติดถนน ล้อมรอบ
ไปด้วยบ้านเรือนของประชาชน เป็นพื้นที่ลุ่ม น้ำท่วมทุกปี ณ ปัจจุบันมีครูสอนศาสนา จำนวน 5
คน นักเรียนชาย 80 คน นักเรียนหญิง 45 คน ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมปีที่ 6 มีนักเรียน
ลงทะเบียนเรียนหลักสูตรสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 7 คน มัธยมศึกษาตอน
ปลายจำนวน 8 คน และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น(หลักสูตรบูรณาการ) จำนวน 50 คน
เมื่อก่อนนี้นักเรียน เรียนทางด้านศาสนาเพียงอย่างเดียว ต่อมาเมื่อปี 2547 ศูนย์บริการการศึกษานอก
โรงเรียนอำเภอยะรัง เข้าไปดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ทุกกิจกรรม ได้รับความ
ร่วมมือจากผู้บริหาร โรงเรียน และ โต๊ะครูเป็นอย่างดี

จากการประชุมชี้แจงการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในภาคเรียนที่ 1/2551
เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2551 ที่ผ่านมานักศึกษามีความต้องการเรียนรู้ทักษะการเลี้ยงปลาในท่อนซีเมนต์ ใน
บ่อดิน เพิ่มเติม เพื่อฝึกทักษะอาชีพ และใช้เป็นอาหารกลางวันหากเหลือจะจำหน่าย แต่ที่ประสบ
ปัญหาในการหาสถานที่ทำบ่อเลี้ยงปลา อันเนื่องมาจาก โรงเรียนถูกล้อมรอบไปด้วยบ้านเรือน
ประชาชนและพื้นที่โรงเรียนคับแคบ โต๊ะครูได้เสนอการเลี้ยงปลาในท่อนซีเมนต์ เนื่องจากใช้พื้นที่
น้อย สะดวกในการดูแล ให้อาหาร ใช้ทักษะกระบวนการไม่ซับซ้อนมากนัก ลงทุนน้อย ระยะเวลา 3-
4 เดือน อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดทักษะการเรียนรู้ต่างๆไปสู่รุ่นน้อง รุ่นต่อรุ่น ได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น การเรียนทางด้านศาสนาเพียงอย่างเดียว โดยไม่เรียนรู้ทางอาชีพ หรือสาย
สามัญ เป็นปัญหาของนักเรียนในการมองหางานทำเมื่อเติบโตขึ้น เนื่องจากไม่มีความรู้และวุฒิ
ทางการศึกษา จึงเป็นปมด้อยของชีวิต ดังนั้นการส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านทักษะอาชีพ เป็นอีก
ทางเลือกหนึ่งของนักเรียนปอเนาะ เนื่องจากไม่มีโอกาสเลือกมากนัก ด้วยฐานะทางบ้านไม่ค่อยจะดีนัก
และอยู่ห่างไกล การส่งเสริมการเลี้ยงปลาในท่อนซีเมนต์ จึงเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่นักเรียนปอเนาะ
สามารถเรียนรู้ ทักษะ กระบวนการเลี้ยงดูตามขั้นตอน สามารถฝึกฝนทักษะและหาความรู้จาก
วิทยากรที่มีประสบการณ์ ก็จะสามารถออกไปประกอบอาชีพ ถ่ายทอดสู่รุ่นน้อง นำความรู้ไปสร้าง
รายได้ให้ตนเอง ขยายขอบข่ายงานอาชีพจนสามารถยืนหยัดอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้กลุ่มนักเรียนปอเนาะที่สนใจ มีความรู้มีทักษะ กระบวนการเลี้ยงปลา
2. เพื่อให้ให้นักเรียนมีการเรียนรู้ทางการอบรมทรัพย์และการร่วมลงทุน
3. เพื่อให้ให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

4. เพื่อให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ไปสู่ผู้อื่นอย่างยั่งยืน

เป้าหมาย

1. เชิงปริมาณ

- นักเรียนปอเนาะที่สนใจเลี้ยงปลาจุก จำนวน 20 คน
- เลี้ยงปลาจุกบักอยู่ในท่อซีเมนต์ จำนวน 4 ท่อ ๆ ละ 200 ตัว รวม 800 ตัว

โดยจัดแบ่งเป็น 2 รุ่น ๆ ละ 400 ตัว

2. เชิงคุณภาพ

- นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในด้านทักษะ กระบวนการเลี้ยงดู จนประหลาดกเดิบโต นำไปจำหน่าย มีรายได้เข้ากลุ่ม เกิดการออมทรัพย์และการร่วมทุน และใช้เป็นอาหารกลางวันบางส่วน ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ สามารถถ่ายทอดความรู้สู่ผู้อื่นและนำไปสู่การขยายบ่อ เลี้ยงปลาจุกบักอยู่ในรุ่นต่อไป ไม่มีวันจบสิ้น

สถานที่ดำเนินการ

โรงเรียนเจริญศาสนวิทยา 15(2) บ้านโต๊ะกาตี หมู่ที่ 2 ตำบลคลองใหม่ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ระยะเวลาดำเนินการ

ระหว่างเดือนกรกฎาคม- ตุลาคม 2551

วิธีการดำเนินงาน

ว/ด/ป	เนื้อหา	วัตถุประสงค์	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/ อุปกรณ์	งบประมาณ		ผู้รับผิดชอบ
					วัสดุ	ค่าตอบแทน	
10 มี.ย 51	สร้างความเข้าใจกลุ่ม	เพื่อให้กลุ่ม มีความเข้าใจ ในทิศทางเดียวกัน	ประชุมชี้แจง ทิศ ทางการดำเนินงาน	-	-	-	-ครูอาสาฯ -ปอเนาะ -โต๊ะครู
1 ส.ค. 51	การเตรียมบ่อเลี้ยง การปรับสภาพน้ำในบ่อ เลี้ยง การปรับระดับน้ำ	เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในการเตรียม บ่อเลี้ยงปลา	วิทยากรแนะนำให้ ความรู้ -สาธิต, ปฏิบัติจริง	คู่มือการ เลี้ยงปลา ดูก	3,200	300	-วิทยากร -ครูอาสาฯ -ปอเนาะ -โต๊ะครู
7 ส.ค. 51	ลักษณะปลาดูดย การคัดเลือกพันธุ์ อัตราการเลี้ยงปลาดูก	เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ มี ทักษะสามารถปฏิบัติการ เลี้ยง คัดเลือกพันธุ์ได้	วิทยากรให้ความรู้ แนะนำ นักเรียนปฏิบัติจริง	แผ่นพับ แผ่นปลิว	-	300	-วิทยากร -ครูอาสาฯ -ปอเนาะ -โต๊ะครู
8 ส.ค. 51	การจัดการเลี้ยงปลา -การขนย้ายลูกปลา -อัตราการปล่อย/ลด ความเครียด การเปิดดู/ปล่อยปลา	เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ มี ทักษะ สามารถปฏิบัติการด้วย ตนเองได้อย่างถูกต้องตาม กระบวนการเลี้ยงปลา	วิทยากรให้ความรู้ แนะนำ นักเรียนปฏิบัติจริง	แผ่นพับ แผ่นปลิว	2,600.-	300	-วิทยากร -ครูอาสาฯ -ปอเนาะ -โต๊ะครู

ว/ศ/ป	เนื้อหา	วัตถุประสงค์	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/ อุปกรณ์	งบประมาณ		ผู้รับผิดชอบ
					วัสดุ	ค่าตอบแทน	
9-17 ส.ค. 51	การให้อาหารปลาใน ระยะต่างๆ การอนุบาลลูกปลา	เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะใน การให้อาหารปลา ในระยะเวลาต่างๆได้	วิทยากรแนะนำให้ ความรู้ -สาธิต, ปฏิบัติจริง	แผ่นพับ แผ่นปลิว	2,400	300	-วิทยากร -ครูอาสาฯ -พ่อแม่ -โต๊ะครู
18 ส.ค. 51	โรคปลา การป้องกันโรค/ คุณภาพน้ำ การดูแลรักษา/ การจัดการเลี้ยงดู	เพื่อให้เด็กมีความรู้ ในเรื่องของโรคปลา มีทักษะในการป้องกันและ ดูแลรักษา	วิทยากรแนะนำให้ ความรู้ -สาธิต, ปฏิบัติจริง	คู่มือการ เลี้ยงปลา ตุ๊ก	800	300	-วิทยากร -ครูอาสาฯ -พ่อแม่ -โต๊ะครู
1 ก.ย. 51	การลดต้นทุนอาหาร การให้อาหารทดแทน อาหารเม็ด การให้อาหารเสริม	เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจในการลด ต้นทุน ลดรายจ่าย	วิทยากรให้ความรู้ แนะนำ นักเรียนปฏิบัติจริง	แผ่นพับ แผ่นปลิว	-	300	-วิทยากร -ครูอาสาฯ -พ่อแม่ -โต๊ะครู
30 ก.ย. 51	การจับปลา การจำหน่ายปลา การล้างบ่อปลา	เพื่อให้เด็กสามารถจับ ปลาได้ ถูกต้อง สามารถจำหน่ายปลาได้	วิทยากรให้ความรู้ แนะนำ นักเรียนปฏิบัติจริง	แผ่นพับ แผ่นปลิว	-	300	-วิทยากร -ครูอาสาฯ -พ่อแม่ -โต๊ะครู
รวม					9,000	2,100-	11,100-

งบประมาณ

การจัดกิจกรรม

-ค่าวิทยากร 7 ครั้งๆ ละ 300 บาท/2 ชั่วโมง เป็นเงิน 2,100 บาท

-ค่าวัสดุ

1. ท่อซีเมนต์ปิดท่อ 1 ด้าน กว้าง 1.30 เมตรมีช่องระบายน้ำจำนวน 4 ท่อๆละ 600 บาท เป็นเงิน

2,400 บาท

2. ลูกปลาคูบักอุย ขนาด 1 นิ้ว จำนวน 800 ตัวๆ ละ 1 บาท

เป็นเงิน 800

บาท

3. อาหารลูกปลาคูบัก 3 กระสอบๆละ 800 บาท

เป็นเงิน 2,400

บาท

4. อาหารปลาคูบักใหญ่ 4 กระสอบๆละ 650 บาท

เป็นเงิน 2,600

บาท

5. อวนเก่าตาถี่ 20 กิโลกรัมๆละ 40 บาท

เป็นเงิน 800

บาท

รวมเป็นเงิน 11,100 บาท

(ตัวเลขนี้จ่ายตามความเป็นจริง)

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. ประธาน เลขานุการ และเหรัญญิก กลุ่มเลี้ยงปลาคูบัก
2. ใต้ครู/อุสตาซโรงเรียนเจริญศาสน์วิทยา
3. นายวิกรม โอชาอัมพวัน ครูอาสาประจำปอเนาะ
4. นางสาวพิชญา ปี่แก้ว ครูอาสาประจำตำบล
5. นายชอبری มะดีเยาะ ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

เครือข่าย

ศูนย์พัฒนาประมงน้ำจืดปัตตานี ตำบลปิตุภูมิ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี เป็นวิทยากร ที่

ปรึกษาแนะนำทักษะ ขั้นตอน กระบวนการเลี้ยงปลาคูบักอุย

ความสัมพันธ์กับโครงการอื่น

-โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ในสถาบันศึกษาปอเนาะ

- โครงการเยาวชนคนปอเนาะหัวใจสีขาว ในการพัฒนาศักยภาพเยาวชนใน
ปอเนาะให้มี

คุณภาพ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียน ปอเนาะจำนวน 20 คน มีความรู้ ทักษะ ขั้นตอน กระบวนการเลี้ยง
ปลาถูกต้อง

ถูกต้อง

2. นักเรียนปอเนาะ เกิดการลงทุน ในกลุ่มเล็กๆและมีการออมทรัพย์

3. นักเรียนในปอเนาะ มีปลาตกเป็นอาหารกลางวันทุกคน ประหยัดรายจ่ายเป็นอย่างดี

ดี

4. สามารถถ่ายทอดความรู้ ทักษะการเลี้ยงปลาไปสู่รุ่นน้อง และเลี้ยงต่อกันไป

ตลอด

ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

1. ร้อยละ 80 ของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ มีทักษะ สามารถเลี้ยงปลาถูกต้องอย่าง
ถูกวิธี มี

ความรู้ความสามารถในการเลี้ยงปลาเป็นอย่างดี

2. ร้อยละ 80 ของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ มีความรู้ ประสิทธิภาพ ด้านการ
ลงทุน และ

การออมทรัพย์ มีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง/กลุ่ม

ลงชื่อ

ผู้เสนอโครงการ

(นายวิกรม โอชาอัมพวัน)

ครูอาสาประจำปอเนาะ

ลงชื่อ

ผู้เห็นชอบโครงการ

(นายอับดุลยบาอี สามแม)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอยะรัง

ลงชื่อ

ผู้อนุมัติโครงการ

(นายจรัส หนูนอนันต์)

ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปัตตานี

บทที่ 6

การดำเนินงานตามโครงการและการรายงานผลของครู กศน.

จากโครงการที่ครู กศน. ได้พัฒนาร่วมกับชุมชนเป้าหมายจำนวน 7 โครงการนั้น ในที่สุดมีโครงการที่สามารถดำเนินการจนถึงขั้นส่งรายงานผลการปฏิบัติงานได้นั้นมี 4 โครงการ ส่วนโครงการที่ไม่สามารถส่งรายงานผลได้ตามกำหนดนั้นส่วนใหญ่เกิดจากการที่ผู้ดำเนินการไม่อาจปฏิบัติงานตามกรอบเวลาได้เนื่องจากมีภาระงานอื่นๆที่เป็นวาระด่วนเข้ามาที่ต้องดำเนินการก่อนเป็นจำนวนมาก สำหรับโครงการที่สามารถส่งรายงานผลได้แก่

1. รายงานผลโครงการอบรมกฎจราจรให้เยาวชนนอกระบบ กศน. อำเภอเมืองปัตตานี

1. ที่มาและความสำคัญของโครงการ

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จังหวัดปัตตานี จัดตั้งขึ้นในมิ่งมงคลสมัยที่ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ 36 พรรษา เมื่อปีพุทธศักราช 2534 โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2534 ลักษณะอาคารคอนกรีต 2 ชั้น พื้นที่ใช้สอย 415 ตารางเมตร ชั้นประกอบด้วย มุมบริการต่างๆ เช่น มุมบริการหนังสือทั่วไป มุมบริการหนังสือประเภทบันเทิง นวนิยาย เรื่องสั้น และนิตยสาร มุมบริการพิมพ์ – คัด หนังสือ มุมบริการอินเทอร์เน็ต มุมหนังสือพิมพ์ และวารสารวิชาการ เป็นต้น ชั้นบนประกอบด้วย ห้องเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ห้องโสตศึกษา ห้องปัตตานี ทำพิธีเปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2536 โดยมีสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินมาเป็นองค์ประธาน เพื่อเฉลิมพระเกียรติและเพื่อสนองแนวทางพระราชดำริในการส่งเสริมการศึกษาสำหรับประชาชน ซึ่งสังกัดในสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดปัตตานี โดยมีนโยบายและบทบาทหน้าที่ในบริการการศึกษาตามอัธยาศัยและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษา โดยเน้นจัดและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับเยาวชนที่อยู่นอกระบบและประชาชนทั่วไป ในด้านการศึกษาพื้นฐาน การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต พัฒนาสังคมและชุมชน

ห้องสมุดจึงเป็นศูนย์กลางของข่าวสารข้อมูลของชุมชน เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ ค้นคว้า วิจัย โดยมีการจัดบริการหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของความคิดและการกระทำเพื่อรวบรวมความรู้ที่บันทึกไว้ในรูปแบบของหนังสือและสื่อความรู้แบบอื่น ๆ ได้มีมานานแล้วมี ที่มีการรวบรวมเพื่อการอ่านแสวงหาความรู้ของแต่ละคน และการรวบรวมให้เป็นแหล่งความรู้สำหรับชุมชนและสังคม ให้เป็นศูนย์กลางแห่งความรู้ ซึ่งทุกคนในชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ อาจแสวงหาความรู้สำหรับตนเองได้ แหล่งรวบรวมหนังสือและสื่อความรู้ต่าง

ๆ เช่นนี้เรียกว่า ห้องสมุด ที่เปิดบริการควบคู่ไปกับความเจริญก้าวหน้าทางความรู้ ซึ่งทางห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จังหวัดปัตตานี เปิดบริการทุกวัน หยุดเฉพาะวันหยุดนักขัตฤกษ์

จากการประชุมแบบมีส่วนร่วมของเยาวชนนอกระบบและตัวแทนขององค์กรฯ

นักศึกษา กศน. เมืองปัตตานี ณ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2551 ที่ผ่านมา ทางเราได้เข้าไปพูดคุย ไม่เชิงว่าเป็นการประชุมสักเท่าไร เพราะทางกลุ่มไม่ได้มีการนัดหมายมาก่อนล่วงหน้า ทางเราจึงถือโอกาสที่นักศึกษาเข้ามาใช้บริการสถานที่เพื่อการเรียนการสอน และพบครูประจำกลุ่ม ทางเราจึงขออนุญาตครูประจำกลุ่มเข้าไปพูดคุยเพื่อสอบถามนักศึกษาถึงความต้องการในการเข้าร่วมโครงการอบรมกฎจราจรกับทีมงานเราหรือไม่อย่างไร บางคนก็ยังสงสัยว่าเข้ามาคุยกับพวกเขาทำไม และทางเราจึงอธิบายให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจ จากนั้นทางเราก็ได้ตั้งคำถามต่อไปว่า “ใครเคยประพาศิตินผิคกฏจราจรขณะขับขึ้นท้องถนนบ้าง และกระทำผิดเรื่องใด ” พอได้ฟังคำถามกลุ่มเป้าหมายถึงกับอมยิ้มพร้อมกับพยักหน้า และค่อยๆ พูดด้วยน้ำเสียงที่ไม่เต็มปากออกมาจากกลุ่มเป้าหมายว่า “เคยกระทำผิดกฏจราจร” เช่น ไม่สวมหมวกกันน็อค ขับรถฝ่าไฟแดง ขับรถย้อนศร จอดในที่ห้ามจอด ไม่มีใบอนุญาตในการขับขี่ เป็นต้น บางคนจากกลุ่มเป้าหมายยังบอกอีกว่าไม่ใช่เคยกระทำผิดแค่ครั้งเดียว แต่เคยทำความผิดหลายๆ ครั้ง ในเรื่องเดียวกันซ้ำๆ ทุกครั้งไป ในเมื่อทางกลุ่มเป้าหมายตอบโจทยมาอย่างนี้แล้ว ทางเราก็ได้ถามไปว่าแล้วทำไมถึงยังกระทำอยู่ ก็ไม่มีคำตอบกลับมา.... ทางเราก็ได้ถามไปอีกว่า “ทำอย่างไรถึงจะขับขึ้นท้องถนนได้อย่างปลอดภัย” ก็มีคำตอบมาว่า “ต้องเคารพกฏจราจรและมีน้ำใจขณะขับขี่” จากการประชุมในครั้งนี้พบว่าส่วนใหญ่ศึกษานนอกระบบ อำเภอเมืองปัตตานี ยังประพาศิตินผิคกฏจราจรและขาดความรู้ความเข้าใจในกฎระเบียบและข้อบังคับของกฏจราจร เหตุการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมาอย่างมากมาย ซึ่งก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเอง ผู้อื่น และสังคม ในครั้งนี้ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จังหวัดปัตตานี ได้เล็งเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จึงจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตให้แก่เยาวชนนอกระบบ กศน.อำเภอเมืองปัตตานี และเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฏจราจรและการขับขึ้นท้องถนนได้อย่างปลอดภัยมากขึ้น

2. ข้อกำหนดของโครงการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฏจราจรและเคารพกฏจราจร
2. เพื่อให้มีการขับขึ้นท้องถนนได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย

กลุ่มเป้าหมาย

1. ด้านปริมาณ เยาวชนนอกระบบ กศน.อำเภอเมืองปัตตานี 30 คน

2. ด้านคุณภาพ เขวชนนอกระบบ กศน.อำเภอเมืองปัตตานี มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎ

จรรยาและสามารถบูรณาการนำองค์ความรู้ที่ได้มาให้กับชีวิตประจำวัน -

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. นางสาวสุริศา วิสัยเลิศที่ปรึกษาโครงการ
2. นางสาวจันทิมา บุญเทียม เจ้าหน้าที่ห้องสมุด
3. นางเจ๊ะหับเซาะ เจ๊ะดาโอ๊ะ ครู กศน. อำเภอเมืองปัตตานี
4. นางสาวชากีเราะห์ จะปะกียา ตัวแทนองค์กรนักศึกษา กศน. อำเภอเมืองปัตตานี

ที่ตั้งโครงการ

ณ ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” จังหวัดปัตตานี อ.สะบารัง ต.สะบารัง อ.เมือง

จ.ปัตตานี

ระยะเวลาของโครงการ วันที่ 4 กรกฎาคม 2551

แผนกิจกรรมโครงการ

ที่	ระยะเวลาดำเนินการ	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
1	13 มิถุนายน 2551	ประชุมแบบมีส่วนร่วม / วางแผน	เจ้าหน้าที่ห้องสมุด/ ครู ครู กศน. เขวชน/ตัวแทนองค์กร นศ.
2	14-17 มิถุนายน 2551	เขียนโครงการ / เสนอโครงการ / ขออนุมัติโครงการ	เจ้าหน้าที่ห้องสมุด/ ที่ปรึกษาโครงการ
3	4 กรกฎาคม 2551	ดำเนินกิจกรรมตามโครงการ	เจ้าหน้าที่ห้องสมุด/ ครู กศน./ ตัวแทนองค์กร นศ.
4	10 กรกฎาคม 2551	สรุป/ รายงานผล	เจ้าหน้าที่ห้องสมุด/ ครู ครู กศน. เขวชน/ตัวแทนองค์กร นศ.

ตารางเวลาของการทำงาน วันที่ 4 กรกฎาคม 2551

- 09 : 30 - 09 : 45 น. ลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการ
- 09 : 45 - 10 : 00 น. ให้ผู้เข้าร่วมโครงการนั่งทบทวนสิ่งที่ตนเคยทำผิดกฎจรรยาลงใน

กระดาษ A4

- 10 : 30 - 11 : 00 น. เรียนรู้กฎจรรยาด้วยการบรรยายจากวิทยากร
- 11 : 00 - 12 : 00 น. เรียนรู้ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ

- 12 : 00 -13 : 30 น. พักเที่ยง / ปฏิบัติศาสนกิจ
 13 : 30 -14 : 00 น. บอกสิ่งที่ตนเองได้รับจากการเข้าร่วมโครงการในครั้ง
 นี้ ลงใน

กระดาษA4

- 14 : 00 -14 : 45 น. ส่งตัวแทนผู้เข้าร่วมโครงการมานำเสนอ
 14 : 45 -15 : 00 น. สรุป

งบประมาณของโครงการ จำนวน 3,900 บาท

1. ค่าตอบแทนวิทยากร 1 คน	เป็นเงิน 300 บาท
2. ค่าอาหารว่าง และเครื่องดื่ม เขวชนเข้าร่วมโครงการ 30 คน	
ค่าอาหารกลางวัน 30 คน x 30 บาท	เป็นเงิน 900 บาท
ค่าอาหาร 30 คน x 25 บาท x 2 มื้อ	เป็นเงิน 1,500 บาท
3. ค่าพาหนะ 30 คน x 30 บาท	เป็นเงิน 900 บาท
4. ค่าวัสดุอุปกรณ์ การเรียนรู้	เป็นเงิน 300 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. เขวชนนอกระบบ กศน.อำเภอเมืองปัตตานี จำนวน 30 คน รู้กฎจราจรและ
 เคารพกฎจราจรเพิ่มมากขึ้น
2. เขวชนนอกระบบ กศน.อำเภอเมืองปัตตานี จำนวน 30 คน สามารถจับขี่
 ขวดยานบนท้องถนนได้อย่างถูกต้องและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

3. วิธีและขั้นตอนการทำงาน

3.1 การพัฒนาโครงการ มีการประชุมกับกลุ่มเป้าหมาย 2 ครั้ง ในแต่ละครั้งมี
 กลุ่มเป้าหมายน้อยเฉพาะทางทีมงานต้องรอโอกาสที่กลุ่มเป้าหมายจะเข้ามาใช้บริการห้องสมุด หรือ
 จากการพบกลุ่มเพื่อมาใช้สถานที่ของห้องสมุดเป็นห้องเรียน ซึ่งมีรายละเอียดในการประชุมดังนี้

ครั้งที่ 1/2551

วันที่ประชุม 13 มิถุนายน 2551 เวลา 10.30-11.20 น.

สถานที่ประชุม ณ ห้องสมุดประชาชนเฉลิมราชกุมารี จังหวัดปัตตานี

วัตถุประสงค์ เพื่อหาข้อเท็จจริงจากกลุ่มเป้าหมายถึงความสนใจในการเข้าร่วมโครงการ

1. เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการ
2. เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มเป้าหมาย

ผู้เข้าร่วมประชุม

1.นางสาวจันทิมา บุญเทียม	เจ้าหน้าที่ห้องสมุด
2. นางสาวชากีเราะห์ จะปะเกีย	องค์กรนักศึกษา กศน. เมืองปัตตานี
3.นางเจ๊ะหับเซาะ เจ๊ะดาโอ๊ะ	ครู กศน. อำเภอปัตตานี
4. นศ. กศน. เมืองปัตตานี	จำนวน 9 คน

วิธีการดำเนินการ

1. ชวนกลุ่มเป้าหมายคุยประเด็นการขับขีบนถนน ทำอย่างไรถึงปลอดภัย.
2. สอบถามรายละเอียดของกลุ่มเป้าหมายแต่ละคนเคยทำผิดกฎจราจรขณะขับขีบนท้องถนนบ้างหรือไม่ เรื่องใด
3. สอบถามถึงข้อคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายว่า " ทำอย่างไรถึงขับขีบนท้องถนนได้อย่างปลอดภัย"
4. สอบถามถึงความสนใจของกลุ่มเป้าหมายว่าต้องการศึกษาความรู้เกี่ยวกับกับกฎจราจรหรือไม่

ผลการประชุม

กลุ่มเป้าหมายให้สนใจเกี่ยวกับประเด็นที่ทางกลุ่มนำไปคุยกัน บางคนก็ยังสงสัยว่ามาถามหรือเข้ามาคุยกับพวกเขาทำไม และกลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจทางทีมงานก็ได้ตั้งคำถามต่อไปว่า ใครเคยกระทำความผิดกฎจราจรขณะขับขีบนท้องถนนบ้าง และกระทำความผิดเรื่องใด ? พอได้ฟังคำถามกลุ่มเป้าหมายบางคนถึงกับอึ้ง และมีเสียงจากกลุ่มออกมาว่า เคยทำผิดกฎจราจร เช่น ไม่สวมหมวกกันน็อก ขับรถฝ่าไฟแดง ขับรถย้อนศร จอดในที่ห้ามจอด ไม่มีใบอนุญาตในการขับขี เป็นต้น บางคนจากกลุ่มเป้าหมายยังบอกอีกว่าไม่ใช่เคยกระทำความผิดแค่ครั้งเดียว แต่เคยทำผิดหลายครั้ง ในเมื่อทางกลุ่มเป้าหมายตอบใจท้อมาอย่างนี้แล้ว ทางทีมงานก็ได้ถามไปว่า “ ทำอย่างไรถึงจะขับขีบนท้องถนนได้อย่างปลอดภัย” ก็มีคำตอบจาก นายวิชัย ขาวบัณฑิต ว่า “ต้องเคารพกฎจราจรและมีน้ำใจขณะขับขี ”

การนัดหมายครั้งต่อไป

วันที่ 20 มิ.ย. 2551

บรรยากาศในการประชุม

เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เพราะกลุ่มที่เข้าประชุมเป็นเพียงกลุ่มเล็กๆ เพราะทางเราต้องรอกกลุ่มเป้าหมายที่เข้ามาใช้บริการห้องสมุดเท่านั้น

ภาพประกอบการประชุมครั้งที่ 1 / 2551

ภาพที่ 38 : บรรดาาศในการประชุมกับกลุ่มเป้าหมาย
ณ ห้องสมุดประชาชนเฉลิมราชกุมารี จังหวัดปัตตานี

ภาพที่ 39 : ทีมงานเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมาย
บอกถึงพฤติกรรมของตนที่เคยทำผิดกฎจราจร

ครั้งที่ 2 /2551

วันที่ 20 มิ.ย. 2551 เวลา 11.20- 12.00 น.

สถานที่ ห้องสมุดประชาชน“เฉลิมราชกุมารี”จังหวัดปัตตานี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อชี้แจงให้กลุ่มเป้าหมายได้รับทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการอบรมกฎจราจรฯ
2. เพื่อสอบถามความสนใจและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในการเข้าร่วมโครงการอบรมกฎจราจร ฯ

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นางสาวจันทิมา บุญเทียม เจ้าหน้าที่ห้องสมุด
2. นางสาวซากิเราะห์ จะปะเกีย องค์กรนักศึกษา กศน. เมืองปัตตานี
3. นางเจ๊ะหับเซาะ เจ๊ะดาโอ๊ะ ครู กศน. อำเภอปัตตานี
4. นศ. กศน. เมืองปัตตานี จำนวน 8 คน

วิธีการดำเนินการ

ผู้จัดได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ในการจัด โครงการอบรมกฎจราจรให้เยาวชนนอกระบบ กศน.อำเภอเมืองปัตตานี และได้ชักชวนกลุ่มเป้าหมายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นถึงรูปแบบการจัดโครงการอบรมกฎจราจรฯ

ผลการประชุม

ปรากฏว่ากลุ่มเป้าหมายต้องการที่จะเข้าร่วมโครงการด้วยการจัดการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎจราจรในระยะเวลาไม่กี่ชั่วโมงหรือเพียงแค่ครั้งวันก็พอ

บรรยากาศ

เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เพราะกลุ่มที่เข้าประชุมเป็นเพียงกลุ่มเล็กๆ เพราะทางเราต้องรอกกลุ่มเป้าหมายที่เข้ามาใช้บริการห้องสมุดเท่านั้น

ขั้นตอน เขียนโครงการ

ประมาณต้นเดือนกรกฎาคม 2551 ดิฉันก็ได้เริ่มเขียนโครงการอบรมกฎจราจรให้เยาวชนนอกระบบ กศน. อำเภอเมืองปัตตานี ก่อนที่จะเขียนโครงการนี้ ดิฉันก็รับการอบรมในโครงการพัฒนาศักยภาพการทำงานของครู กศน. จ.ปัตตานี ซึ่งเป็นโครงการที่ทาง สำนักงาน

การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปัตตานี ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย จัดโครงการนี้ขึ้น ตั้งแต่วันที่ 28 เมษายน 2551 ที่ผ่านมา มีรายละเอียดดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการประชุมแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย
2. เขียนโครงการเพื่อเสนอ ทีมงาน กศน.จังหวัดปัตตานี และทีมงาน สกว.
3. เสนอและขออนุมัติโครงการ
4. ประชุมทีมงานและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ

ภาพที่ 40 : ประชุมทีมงานและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ

3.2 รายงานผลงาน จากเดิมวันกำหนดทำโครงการจะจัดขึ้นในวันพุธ ที่ 6 สิงหาคม 2551 แต่มีอุปสรรคในเรื่องของกลุ่มเป้าหมาย คือว่า กลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษา กศน. ซึ่งในวันจันทร์-พฤหัสบดี จะทำงาน หารายได้เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง ทางทีมงานจึงเปลี่ยนมาจัดโครงการ ในวันศุกร์ ที่ 8 สิงหาคม 2551 ซึ่งเป็นวันที่นักศึกษา กศน. ส่วนใหญ่หยุดงาน และเป็นวันนัดหมายเพื่อพบครูประจำกลุ่ม โดยมีรายละเอียดการดำเนินโครงการดังต่อไปนี้

3.2.1 จัดเตรียมงานกับทีมงาน

- ประชุมแจ้งวัตถุประสงค์การจัดโครงการกับทีมงาน
- แบ่งหน้าที่รับผิดชอบงานแต่ละฝ่าย .

3.2.2 ตารางเวลาของการทำงาน

วันที่ 8 สิงหาคม 2551

ตั้งแต่เวลา 09:30 – 12 :30น.

09 : 30 - 09 : 45 น. ลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการ

09 : 45 - 10 : 00 น. ให้ผู้เข้าร่วมโครงการนั่งทบทวนถึงที่ตนเคยทำผิดกฎจราจร

ลงในกระดาษ A4 ช่วงนี้กลุ่มเป้าหมายบางคนก็ออกมาเล่าประสบการณ์ ที่ตนเคยผิดกฎจราจรซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- ไม่สวมหมวกกันน็อกขณะขับขี่รถจักรยานยนต์
- ขับรถฝ่าแดง และขับรถมอเตอร์ไซด์แข่งกันบนถนนทางหลวง
- ไม่มีใบอนุญาตขับขี่รถจักรยานยนต์และรถยนต์
- จอครดในที่ห้ามจอด
- ขอบนั่งรถจักรยานค์ซ้อน 3 – 5 คน
- พุศศุยโทรศัพท์ขณะขับขี
- ขับรถย้อนศร
- ฯลฯ

ภาพที่ 41 : นายมะนู เซ่ง ได้เฝ้าประสพการณ์ที่ตนเคยผิดกฎจราจร
ในเรื่องจอครดในที่ห้ามจอด

ภาพที่ 42 : นางสาวปาริฉะห์ คีอราแม ได้เฝ้าประสพการณ์ที่ตนเคยผิดกฎจราจร
ในเรื่องขับรถย้อนศร

10 :30 -11 : 30 น. เรียนรู้กฎจราจรด้วยการบรรยายวิชาการ

ร.ต.ท. วิเชียร ไชยมงคล (รอง สว.จร.สภ.เมืองปัตตานี) และคณะ ซึ่ง ได้ให้ความรู้
เกี่ยวกับกฎจราจร การประพฤติดนขณะขับขี สาริตสัญญาณมือพร้อมกัเสียงเป่านกหวีดเป็นังหระ
และเรีนรู้ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ ของกฎจราจร ซึ่งกฎจราจรสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ

เครื่องหมายจราจรแบบแผ่นป้าย และเครื่องหมายจราจรบนพื้นทาง นอกจากนั้นวิทยากรได้จัดแสดงป้ายนิทรรศการเกี่ยวกับรูปภาพผู้ที่ประสบอุบัติเหตุบนท้องถนน อันเนื่องมาจากไม่ปฏิบัติตามกฎจราจรในช่วงหลังวิทยากรเปิด โอกาสให้ผู้เข้าร่วมโครงการ ได้ซักถามเกี่ยวกับข้อสงสัยเกี่ยวกับกฎจราจรและปัญหาที่เคยพบเจอ เพื่อคลายข้อสงสัยให้ผู้เข้าร่วมโครงการ เช่น

- ทำไมตำรวจจราจรถึงชอบตรวจจับผู้ไม่สวมหมวกกันน็อก ?

คำตอบ เพราะตำรวจเป็นห่วงความปลอดภัยของคุณขณะขับขี่

- ถ้ามีใบอนุญาตขับขี่รถยนต์แล้วแต่ไม่มีใบอนุญาตขับขี่รถจักรยานยนต์เมื่อขับขี่รถจักรยานยนต์บนท้องถนนผิดไหม เพราะอะไร

คำตอบ มีความผิด เพราะใบอนุญาตขับขี่ 2 ประเภทนี้มีข้อบังคับใช้ที่ต่างกัน

ภาพที่ 43 : เรียนรู้ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ ของกฎจราจร

ภาพที่ 44 : อบรมกฎจราจร

4. สรุป

ผลที่ได้รับจาก โครงการอบรมกฎจราจรให้เยาวชนนอกระบบ กศน. อำเภอเมือง ปีตธานี จากการสังเกตพบว่าผู้เข้าร่วมโครงการได้รับความรู้เกี่ยวกับกฎจราจร เรียนรู้เครื่องหมายจราจร สัญญาณจราจร และข้อควรปฏิบัติขณะขับขี่ 10 ประการดังนี้

1. ตรวจสอบสภาพรถทุกครั้งก่อนใช้
2. เมาไม่ขับ
3. สวมหมวกกันน็อก และรัดเข็มขัดนิรภัยทุกครั้งขณะขับขี่
4. จำกัดความเร็วไม่เกิน 50 กิโลเมตร / 1 ชั่วโมง
5. ขับไม่โหม (ไม่คุยโทรศัพท์ขณะขับขี่)
6. ไม่ฝ่าฝืนกฎจราจรเช่น ไม่ขับย้อนศร ห้ามจอดรถบนทางม้าลาย และบนเส้นตารางหมากรุก
7. ไม่ขับจี้รถกระชั้นชิดกับคันข้างหน้า
8. ควรมองด้านหลัง เช็กความปลอดภัยและให้สัญญาณไฟก่อนออกรถ
9. ลดความเร็วเมื่อถึงทางโค้ง หรือถนนเปียกชื้น
10. ผู้ที่ขับขี่ต้องมีใบอนุญาตขับขี่

4.1 ความเปลี่ยนแปลง จากการจัดโครงการอบรมกฎจราจรให้เยาวชนนอกระบบ กศน. อำเภอเมือง ในครั้งนี้ ทีมงานได้รับประโยชน์และบทเรียนจากการทำงานร่วมกันหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นด้านการทำงานเป็นทีม และจากผู้เข้าร่วมโครงการ ดังนี้

- 4.1.1 กระบวนการทำงานที่เปลี่ยนไปจากเดิม มีการประชุมวางแผนล่วงหน้าก่อนทุกครั้ง ที่ลงปฏิบัติงานจริง
- 4.1.2 ทีมงานสามารถสร้างความรักและความสามัคคีในทีมได้ ด้วยการขับเคลื่อนกิจกรรมที่จัดภายในโครงการบรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่วางไว้
- 4.1.3 การสื่อสารที่ชัดเจนจึงทำให้เกิดการประสานงานได้อย่างดี
- 4.1.4 สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างทันที
- 4.1.5 สามารถสร้างเครือข่ายสมาชิกห้องสมุดเพิ่มขึ้น จากผู้เข้าร่วมโครงการ
- 4.1.6 ทีมงานและผู้เข้าร่วมโครงการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
- 4.1.7 มีกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้นจากผู้ให้บริการห้องสมุดในการเข้าร่วมโครงการ

4.2 ด้านจิตใจ

- 4.2.1 มิตรไมตรีการเริ่มต้นการทำงานด้วยมิตรไมตรี ไม่ว่าจะเป็นการพูดจา

และการทำงานเป็นทีม เมื่อมีปัญหาจึงก็ช่วยกันหาทางออก มีข้อผิดพลาดที่ใดอย่างไรก็หาทางช่วยเหลือแก้ไขกัน ด้วยความไมตรีที่ดีต่อกัน จึงทำให้ทีมงานรู้สึกไว้วางใจและกล้าเสนอความคิดเห็นที่ดีต่อกัน

4.2.2 การรับฟังอย่างเข้าใจ การทำงานเป็นทีมมีกระบวนการทำงานที่เห็นได้ชัด เป็นการเปิดใจรับฟังข้อมูล เนื้อหาและอารมณ์ความรู้สึกของทีมงาน เพื่อให้ทีมงานเกิดความสบายใจ กล้าแสดงความคิดเห็น และทีมงานทุกคนจะรู้สึกได้ว่าเขาก็เป็นเจ้าของโครงการนี้เหมือนกัน

5. การทำงานแบบมีส่วนร่วม

คือ กระบวนการทำงานเป็นทีมและมีแผนงานที่ชัดเจน ทีมงานที่มีการขับเคลื่อนกระบวนการทำงานไปพร้อมๆ กัน บรรยากาศในการทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นการเปิดโอกาสให้แต่ละคนในทีมงานได้แสดงความคิดเห็นและแสดงความสามารถของตนในด้านที่ตนเองถนัด และมีการแนะนำคัดเตือนกันต่อเพื่อนร่วมงานเสมือนกับพี่น้อง และในทีมงานนี้ไม่มีคำว่า “หัวหน้า หรือ ลูกน้อง” เพราะทางทีมงานถือว่าโครงการนี้ ทุกคนคือเจ้าของโครงการ

2. สรุปผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาชีพแม่บ้านกลุ่มทำขนมพื้นเมืองบ้านป้าน

อ.มายอ จ.ปัตตานี

ที่มาและความสำคัญของโครงการ

หมู่บ้านป้าน ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลป้าน อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี มีประชากรทั้งสิ้นประมาณ 950 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาและรับจ้าง รายได้เฉลี่ยวันละ 80 บาท/วัน/คน ถือได้ว่าเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในเกณฑ์ยากจนอีกหมู่บ้านในหลายๆหมู่บ้าน ปัจจุบันปัญหาการว่างงานถือเป็นปัญหาใหญ่อันดับแรกๆที่สมควรให้มีการสนับสนุนโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการประกอบอาชีพที่ยั่งยืนและรายได้ที่มั่นคง เนื่องจากอาชีพการทำนาและรับจ้าง เป็นอาชีพที่สามารถทำได้เป็นครั้งคราวทำให้ประชาชนมีรายได้ไม่แน่นอน

ปี 2548 แม่บ้านในหมู่บ้านป้าน หมู่ 2 ตำบลป้าน อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี ได้รวมกลุ่มแม่บ้านในหมู่บ้านขึ้นจำนวน 20 คน เพื่อดำเนินกิจกรรมที่สามารถเสริมรายได้ให้กับครอบครัวและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นกลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการทำขนมเพื่อจำหน่าย เช่น เล็กกล้วยหอม โรตีสกรอบ กะหรี่ปั๊บ ขนมหัวเราะ โดนัทและขนมตามสั่งเพื่อใช้ในงานต่างๆ เป็นต้น โดยได้รับการสนับสนุนในด้านอุปกรณ์และเครื่องมือจากองค์การบริหารส่วนตำบลปะโค (ตำบลป้าน อยู่ในความรับผิดชอบของ อบต.ปะโค) นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาภูมิปัญญาการทำขนม จากโครงการพัฒนาอาชีพของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอมายอ

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาปัญหาที่พบ คือ ขนมที่ทำออกมาเสีง่าย เช่น เค้กกล้วยหอม กะหรี่ปั๊ปปวยฝ้าย ขนมหัวเราะ และเป็นขนมที่มีขายในท้องตลาดอยู่แล้ว ปัจจุบันวัตถุดิบก็มีราคาสูงทำให้ไม่คุ้มทุน กลุ่มแม่บ้านจึงปรับเปลี่ยนแนวคิดในการทำขนม เน้นวัตถุดิบที่มีในชุมชน พร้อมทั้งทำการสำรวจความต้องการของชุมชนและร้านค้าบริเวณใกล้เคียง เน้นขนมที่รับประทานได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ และเตรียมความพร้อมสำหรับทำขนมหวานสำหรับขายในเทศกาลในเดือนรอมฎอน (ถือศีลอด)

โครงการพัฒนาอาชีพกลุ่มทำขนมพื้นเมืองบ้านป่านัน หมู่ที่ 2 ตำบลป่านัน อำเภอมายองจังหวัดปัตตานี เป็นโครงการที่ดำเนินการในรูปแบบของการมีส่วนร่วม เป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มในด้านเสริมทักษะในการทำขนมพื้นเมือง โดยมีหน่วยงานศูนย์การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอมายอง เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและการจัดการให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ตามความเหมาะสม โดยการประสานกับผู้รู้หรือหน่วยต่างๆ ที่มีประสบการณ์เป็นวิทยากรให้ความรู้ในเรื่องนั้นๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ต่อไป

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน :

บ้านป่านัน หมายถึง ต้นใบเตยหอม สมัยก่อนชาวบ้านได้ปลูกกันมากมาย และได้เอาใบเตยมารับทำขนมไว้บริโภคและขายในหมู่บ้าน และหมู่บ้านข้างเคียง นับตั้งแต่นั้นมาหมู่บ้านนี้ได้มีชื่อว่า "บ้านป่านัน หรือบ้าน ปาแน"

สภาพทั่วไปของตำบลป่านัน :

ตำบลป่านัน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 2 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านบาโง และหมู่ที่ 2 บ้านป่านัน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก และประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพรอง

อาณาเขตตำบลป่านัน :

ทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลสาโคง อำเภอมายอง

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลวัด อำเภอยะรัง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลปะโค ตำบลเกาะจัน อำเภอมายอง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลวัด อำเภอยะรัง

จำนวนประชากรของตำบลป่านัน :

จำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,567 คน เป็นชาย 756 คน เป็นหญิง 811 คน

ภาพที่ 45 อ.กรวิภา ขวัญเพชร และ อ.อภิรดี แก้วบุญทอง
ร่วมประชุมกับกลุ่มทำขนมพื้นเมือง

ข้อมูลอาชีพของตำบลป่านัน :

อาชีพหลัก ทำนา

อาชีพเสริม รับจ้างทั่วไป

ข้อมูลสถานที่สำคัญของตำบลป่านัน :

1. โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน ๑ แห่ง
2. สถานีอนามัยตำบล จำนวน 1 แห่ง
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 1 แห่ง
4. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประจำตำบล จำนวน 1 แห่ง
5. มัสยิด จำนวน 3 แห่ง
6. มุมเรียนรู้บริเวณมัสยิด จำนวน 2 แห่ง
7. ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน จำนวน 2 แห่ง
8. โรงสี จำนวน 3 แห่ง

เส้นทางการคมนาคม การเดินทางเข้าสู่ตำบลป่านัน :

ถนนลาดยางจำนวน 2 สาย

1. ถนนสายม่วงหวาน - กระโด ได้ผ่านบริเวณหมู่ที่ 2 ตำบลป่านัน ไปยังตำบลวัด

อำเภอชะรัง

2. ถนนสายบ้านบาโง - มะหุด แยกจากถนน รพช. บริเวณหมู่ที่ 2 ตำบลป่านัน ตัดผ่านหมู่ที่ 1 ไปยังตำบลปะโค

สภาพพื้นที่และระบบสาธารณูปโภค

มีไฟฟ้า ระบบประปา และ โทรศัพท์สาธารณะให้บริการ

ผู้นำชุมชน :

1. นายปือราเฮง แวกะจิ กำนันตำบลป้านัน
2. นายสตอปา คอเถาะ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1

ผู้นำศาสนา :

1. นายมะแอ คอเถาะ	อิหม่ามมัสยิดคารุลอามาน	หมู่ที่ 1
2. นายสมาแอ มาเย	อิหม่ามมัสยิดนิซอมุดดิน	หมู่ที่ 2

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล :

1. นายสุนทร แวกือราแม สมาชิก อบต. หมู่ที่ 1
2. นายมะหะมะ ญูนอ สมาชิก อบต. หมู่ที่ 1
3. นายมะรือปี สะดือยา สมาชิก อบต. หมู่ที่ 2
4. นายกีฟลี แวกะจิ สมาชิก อบต. หมู่ที่ 2

ผู้นำกลุ่มพัฒนาอาชีพแม่บ้านทำขนมพื้นเมือง :

1. นางแอเสาะ มะยี้ ประธาน
2. นางรอม๊ะ แวกะจิ รองประธาน
3. นางมีเนาะ คือราเซะ เสร้งญิก
4. นางวิไลรัตน์ คอเถาะ เลขานุการ

ภาพที่ 46 สมาชิกกลุ่มทำขนมพื้นเมืองเยื้องมกลุ่มสตรี โรตักรอบ หมู่ 7 ตำบลปุดุด อำเภอเมือง

ภาพที่ 47 นายอับดุลเลาะห์ มุซอ เล่าประวัติความเป็นมาและการจัดตั้งกลุ่มโรตีกروب
ให้สมาชิกกลุ่มทำขนมพื้นเมือง ที่มาเยี่ยน

ภาพที่ 48 นางอุริตา มะนู มอบของที่ระลึกให้กับกลุ่มสตรี โรตีกروب
โดยนางเวลีตีฮาซะห์ ประธานกลุ่มเป็นตัวแทนรับมอบ

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา :

1. ความสำเร็จ

- เป็นแหล่งเรียนรู้ในการทำขนมพื้นเมืองของชุมชน เนื่องจากสมาชิก
สามารถเรียนรู้ในเรื่องของการทำขนม
- สมาชิกมีรายได้จากการทำขนม

2. ความล้มเหลว

- ขาดการบริหารงานอย่างถูกต้องและเป็นระบบ การบริหารจะอยู่ที่

ประธานเพียงคนเดียวที่สามารถตัดสินใจเรื่องทุกอย่าง ตั้งแต่ การผลิต ประเภทขนม การจำหน่าย ตลอดจนการแบ่งผลกำไร เนื่องจากสมาชิกไม่กล้าที่จะตัดสินใจและไม่กล้าแสดงความคิดเห็น จากการเข้าร่วมรับฟังการประชุมของกลุ่ม สิ่งที่ประธานกลุ่มพยายามโน้มน้าวให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ซึ่งคำพูดหนึ่งที่ประธานมักจะบอกกับสมาชิกอยู่บ่อยๆว่า “ เราจะต้องแบ่งหน้าที่กันและทุกคนต้องทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด เพราะจะให้กะเมาะห์ทำทุกอย่างมันไม่ไหว” นางแอสละ มะยี กล่าว

- ขาดความรู้ในด้านการตลาด เนื่องจากไม่มีการสำรวจความต้องการบริโภคขนมของกลุ่มเป้าหมาย ทำให้สินค้าที่ทำให้จำหน่ายไม่หมด

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน :

1. ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมให้พัฒนาอาชีพแม่บ้านกลุ่มทำขนมพื้นเมืองบ้านป้านัน

ครู กศน.ประจำตำบลประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมพัฒนาอาชีพให้กับแม่บ้านกลุ่มทำขนมพื้นเมืองบ้านป้านัน โดยชี้แจงในเรื่องพัฒนาอาชีพให้มีความเข้มแข็งในด้านการบริหารจัดการ การใช้วัตถุดิบในชุมชนให้เกิดประโยชน์ โดยให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อการพัฒนา กลุ่ม ตลอดจนแหล่งงบประมาณที่จะมาสนับสนุนกลุ่มพัฒนาอาชีพแม่บ้านกลุ่มทำขนมพื้นเมืองบ้านป้านัน

หลังจากนั้น อาจารย์กรวิภา ขวัญเพชร พร้อมด้วย อาจารย์ยอภีร์ดี แก้วบุญทอง ได้มาเยี่ยมกลุ่มพัฒนาอาชีพแม่บ้านกลุ่มทำขนมพื้นเมืองบ้านป้านัน เพื่อรับฟังปัญหาและเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาโดยสมาชิกเป็นร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน สิ่งที่สำคัญก็คือ ให้ใช้วัตถุดิบในชุมชนและขายคนในชุมชนเป็นอันดับแรก

2. สำรวจความนิยมการบริโภคในชุมชนในการรับประทานขนม จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคในพื้นที่หมู่บ้านป้านัน บ้านบาโง ตำบลป้านันและบ้านม่วงหวานตำบลสาละวิน จำนวน 100 คน ผลการสำรวจได้ดังนี้

1) ขนมพื้นเมืองที่กลุ่มตัวอย่างชอบกินมากที่สุด

ขนมข้าวเหนียวสังขยา	จำนวน 66 คน
ขนมวุ้นสังขยา	จำนวน 45 คน
ขนมคัสตาร์ด (กูเวฮาจิ)	จำนวน 33 คน
ขนมเมื่อดขนุน	จำนวน 33 คน
ขนมอาเกาะ	จำนวน 28 คน
ขนมลอปะตีเก	จำนวน 27 คน
ขนมสาหมอน	จำนวน 22 คน

ขนมปอผี จำนวน 21 คน
 ขนมโรตีสาย จำนวน 16 คน
 อื่นๆ เช่น กล้วยทับ ขนมก้อและห์ จำนวน 15 คน

2) ซื้อได้จากที่ไหน

บนรถขายปลา 47 คน
 ตลาดนัด 35 คน
 ร้านค้าต่างๆ 18 คน

3) ใน 1 สัปดาห์ซื้อประมาณ กี่ครั้ง

4 ครั้ง จำนวน 33 คน
 3 ครั้ง จำนวน 28 คน
 2 ครั้ง จำนวน 19 คน
 1 ครั้ง จำนวน 11 คน
 5 ครั้งขึ้นไป จำนวน 9 คน

4) ซื้อให้ใคร

ซื้อกินเอง จำนวน 44 คน
 ซื้อให้สมาชิกในครอบครัวกิน จำนวน 47 คน
 ซื้อฝากให้ญาติ จำนวน 9 คน

3. เขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณพัฒนาอาชีพแม่บ้านกลุ่ม
 ทำขนมพื้นเมืองบ้านป้านัน

ครู กศน.และสมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพแม่บ้านกลุ่มทำขนมพื้นเมืองบ้านป้านัน ได้
 ร่วมกันคิดและเขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจาก สำนักงาน กศน.จังหวัด
 ปัตตานี

4. ศึกษาดูงานได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่มที่ประสบความสำเร็จเรื่องการบริหารจัดการ
 กลุ่ม

เมื่อวันที่ 19 เดือนสิงหาคม พ.ศ.2551 กลุ่มพัฒนาอาชีพแม่บ้านกลุ่มทำขนม
 พื้นเมืองบ้านป้านันได้ไปศึกษาดูงาน ณ ศูนย์การเรียนรู้อาหารขนมตำบลปูกุด (กลุ่มสตรีโรตีสาย) หมู่ที่ 7 ตำบลปูกุด อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี โดยมีนางแวสดีฮายะ เซะบากอ ประธานกลุ่ม
 โรตีสายเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้ โดยเล่าประวัติการดำเนินงานของกลุ่มตั้งแต่การก่อตั้ง และ
 การทำงานร่วมกับทีมงานวิจัยของ สกว.เพื่อการแก้ปัญหาและการพัฒนากลุ่มให้มีความเข้มแข็ง
 นอกจากนี้ยังให้ความรู้ในเรื่อง การจัดการกลุ่ม เนื้อส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องการแบ่งหน้าที่การทำงาน
 การคิดค้นสูตรใหม่ๆโดยการลองผิดลองถูก การแบ่งกำไรโดยคำนวณตามชั่วโมงการทำงานของ
 สมาชิกกลุ่ม ตัวอย่างเช่น

วันที่ 11 สิงหาคม 2551 การทำโรตติกรอบ จำนวน 5 กิโลกรัม

นาง A เข้าทำงาน เวลา 08.00 น. – 12.00 น. รวมเวลาทำงาน 4 ชั่วโมง

นาง B เข้าทำงาน เวลา 09.00 น. – 14.00 น. รวมเวลาทำงาน 5 ชั่วโมง

นาง C เข้าทำงาน เวลา 08.00 น. – 15.00 น. รวมเวลาทำงาน 6 ชั่วโมง

รวมเวลาทั้งสิ้น 15 ชั่วโมง

ขายขนมทั้งหมดได้เงิน 3,000 บาท

หักต้นทุน 1,000 บาท

คงเหลือ 2,000 บาท

หักเข้ากลุ่มเพื่อในการบำรุงรักษาอุปกรณ์ 10 % เป็นเงิน 400 บาท

คงเหลือ 1,600 บาท

ให้นำเงินที่เหลือหารด้วยเวลาทำงานทั้งหมด จะได้ $1,600 \div 15 = 106$ บาทต่อชั่วโมง

นาง A ทำงาน 4 ชั่วโมง x 106 บาท = 424 บาท

นาง B ทำงาน 5 ชั่วโมง x 106 บาท = 530 บาท

นาง C ทำงาน 6 ชั่วโมง x 106 บาท = 636 บาท

5. ประชุมถอดบทเรียนเรื่อง การบริหารจัดการกลุ่ม

หลังจากที่ได้ไปศึกษาดูงาน ณ ศูนย์การเรียนรู้อาหารขนมตำบลปยุต (กลุ่มสตรีโรตติกรอบ) หมู่ที่ 7 ตำบลปยุต อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ได้มีการประชุมถอดบทเรียนเรื่องการบริการกลุ่ม ผลการประชุม คือ กลุ่มมีการแบ่งงาน เป็น 6 ฝ่าย พร้อมทั้งมีคนรับผิดชอบดูแลงานแต่ละฝ่าย ดังนี้

1. ประธาน		นางแอสาะ มะยิ
2. ฝ่ายการเงินและบัญชี		นางวิไลรัตน์ คอเกาะ
3. ฝ่ายผลิต	ประธาน	นางมีเนาะ คีอราเซะ
	รองประธาน	นางรอสีละ แวกะจิ
	เลขานุการ	นางขอลีเยะ มะคิเยะ
4. ฝ่ายการตลาด	ประธาน	นางรอหมีะ แวกะจิ
	รองประธาน	นางอีเสาะ คอเกาะ
	เลขานุการ	นางอาแอสาะ สาละ
5. ฝ่ายวัตถุดิบ	ประธาน	นางมูเนาะ หะมะ
	รองประธาน	นางยาปาตีเมาะ นูคิ
	เลขานุการ	นางตีเมาะ แวกะจิ

6. ฝ่ายขาย ประธาน นางสาวขอดีเยาะ โตะดาหยง
 รองประธาน นางฮามีดี๊ะ มะยี่
 เลขานุการ นางรอกีเยาะ สาแถ

7. ฝ่ายประสานงานทั่วไป นางสาวเจ๊ะสามารียะ สามาละ

ภาพที่ 49 กลุ่มแม่บ้านทำขนมพื้นเมืองกำลังฝึกทำขนมกุยฮายจิ

ภาพที่ 50 นางยูริดา มะนู กำลังฝึกทำขนมวันกะทิกับกลุ่มแม่บ้านทำขนมพื้นเมือง

6. ฝึกทักษะการทำงานในพื้นที่เมืองและชนบทสำหรับขายในเดือนธันวาคม ดังนี้

1. ฝึกทำขนมสาหมอน

สมาชิกได้ร่วมกันทำขนมสาหมอน จากนั้นได้นำไปให้ชาวบ้านและเด็กๆชิม เพื่อประเมินรสชาติ ผลปรากฏว่าเป็น รสชาติเป็นที่น่าพอใจ และกลุ่มได้ร่วมกันคิดเพื่อพัฒนาสูตรขนมสาหมอนสูตรสมุนไพร คือ สาหมอนสูตรชาเขียว และต้องการเอาใจเด็กๆ โดยทำสาหมอนสูตรช็อคโกแลต

2. ฝึกทำขนมจาก(แบกอ)

3. ฝึกทำขนมวุ้นสังขยา

4. ฝึกทำขนมคัสตาร์ด (กูเวฮาจิ)

5. ฝึกทำขนมข้าวเหนียวสังขยา

6. ฝึกทำขนมกอลและห์

7. ฝึกทำขนมเม็ดขนุน

8. ฝึกทำขนมอาเกาะ

9. ฝึกทำขนมลอปะตีแก

10. ฝึกทำขนมปอลี

11. ฝึกทำขนมโรตีปาแย

12. ฝึกทำขนมกล้วยทับ

สรุปผลการดำเนินงาน

1. กลุ่มแม่บ้าน มีทักษะในการทำขนมพื้นเมือง ดังนี้ ขนมกอลและห์ ขนมลอปะตีแก ขนมปอลี ขนมแบกอ ขนมสาหมอน

2. กลุ่มแม่บ้าน มีทักษะในการทำขนมหวานสำหรับขายในเดือนธันวาคม ดังนี้ ขนมข้าวเหนียวสังขยา ขนมวุ้นสังขยา ขนมอาเกาะ ขนมโรตีปาแย ขนมกูเวฮาจิ ขนมเม็ดขนุน ขนมกล้วยทับ

3. กลุ่มแม่บ้าน มีรายได้จากการจำหน่ายสินค้า ดังนี้

3.1 รายได้จากการจำหน่ายขนมพื้นเมืองตามร้านค้าต่างๆ ได้วันละ 70 บาท/คน

3.2 รายได้จากการจำหน่ายขนมในเดือนธันวาคม ได้วันละ 80 บาท/คน

4. กลุ่มแม่บ้าน มีความรู้เรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม อย่างเป็นระบบ มีการแบ่งงาน แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ

5. กลุ่มแม่บ้านมีความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชี แบ่งผลกำไร-ขาดทุน

ความสัมพันธ์กับโครงการอื่น

1. โครงการพัฒนาอาชีพแม่บ้าน ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตาม
อัธยาศัยอำเภอมาขอมดำเนินการในเรื่อง การฝึกทักษะการทำขนมเบี้งต้น

3. รายงานผลการดำเนินโครงการ การแปรรูปเครื่องปรุงอาหารภายในครัวเรือนเพื่อ จำหน่าย กลุ่มแม่บ้าน ม. 5 บ้านลานช้าง ต.ตะบึง อ.สายบุรี จ.ปัตตานี

1. หน่วยงานรับผิดชอบ

ศูนย์บริการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสายบุรี

2. วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

- 2.1 เพื่อสำรวจข้อมูลความต้องการบริโภคชนิดของเครื่องแกงในหมู่บ้านและชุมชน
ใกล้เคียง
- 2.2 เพื่อให้เครื่องแกงมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค
- 2.3 เพื่อยกระดับความรู้การผลิตเครื่องแกงให้มีมาตรฐานนำไปสู่สินค้า OTOP 1 ตำบล
1 ผลิตภัณฑ์
- 2.4 เพื่อขยายการตลาด

3. ระยะเวลาการดำเนินการ

- 4.1 เริ่มต้น วันที่ 1 เดือนมิถุนายน พ.ศ.2551
- 4.2 สิ้นสุด วันที่ 31 เดือนสิงหาคม พ.ศ.2551

4. การดำเนินการ

- 5.1 ประชุมบุคลากรครู กศน. เพื่อชี้แจงโครงการ ในการนำเสนอโครงการ
- 5.2 จัดตั้งคณะทำงาน
- 5.3 ประสานงานกลุ่ม
- 5.4 จัดเวทีประชาคม
- 5.5 ดำเนินกิจกรรม
- 5.6 ประเมินผล
- 5.7 สรุปผลและรายงานผลการจัดกิจกรรม

5. ที่มาและความสำคัญของโครงการ

เป็นโครงการที่สำนักงาน กศน.ปัตตานี ร่วมกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ภาคใต้ตอนล่าง จัดขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพการทำงานของบุคลากร กศน.อำเภอของจังหวัดปัตตานี โดยศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสาบური เป็นอำเภอหนึ่งจาก 11 อำเภอที่ได้รับการเข้าร่วมการอบรมในครั้งนี้ ซึ่งปัจจุบันการเข้าร่วมของอำเภอเหลือเพียง 4 อำเภอ กับ 1 ห้องสมุด ประกอบด้วย

1. ศูนย์ กศน.อำเภอเมืองการทำสมันปลาโอ
2. ห้องสมุดเฉลิมราชกุมารีจังหวัดปัตตานีการอบรมกฎจราจรของผู้ใช้บริการห้องสมุด
3. ศูนย์ กศน.อำเภอมายอการทำอาหารขนม(อาหารหวาน)
4. ศูนย์ กศน.อำเภอโคกโพธิ์การเลี้ยงปลาอุกในบ่อซีเมนต์
5. ศูนย์ กศน.อำเภอสาบური การแปรรูปเครื่องแกง

เครื่องแกงที่ทำประกอบด้วย เครื่องแกงกะหรี่ เครื่องผัดเผ็ด เครื่องราดพริก และเครื่องแกงส้มซึ่งหลังจากได้ผ่านการอบรมในเรื่องของการเป็นวิทยากรกระบวนการวิเคราะห์ปัญหา โดยใช้โมเดลภูเขาน้ำแข็ง และการเขียนโครงการ ซึ่งกิจกรรมการอบรมจะเป็นการให้ความรู้เนื้อหาวิชาการ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็น การแบ่งกลุ่มย่อย การนำเสนอผลงาน การถอดบทเรียน การวิเคราะห์ปัญหา และการแก้ปัญหา ซึ่งทั้งหมด เป็นการนำมาซึ่งการเขียนโครงการ โดยทางศูนย์ กศน.อำเภอสาบური ได้นำเสนอโครงการ การแปรรูปเครื่องปรุงอาหาร ภายในครัวเรือนเพื่อจำหน่าย โดยทางศูนย์ กศน.อำเภอสาบური เห็นสมควรที่จะส่งเสริม สนับสนุนและทำการวิจัยเครื่องแกง เพราะเป็นส่วนหนึ่งของประชาชนทุกครัวเรือนใช้ ประกอบด้วย การทำอาหารในแต่ละวัน โดยส่วนใหญ่จะซื้อเครื่องแกงสำเร็จจากตลาด และร้านค้าในหมู่บ้าน ซึ่งส่วนน้อยที่กลุ่มแม่บ้านจะผลิตขึ้นเองเพราะการซื้อเครื่องแกงสำเร็จง่ายและสะดวก ประหยัดเวลา และไม่แพง หลังจากพูดคุยกับครู กศน.อำเภอสาบური ที่รับผิดชอบโครงการ จึงได้ประสาน นายนายอับดุลอาซิ มะและนายอับดุลรอพา บุญส่ง ผู้ช่วยบารอเพื่อรับทราบข้อมูลของกลุ่มเพื่อการสานต่อโครงการการทำเครื่องแกงของกลุ่มแม่บ้านบ้านลานช้าง ในการดำเนินการต่อหลังจากที่จบหลักสูตรการทำเครื่องแกง โดยศูนย์ กศน.อำเภอสาบური เป็นการสนับสนุนในการจัดหาวิทยากร และดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และได้นัดหมายกลุ่มสมาชิกการทำเครื่องแกงโดยได้รับการตอบรับของสมาชิกกลุ่มเป็นอย่างดี เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2551 โดยการจัดเวทีประชาคม เวทีแรกได้จัดขึ้น ณ ศาลาเอนกประสงค์ โดยมีสมาชิกกลุ่มเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงโครงการ ทั้งหมด 15 คน ซึ่งเป็นที่มาของโครงการดังกล่าว โดยผ่านเวทีประชาคม 3 ครั้ง จึงลงตัวได้โครงการตามที่มติที่ประชุมของสมาชิกทั้ง 28 คน โดยมีทีมงานวิจัยจากสำนักงาน กศน.ปัตตานี มาช่วยในการปรับโครงการและเป็นพี่เลี้ยงในการดำเนินการครั้งนี้เป็นอย่างดี ทำให้กลุ่มแม่บ้านเข้าใจและพร้อมที่จะดำเนินการต่อให้กลุ่มแม่บ้านมีการขับเคลื่อนให้ประสบความสำเร็จต่อไป

7. สภาพที่เป็นอยู่เดิมก่อนทำโครงการ

ตำบลตะบิ้ง เป็นตำบลหนึ่งของอำเภอสาบบุรี จาก 11 ตำบล คำว่า “ตะบิ้ง” เพี้ยนมาจาก “ตือบิง” เป็นภาษามลายูถิ่นปัตตานี แปลว่า ตลิง เป็นที่สูงที่สุดขึ้นบริเวณแม่น้ำสาบบุรี ตำบลตะบิ้งแบ่งออกเป็น 6 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านตะบิ้งหมู่ 2 บ้านกูเบบาเดาะ หมู่ 3 บ้านเจาะกือแย หมู่ 4 บ้านชะโมะ หมู่ 5 บ้านลานช้าง หมู่ 6 บ้านกาเยาะมาตี กลุ่มพัฒนาอาชีพแม่บ้าน ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 บ้านลานช้าง คำว่า ลานช้างมาจากคำเดิมที่คนในพื้นที่เรียกว่า “ ชนงกาเยาะ ” เป็นภาษามลายูถิ่น แปลว่า ลานช้าง ตามประวัติศาสตร์เล่าว่าเป็นหมู่บ้านที่ไม่มีช้าง แต่เป็นช้างของคนทางภาคเหนือที่ลงมาเยี่ยมญาติ ผู้ใหญ่ที่นี่ โดยใช้ช้างเป็นพาหนะ และได้นำช้างมาล่อมไว้ที่บริเวณลานของหมู่บ้านเป็นเวลาหลายเดือนติดต่อกัน ทำให้ผู้คนที่สัญจรผ่านไปมาไม่เคยเห็นช้าง จึงพากันมาดูและบอกต่อๆ กัน จนเรียกติดปากกว่าเป็นที่ “ชนงกาเยาะ” (ที่ล่อมช้าง) จนกลายเป็นชื่อของหมู่บ้านว่า กาลัง “ชนงกาเยาะ “ ปัจจุบันทางหน่วยงานของรัฐได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นภาษาไทยว่า บ้านลานช้าง

บ้านลานช้างมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1,500 ไร่ มีประชากรทั้งหมด 890 คน นับถือศาสนาอิสลามประชาชนส่วนใหญ่จะประกอบการทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลัก รองลงมาจะประกอบอาชีพทำนา และรับจ้างทั่วไป โดยผู้ชายส่วนใหญ่รับจ้างจากภายนอกหมู่บ้าน ส่วนผู้หญิงที่เป็นแม่บ้านจะประกอบอาชีพติดต๋ายในช่วงเวลาเช้าถึงเที่ยง จากนั้นในช่วงเวลาบ่ายกลุ่มแม่บ้านจะว่างมีเวลาพอที่ทำกิจกรรมร่วมกัน โดยกลุ่มแม่บ้านจะมีการรวมกลุ่ม พุดคุย สนทนาตามประสาที่บ้านของสมาชิกกลุ่มแล้วแต่ความสะดวก บางครั้งจะเป็นที่ร้านขายของชำ หรือที่ศาลาของหมู่บ้าน ขึ้นอยู่กับโอกาสและความสะดวกของสมาชิกกลุ่มเป็นสำคัญ

จากการที่ได้ศึกษาข้อมูลอย่างละเอียดจึงได้ประสานประธานกลุ่ม ในการพบปะและจัดเวทีประชาคม สร้างความเข้าใจของโครงการ ศึกษาประวัติและปัญหาการบริหารจัดการของกลุ่มพบว่าทางศูนย์ กศน.อำเภอสาบบุรี ได้จัดกิจกรรมเปิดสอนวิชาชีพระยะสั้นการทำน้ายาเอนกประสงค์เมื่อต้นเดือนมกราคม 2550 แต่ประสบปัญหาด้านการบรรจุภัณฑ์ ที่ไม่สามารถสร้างความสนใจในการดึงดูดลูกค้า รวมทั้งคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ที่ชาวบ้านยังไม่มั่นใจ และไม่ยอมรับ ทำให้ไม่สามารถขายได้ จึงกลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผลิตเองใช้เอง ไม่สามารถนำผลิตภัณฑ์ที่ได้มาทำเป็นธุรกิจจำหน่ายภายในครัวเรือน ให้เกิดรายได้ให้กับกลุ่มแม่บ้าน หลังจากนั้น ทางกลุ่มแม่บ้านจึงมีการฝึกหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นใหม่ คือวิชาการแปรรูปเครื่องปรุงอาหารภายในครัวเรือน ในเดือนมีนาคม 2551 ที่ผ่านมาโดยการสอนใช้องค์ความรู้ในชุมชนมาถ่ายทอดให้ซึ่งกันและกัน และประสบความสำเร็จ ในเรื่องของผลิตภัณฑ์เครื่องแกงและรสชาติความอร่อย ตัวแทนกลุ่มเล่าว่าจากการจัดกิจกรรมที่ครั้งนี้ ทางกลุ่มแม่บ้านหวังเป็นอย่างยิ่ง ที่จะให้ทางศูนย์ กศน.อำเภอสาบบุรี จะช่วยประสานวิทยากร ดำเนินกิจกรรมร่วมกันและต่อยอดโครงการ ให้เป็นธุรกิจจำหน่ายภายในครัวเรือน ให้เกิดรายได้ให้กับกลุ่มแม่บ้านได้ เพราะกลุ่มแม่บ้านยังขาดองค์ความรู้ ในการบริหารจัดการ ตลอดจนการพัฒนา ผลิตภัณฑ์

ด้านความสะอาด ความปลอดภัย ให้มีคุณภาพน่าเชื่อถือ รวมทั้งยังขาดความรู้และประสบการณ์
ในด้านรูปแบบการบรรจุภัณฑ์ และ ความปลอดภัยต่อผู้บริโภค

ปัจจุบันกลุ่มแม่บ้านมีเงินทุนหมุนเวียน จำนวน 10,000 บาท มีสมาชิกกลุ่มทั้งหมด 28
คน มีการฝากออมทรัพย์เพื่อการลงทุน มีคณะกรรมการและมีระเบียบของกลุ่ม และ ซึ่งนับว่าเป็นเงิน
จำนวนน้อยมากที่จะนำไปใช้ในการบริหารจัดการกลุ่ม และปันผลกำไรให้กับสมาชิกได้

จากการจัดเวทีรับทราบปัญหาและความต้องการของกลุ่มแม่บ้านครั้งที่ 2 วันที่ 8
มิถุนายน 2551 สามารถรับทราบปัญหาและความต้องการ และทางกลุ่มแม่บ้านได้เสนอขอต่อยอด
โครงการแปรรูปเครื่องปรุงอาหาร โดยให้ศูนย์ กศน.อำเภอสาบบุรี สนับสนุนการเรียนรู้ด้านการบริหาร
จัดการกลุ่มการพัฒนาแบบการบรรจุผลิตภัณฑ์การแปรรูปเครื่องปรุง การพัฒนากระบวนการผลิต
ให้สะอาด ถูกหลักอนามัย ดังนี้ การทำเครื่องแกง แกงเขียวหวาน รากพริก ผัดเผ็ด แกงกะหรี่ เพื่อเพิ่ม
ประสิทธิภาพการทำงานและการประชาสัมพันธ์ สินค้าให้ขายได้และเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปในระดับ
อำเภอและจังหวัดต่อไป

8. วิธีการและขั้นตอนการทำงาน

จัดเวทีประชุมความพร้อม และทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ โดยให้กลุ่มมีส่วนร่วม
ในการอภิปราย ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม ประวัติหมู่บ้าน การจัดตั้งกลุ่ม การดำเนินงาน ปัญหา
การบริหารจัดการ และการบรรจุภัณฑ์ การแบ่งบทบาทหน้าที่การบริหารจัดการกลุ่ม การจัดเวที ถอด
ประสบการณ์ที่ผ่านมาของกลุ่ม เพื่อรู้จักตัวตนของตนเองมากขึ้น ซึ่งในการจัดเวที ในครั้งแรกทาง
กลุ่มได้นำเสนอการทำผลิตภัณฑ์น้ำยาที่ใช้ในครัวเรือน แต่เมื่อมีการถอดบทเรียนทางกลุ่มจึงได้ขอ
เปลี่ยนโครงการจากการผลิตน้ำยาที่ใช้ในครัวเรือน เป็นการแปรรูปเครื่องแกง โดยให้เหตุผลว่า การ
ผลิตน้ำยาล้างจาน น้ำยาปรับผ้านุ่ม และสบู่น้ำยา ยังไม่ได้รับความไว้วางใจของชาวบ้าน เพราะไม่
มั่นใจในคุณภาพ รวมทั้งยังไม่อบรมซึ่งการผลิตของกลุ่มยังไม่สามารถขายได้เท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะ
ทำใช้เอง ภายในกลุ่มสมาชิก และญาติของตน รวมทั้งวัสดุในการผลิตหายาก จะต้องสั่งซื้อจาก
ธนาคาร ธกส. ถ้าซื้อต้องซื้อเป็นชุด จะไม่แบ่งขาย

ส่วนการผลิตเครื่องแกง วัสดุบางส่วนสามารถหาซื้อจากการทำกินภายในหมู่บ้าน เช่น
ข่า ขิง ตะไคร้ พริก และสามารถปลูกเองได้ในชุมชน ต้นทุนการผลิตก็ไม่สูง รวมทั้งเป็นสินค้าที่ทุก
ครัวเรือนส่วนใหญ่จะซื้อมาประกอบอาหารในชีวิตประจำวัน จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่กลุ่มแม่บ้านขอ
เปลี่ยนโครงการโดยการจัดเวที เพื่อการปรับโครงการขึ้น โดยทีมงานวิจัยจาก สำนักงาน กศน.ปัตตานี
มาร่วมดำเนินกิจกรรมจำนวน 4 คน เพื่อประมวลข้อมูลของกลุ่มแม่บ้านการผลิตเครื่องแกงในการ
สร้างความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมโครงการในการหาจุดอ่อนและจุดแข็งของชุมชนเพื่อให้ได้
ส่วนชุมชนต้องการ อย่างแท้จริง ประชุมวางแผนออกแบบการบริโภคเครื่องแกงของชุมชนบ้านลาน

ช่าง และชุมชนบริเวณใกล้เคียง จำนวน 140 ครัวเรือน โดยการคัดเลือกตัวแทนสมาชิก จำนวน 4 คน
ออกสำรวจในการรวบรวมข้อมูล แล้วนำข้อมูลจากการสำรวจมาวิเคราะห์ตามต้องการบริโภคชนิด
เครื่องแกงทั้ง4ชนิด

1. เครื่องแกงเผ็ด
2. เครื่องแกงกะหรี่
3. เครื่องแกงราดพริก
4. เครื่องแกงเขียวหวาน

ผลปรากฏว่าเครื่องแกงเขียวหวานตกไปอยู่ในอันดับ 5 แกงส้มขึ้นมาเป็นอันดับ 4 ทำให้ทางกลุ่มได้เปลี่ยนเครื่องแกงเขียวหวานเป็นเครื่องแกงส้ม ในการทดลองทำเครื่องแกงในครั้งนี้ใช้เวลา 4 วัน ในการผลิตเครื่องแกง คือ วันที่ 23-26 โดยมีนาย ธนิต กลามอ ผอ. ศูนย์ กสน.อำเภอสาวยุรี และทีมงาน มาตรวจเยี่ยมการทำเครื่องแกง รวมทั้งคณะทีมงานวิจัยมานิเทศติดตาม การทำเครื่องแกงในวันที่ 26 ส.ค. 2551 หลังจากผลิตเครื่องแกงได้ทั้ง 4 ชนิด แล้วส่วนหนึ่งได้แจกให้กับสมาชิก และเพื่อนบ้าน อีกส่วนหนึ่งได้ไปจำหน่าย ในงานวันของดีเมืองสาย ซึ่งการตอบรับยังไม่เป็นที่น่าพอใจมากนัก เนื่องจากยังไม่เป็นที่รู้จักของชุมชน ยังเป็นสินค้าใหม่ในสายตาผู้บริโภค หลังจากได้แจกและจำหน่ายให้กับเพื่อนบ้าน ทางกลุ่มได้ออกแบบการเก็บข้อมูล ชุดที่ 2 เพื่อสำรวจความต้องการและความพึงพอใจ หลังจากได้รับและบริโภคเครื่องแกงแต่ละชนิด แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อสรุปผลในการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมโครงการต่อ หรือยกเลิกโครงการ ผลปรากฏว่า การตอบรับจากการสำรวจข้อมูล มีความต้องการบริโภคและต้องการซื้อและสนับสนุนอยู่ในเกณฑ์ดี ทำให้ทางกลุ่มตัดสินใจที่จะร่วมกลุ่ม ผลิตเครื่องแกงนี้ต่อไป เพื่อผลักดันให้เป็นสินค้า OTOP ของตำบลตะบิงต่อไป

ภาพที่ 52 นางกรวิภา ขวัญเพชร กำลังคุยกับกลุ่มแม่บ้าน

ภาพที่ 53 นางรัชชนก ทองขจร เข้าร่วมสังเกตการประชุม

9. รายงานผลการทำงานโดยรวมของโครงการ

ผลการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมโครงการแปรรูปเครื่องปรุงอาหารภายในครัวเรือน เพื่อจำหน่าย บ้านสถานข้าง ม.5 ตำบลตะบึง อำเภอสายบุรี โดยการสำรวจลำดับความต้องการบริโภค เครื่องแกง ทั้ง 4 ชนิด ด้วยการออกแบบการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1

1. เครื่องแกงผัดเผ็ด จากผลการสำรวจ 140 ครัวเรือนความต้องการบริโภค 44 ครัวเรือน คิดเป็น 31.4 %

2. เครื่องแกงกะหรี่ จากผลการสำรวจ 140 ครัวเรือน ความต้องการบริโภค 33 ครัวเรือน คิดเป็น 23.57 %

3. เครื่องแกงราดพริก จากผลการสำรวจ 140ครัวเรือน ความต้องการบริโภค 26 ครัวเรือน คิดเป็น 18.57 %

4. เครื่องแกงส้ม จากผลการสำรวจ 140 ครัวเรือนความต้องการบริโภค 21 ครัวเรือน คิดเป็น 15 %

5. แกงเขียวหวาน จากผลการสำรวจ 140 ครัวเรือน ความต้องการบริโภค 16 ครัวเรือน คิดเป็น 11.42 %

จากการสำรวจพฤติกรรมการบริโภคเครื่องแกงของคนในชุมชนพบว่า

1. โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านจะซื้อเครื่องแกงในการประกอบอาหาร จากผลการสำรวจ 140 ครัวเรือน ซื้อ 96 ครัวเรือน คิดเป็น 58.57 % ทำเอง 22 ครัวเรือน คิดเป็น 15.71 %

2. ถ้ากลุ่มทำขายเครื่องแกงชาวบ้านมีความต้องการที่จะซื้อ 82 ครัวเรือน จาก 140 ครัวเรือน คิดเป็น 51.14 % และ ไม่ซื้อ 21 ครัวเรือน คิดเป็น .% ตามลำดับ

3. ชาวบ้านจะซื้อเครื่องแกงครั้งละ 5 บาท 91 ครัวเรือน 10 บาท 24 ครัวเรือน 15 บาท ขึ้นไป 5 ครัวเรือน 3 บาท 20 ครัวเรือน จาก 140 ครัวเรือน

4. ใน 1 สัปดาห์ ชาวบ้านใช้เครื่องแกงในการปรุงอาหาร 1 ครั้ง 60 ครัวเรือน 2 ครั้ง 19 ครัวเรือน 3 ครั้ง 31 ครัวเรือน 4 ครั้ง 23 ครัวเรือน มากกว่า 4 ครั้ง 17 ครัวเรือน

5. แกงที่ชอบทำกินเป็นประจำ คือ แกงผัดเผ็ด 46 ครัวเรือน แกงกะหรี่ 32 ครัวเรือน แกงราดพริก 20 ครัวเรือน แกงเขียวหวาน 12 ครัวเรือน อื่นๆ แกงส้ม 20 ครัวเรือน แกงจืด 6 ครัวเรือน แกงเหลือง 5 ครัวเรือน แกงกะทิ 3 ครัวเรือน

ส่วนที่ 2

การออกแบบการเก็บข้อมูลสำรวจหลังจากที่ได้ทดลองทำเครื่องแกง เพื่อแจกและจำหน่ายให้กับเพื่อนบ้านและประชาชนนำไป

1. ชาวบ้านได้รับเครื่องแกงที่แจกให้ คือ ได้รับแจก 56 ครัวเรือน ไม่ได้ 69 ครัวเรือน ไม่รู้ 15 ครัวเรือน

2. ชาวบ้านซื้อเครื่องแกงของกลุ่มในที่แจก ซื้อ 30 ครัวเรือน ไม่ซื้อ 95 ครัวเรือน ไม่รู้ 12 ครัวเรือน ไม่อยู่บ้าน 3 ครัวเรือน

3. รสชาติอาหารของกลุ่มแม่บ้านดี

4. ถ้ากลุ่มแม่บ้านทำขายในหมู่บ้านท่านชอบหรือสนับสนุนหรือไม่ ซื้อ 98 ครัวเรือน ไม่ซื้อ - ขอจากเพื่อนบ้าน 40 ครัวเรือน ไม่รู้ 2 ครัวเรือน

5. รสชาติเครื่องแกงที่ชาวบ้านต้องการ คือ เผ็ดมา 60 ครัวเรือน เผ็ดปานกลาง 45 ครัวเรือน เผ็ดน้อย 28 ครัวเรือน ไม่เผ็ด 7 ครัวเรือน

6. ชาวบ้านคิดว่า สูตรเครื่องแกงของกลุ่มแม่บ้านเหมาะสมที่จะผลิตขายหรือไม่
ผลิตขาย 121 ครั้วเรือน ไม่ผลิต 14 ครั้วเรือน ปรับปรุง – ไม่รู้ 5 ครั้วเรือน

7. ราคาเครื่องแกงที่ชาวบ้านต้องการซื้อ คือ 3 บาท 26 คน 5 บาท 31 คน ไม่รู้ 6 คน

จากผลการเก็บข้อมูลสำรวจเพื่อศึกษาความต้องการในการบริโภคเครื่องแกง รวมทั้งศึกษากระบวนการผลิต และอัตราความสามารถในการซื้อ ในการประกอบการตัดสินใจในการทำเป็นอาชีพ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. เครื่องแกงเป็นที่รู้จักและยอมรับของผู้บริโภคมากขึ้น หลังจากได้ทดลองทำและแจกจำหน่ายให้กับเพื่อนบ้าน

2. จากการสำรวจข้อมูล ความต้องการการบริโภคเครื่องแกงทั้ง 4 ชนิด ทำให้ทางกลุ่ม มีความมั่นใจในการตัดสินใจผลิตเครื่องแกง ตามความต้องการของผู้บริโภค และการกำหนดราคาของสินค้า ในการจำหน่ายต่อไป

3. เป็นการยกระดับความรู้ในด้านการผลิต การจัดหาวัตถุดิบ และการแก้ปัญหา การบรรจุก้นท์ หลังจากที่ได้มีการบรรจุกระป๋องขาย คุณิ มีความสวยงาม แต่ทำให้เครื่องเต็มออกทางฝา ทำให้การบรรจุก้นท์ ต้องเปลี่ยนเป็นการบรรจุถุง ช่วยแก้ปัญหาได้ รวมทั้งช่วยลดต้นทุนการผลิตด้วย

10. รายงานและประเมินสภาพการมีส่วนร่วม

การจัดกิจกรรมโครงการแปรรูปเครื่องปรุงอาหารภายในครัวเรือน เพื่อจำหน่าย ม.5 บ้านลานช้าง ต.ตะบิ้ง โดยการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านทำเครื่องแกง โดยประสานประธานกลุ่ม และสมาชิก โดยผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน ในการประชุมชี้แจงโครงการเพื่อสร้างความเข้าใจ และศึกษาประวัติความเป็นมาของกลุ่ม การจัดตั้งกลุ่ม การดำเนินงาน การบริหารและปัญหาที่ผ่านมา โดยให้สมาชิกกลุ่ม มีส่วนร่วมในการอภิปราย เพื่อเสนอเป็นแนวทางในการกำหนดโครงการ และดำเนินกิจกรรมร่วมกัน โดยการประชุมผ่านเวทีประชาคม 12 ครั้ง โดยสมาชิกเข้าร่วมไม่ต่ำกว่า 60 % ซึ่งเป็นไปตามแผนที่กำหนด และกลุ่มสมาชิกให้ความร่วมมือ ในการจัดเวที อยู่ในระดับดีมา โดยเวทีจะมีบารบอ และผู้ช่วยบารบอ มาร่วมสังเกตการณ์ และดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และช่วยการผลักดันให้โครงการสามารถดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่อง

11. ความสัมพันธ์กับโครงการอื่น

โครงการพัฒนาศักยภาพกลุ่มแม่บ้าน การทำอาหารขนม (อาหารหวาน) ม.8 บ้านปายนอก ต.กะดุนง ในด้านการบริหารจัดการ ด้านการทำหน้าที่ และความรับผิดชอบของสมาชิกกลุ่ม การประชา สัมพันธ์สินค้า โดยกลุ่มสมาชิกทั้งสองจะช่วยในการประชาสัมพันธ์ให้กันและกัน และจัดหาตลาดในงานวันสำคัญทางศาสนา ภายในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้าน ด้วยดีเสมอมา

12. สภาพการทำงานและข้อเสนอแนะ

สภาพการทำงาน เป็นการรับผิดชอบร่วม เพื่อเป็นการจูงประกายให้บุคลากรและกลุ่มเป้าหมาย นอกเหนือพื้นที่รับผิดชอบ ได้เรียนรู้และพัฒนากลุ่มให้เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต

ปัจจัยภายใน

1. ในบางช่วงเวลา ความพร้อมและการมีว่างของสมาชิกกลุ่มไม่ตรงกัน เพราะด้วยภาระและหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน
2. ยังไม่มีที่ที่ดำเนินการผลิตเครื่องที่เป็นสัดส่วน
3. ความมั่นใจการผลิตและการบริหารจัดการภายในกลุ่มยังไม่ดีพอ
4. ความเชื่อมั่นในคุณภาพการผลิตต่อความนิยมของผู้บริโภค
5. เครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตยังไม่พร้อม
6. งบประมาณในการบริหารจัดการยังไม่เพียงพอ
7. มีทัศนคติที่ดีของกลุ่มเป้าหมายต่อกลุ่ม มีความ
8. เครื่องมืออุปกรณ์ในการผลิตยังไม่พร้อมในการผลิตครั้งละมาก

ปัจจัยภายนอก

1. ไม่มีการขยายตลาด เพื่อ ปริมาณการผลิตให้กับกลุ่มแม่บ้าน
2. ยังไม่มีหน่วยงาน ให้การส่งเสริมและสนับสนุน ทางด้านวัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ
3. การยอมรับและความไว้วางใจของผู้บริโภค

13. รายงานผลการประเมิน

1. จากการสัมภาษณ์กลุ่มสมาชิกและชาวบ้าน เครื่องแกงเป็นสินค้าชนิดหนึ่งที่ทุกครัวเรือนต้องใช้บริโภคในชีวิตประจำวัน หากมีการทำขาย กลุ่มสามารถทำขายได้อยู่แล้ว หากมีการบรรจุภัณฑ์ที่ดี คุณภาพของเครื่องแกงมีมาตรฐาน สามารถขยายตลาดได้ และนำไปขึ้นทะเบียนเป็นสินค้า โอท็อปของตำบลได้ สามารถทำชื่อเสียงให้กลุ่มและหมู่บ้านได้ ที่สำคัญกลุ่มแม่บ้านจะมีรายได้ให้กับครอบครัว แก้ปัญหาการว่างงาน และที่สำคัญ วัสดุที่ใช้ในการผลิตบางอย่างสามารถหาซื้อได้ในท้องถิ่น เช่น ขิง ข่า ตะไคร้ พริกเป็นต้น เป็นการสร้างงานให้กับประชาชนในหมู่บ้านด้วย
2. ประเมิน จากผลแบบสอบถามการเก็บข้อมูลสำรวจความต้องการบริโภคก่อนและหลังการทำเครื่องแกง ทำให้ทราบความต้องการบริโภคชนิดของเครื่องแกง ราคาที่จะซื้อ ทำให้ปริมาณการผลิต และใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการประกอบเป็นอาชีพต่อไป
3. ประเมินจากเครื่องแกงที่ขายได้ ตามร้านขายของของชำในหมู่บ้าน และจำนวนที่ขายได้ของกลุ่มสมาชิกเองเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการผลิตครั้งต่อไป

14.การเงินและบัญชี

14.1 การจัดกิจกรรม

14.1.1 ค่าตอบแทนสำรวจข้อมูล(แบบสอบถาม)ชุดละ 10 บาท จำนวน 280 ชุด 2,800 บาท

14.1.2 ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม 5,600 บาท

14.1.2 ค่าประสานงาน 500 บาท

14.1.3 ค่าวัสดุฝึก 2,520 บาท

วัสดุเครื่องปรุงในการทำเครื่องแกงกะหรี่ เป็นเงิน 630 บาท

วัสดุเครื่องปรุงในการทำเครื่องแกงเขียวหวาน เป็นเงิน 630 บาท

วัสดุเครื่องปรุงในการทำเครื่องแกงราดพริก เป็นเงิน 630 บาท

วัสดุเครื่องปรุงในการทำเครื่องแกงผัดเผ็ด เป็นเงิน 630 บาท

รวมเงินการจัดกิจกรรม 10,640 บาท

14.2 การบริหารจัดการ

14.2.1 ค่าประสานงาน 500 บาท

14.2.2 ค่าสรุปเป็นเล่ม - บาท

14.2.3 ค่าวัสดุเรียนรู้ 380 บาท

ค่าถ่ายเอกสารแบบสอบถาม 300 ชุด เป็นเงิน 150 บาท

ค่าถ่ายเอกสารสูตรเครื่องแกง 112 ชุด เป็นเงิน 56 บาท

ปากการเคมี 3 ด้าม เป็นเงิน 36 บาท

กระดากาว 1 ม้วน เป็นเงิน 35 บาท

แฟ้มหนีบสี่คำ ตราช้าง เป็นเงิน 38 บาท

รวมเป็นเงินการบริหารจัดการ 1,360 บาท

4. รายงานผลโครงการ ฝึกทักษะการเลี้ยงปลาในท่อซีเมนต์ ของนักศึกษาโรงเรียน เจริญสถานวิทยา

ความเป็นมา

ปอเนาะส่วนใหญ่ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ที่เข้ารับจดทะเบียนเข้าร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับภาครัฐ ได้รับมอบทะเบียนและเรียกชื่อสถาบันศึกษาปอเนาะ..... จากกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2551 โดยผู้บริหารปอเนาะหรือโต๊ะครู ได้มองเห็นความสำคัญของการศึกษา มองเห็นถึงโอกาสของโต๊ะปาเก ที่จะเรียนรู้ในวิชาที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้นักเรียนเหล่านั้น ได้พัฒนาตนเองตามแนวทางและกระบวนการจัดการศึกษานอกโรงเรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรบูรณาการ รวมไปถึงกิจกรรมทักษะชีวิตและการฝึกทักษะอาชีพในวิชา สาขาต่างๆที่ตนเองปรารถนาที่จะเรียนรู้

การจัดการศึกษาที่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย จะทำให้นักเรียนที่เรียนศาสนาสามารถใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ ในการพัฒนาตนเอง โดยไม่ทิ้งการเรียนศาสนาและไม่ผิดหลักศาสนา ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ได้เต็มตามศักยภาพ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นสมาชิกที่ดีของปอเนาะ ครอบครัวและชุมชน รวมไปถึงสังคมและประเทศชาติ

การส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการจัดการเรียนการสอน ให้กับกลุ่มโต๊ะปาเก ที่เรียนศาสนาแต่เพียงอย่างเดียว ทำให้ทุกคนมีความรู้เพิ่มมากขึ้น จะสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 ในมาตราที่ 22 ที่ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักนักศึกษาทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่านักศึกษามีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ดังนั้นการจัดการศึกษาที่ตอบสนองกลุ่มเป้าหมายเป็นไปดั่งเจตนารมณ์ดังกล่าว นับได้ว่า เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ที่จะนำไปสู่การพัฒนาเยาวชนของชาติอย่างต่อเนื่องสืบไป

จากหมู่บ้านสู่ปอเนาะ

คนไทยมุสลิมเคร่งครัดศาสนา เนื่องจากศาสนากำหนดให้ชาวมุสลิมทุกคนหาความรู้ทั้งทางด้านศาสนาและทางโลก มุ่งเน้นเพื่อให้ตนเองมีความรู้ทางศาสนา มีคุณธรรมและจริยธรรม มีความรู้ทางด้านอาชีพ ที่จะนำพาชีวิตให้ดำรงตนอยู่ในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข ความรู้เหล่านี้สามารถเรียนรู้จากผู้รู้ พ่อ แม่ ผู้อาวุโสต่าง ๆ ในชุมชน การศึกษาหาความรู้ทางด้านศาสนาเป็นวิถีชีวิตและความต้องการของคนมุสลิม ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนปฏิบัติตามหลักศาสนาได้อย่างถูกต้องครบถ้วนในแต่ละวันได้ด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้เองอำเภอยะรังมีสถาบันที่ประสาทวิชาความรู้ในทางด้านศาสนาเป็นจำนวนมาก ทั้งที่จดทะเบียนกับทางราชการและไม่ได้มีการจดทะเบียน แต่ทุกทุกสถาบันมีจุดมุ่งหวังคือมุ่งให้ความรู้ทางด้านการปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ถูกต้องแก่เยาวชนในพื้นที่

และใกล้เคียง การเรียนศาสนาเช่นนี้เป็นการไปศึกษาหาความรู้หลังจากเลิกเรียนหรือเมื่อเลิกจากงาน ซึ่งจะเห็นว่าในหลายชุมชนสนับสนุนให้เยาวชนเรียนในโรงเรียนคาทอลิก ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณมัสยิด โดยสร้างอาคารใกล้เคียง มัสยิด เพื่อให้ความสะดวกแก่บุตรหลานที่ตั้งใจมาศึกษาเล่าเรียน ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่คิดค่าเล่าเรียน ต่อมาทางราชการได้ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจ้างครูผู้สอนในโรงเรียนคาทอลิก เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่ครูผู้ให้ความรู้แก่เยาวชน ซึ่งเป็นค่าตอบแทนที่ไม่มากนัก โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนรุ่นเยาว์

ปอเนาะเป็นภาษามลายู ตามสำเนียงของชาวไทยมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในประเทศมาเลเซียเรียกสถาบันลักษณะนี้ว่า Pondok ในอินโดนีเซีย เรียกว่า Persantrain ซึ่งทั้งหมดมาจากรากศัพท์ของภาษาอาหรับ คือ Pundok ซึ่งมีความหมายว่า “ที่พักคนเดินทาง” สำหรับความหมายหรือความเข้าใจของคนในแถบแหลมมลายู จะหมายความถึง “กระท่อมหรือที่พักเล็ก ๆ” จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นที่ยอมรับกันว่าปอเนาะจัดตั้งขึ้นครั้งแรกที่จังหวัดปัตตานี และเป็นสถานศึกษาเก่าแก่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผู้นำทางศาสนาและนักศาสนาสส่วนใหญ่ได้รับการถ่ายทอดหลักศาสนาจากผู้รู้ชาวปัตตานี นอกจากนี้ได้ศึกษาหาความรู้แล้วบุคคลเหล่านั้นได้จัดทำตำรา “แนวทางการสอน การเผยแพร่” ซึ่งผลิตและคิดค้นโดยผู้รู้ชาวปัตตานี

ปอเนาะ คือ ระบบการเรียนรู้และถ่ายทอดคุณธรรมทางศาสนาที่ยังคงดำรงอยู่อย่างมั่นคงในสังคมมุสลิม อาจกล่าวได้ว่ามีลักษณะรูปแบบบางอย่างคล้ายกับศาสนาพุทธ คือ การสอนพระปริยัติธรรม

ปอเนาะในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ ปอเนาะดั้งเดิมที่สอนศาสนาเพียงอย่างเดียว และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ส่วนปอเนาะดั้งเดิมมีทั้งที่จดทะเบียนและไม่ได้จดทะเบียนกับทางราชการ

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่จะทะเบียนกับทางราชการ เปิดสอนวิชาสามัญควบคู่ไปกับการสอนศาสนา อาจแบ่งย่อยได้อีก 3 ประเภท คือ

1. โรงเรียนที่ได้รับอนุญาตบุคคลธรรมดา
2. โรงเรียนที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล
3. โรงเรียนที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลก่อนปี พ.ศ.2539

ปอเนาะดั้งเดิม

วิถีชีวิตในปอเนาะดั้งเดิม เป็นวิถีชีวิตมุสลิมตามหลักซุนนะห์ ชีวิตมีแต่เรื่องศาสนาล้วน ๆ โดยจะรู้กันว่าศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย เมื่อมีโตะครูเข้ามาสอนให้ความรู้ทางศาสนาคนในปอเนาะจะเลิกเวลาเรียนเวลาไหนก็ได้ตามแต่ความสะดวก มีโตะครูเป็นต้นแบบของความประพฤติ จะเคารพนับถือโตะครูมาก เพราะถือว่าโตะครูเป็นผู้มีคุณให้การศึกษา เด็กผู้ชายมีโตะครูเป็นต้นแบบ ส่วนเด็กผู้หญิงมีมามาเป็นต้นแบบ

เด็กปอเนาะจะอยู่เรียนศาสนาแบบนักเรียนประจำ ซึ่งเรียกว่า “โต๊ะปาเก” มีที่พักที่มีลักษณะเหมือนกับกระต๊อบเล็ก ๆ หรือห้องแถว โดยปลูกไว้ใกล้บ้านโต๊ะครู ภายในมีที่นอนและที่ทำกับข้าว หลักการของปอเนาะ คือ ปกป้องดูแลศาสนา เผยแพร่ศาสนา พร้อมช่วยเหลือสังคมไม่บูชาเงินและวัตถุ เป้าหมาย คือ รับใช้พระเจ้า

เอกลักษณ์ของปอเนาะนอกจากจะเป็นโรงเรียนสอนศาสนาแล้ว ยังมีลักษณะพิเศษกว่าสถาบันศึกษาอื่นๆ ไม่เก็บค่าเล่าเรียน ผู้สอนสอนด้วยความบริสุทธิ์ใจ โดยมุ่งตรงต่อพระเจ้าเป็นสำคัญ การศึกษาในปอเนาะจึงเป็นการศึกษาตลอดชีวิต มีทุกเพศทุกวัย นอกจากการศึกษาในปอเนาะ ยังเป็นการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนตามวิชา ที่ตนเองสนใจ มีความยืดหยุ่น ซึ่งสอดคล้องการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งมีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

จากปอเนาะสู่โรงเรียน

ปอเนาะคารุลลีมาน ตั้งอยู่ ณ บ้านโต๊ะกาตี หมู่ที่ 2 ตำบลคลองใหม่ จังหวัดปัตตานี โดยมีบาบมะ คีอราแมหะยี เป็นผู้ก่อตั้ง เน้นการเรียนการสอนทางด้านศาสนาแต่เพียงอย่างเดียว ต่อมาในรุ่นนายเจ๊ะสะมะแอ หะยีคีอราแม ซึ่งเป็นลูกชาย ได้มีการจดทะเบียนกับทางราชการ ยกฐานะเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา 15(2) ในชื่อโรงเรียนเจริญศาสน์วิทยา มีนายเจ๊ะสะมะแอ หะยีคีอราแม เป็นผู้รับใบอนุญาต

ที่ตั้งของโรงเรียนเจริญศาสน์วิทยา 15(2) ตั้งอยู่ ณ ใจกลางหมู่บ้านโต๊ะกาตี ล้อมรอบไปด้วยบ้านเรือนของประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณรอบ ๆ โรงเรียนนั้นมีการพึ่งพาอาศัยกันจึงเป็นเสมือนพี่น้องเครือญาติกัน ผู้คนในชุมชนจึงมีความผูกพันฉันท์ญาติมิตรให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

สภาพทั่วไปของโรงเรียนเจริญศาสน์วิทยา 15(2) สถานที่ตั้ง ณ บ้านโต๊ะกาตี หมู่ที่ 2 ตำบลคลองใหม่ ริมถนนสายชนบทระหว่างบ้านบิยาถึงบ้านโคกหญ้าคา สภาพถนนเป็นพื้นลาดยางด้านหลังของโรงเรียนเจริญศาสน์วิทยา 15(2) เป็นแม่น้ำปัตตานีสายเก่าที่ไหลผ่านหลังหมู่บ้าน ทำให้สภาพพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเพาะปลูกเป็นอย่างยิ่ง

สภาพภูมิอากาศ คล้ายคลึงกับสภาพอากาศของภาคใต้โดยทั่วไป มีฤดู 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน และฤดูฝน มีฝนตกตลอดทั้งปี

สาธารณูปโภค โรงเรียนเจริญศาสน์วิทยา 15(2) ได้รับกระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค นำประปาที่ใช้เป็นประปาหมู่บ้าน

จำนวนประชากร บ้านโต๊ะกาตี หมู่ที่ 2 มีประชากรเพศชาย จำนวน 253 คน เพศหญิง 263 คน

อาชีพหลักของคนในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยการทำสวน ทำนา โดยเฉพาะสวนยางพารา และสวนผลไม้ สับโอ ทูเรียน ลองกอง ซึ่งสามารถทำรายได้ให้กับประชาชนของหมู่บ้าน มากพอที่จะสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้

การนับถือศาสนา คนในพื้นที่ส่วนมากนับถือศาสนาอิสลาม 100 %

ในปีงบประมาณ 2547 ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอยะรัง ได้เข้าไปจัดกิจกรรมการศึกษาออกโรงเรียน ในหลักสูตรบูรณาการ กิจกรรมทักษะชีวิต และอีกหลายๆกิจกรรม

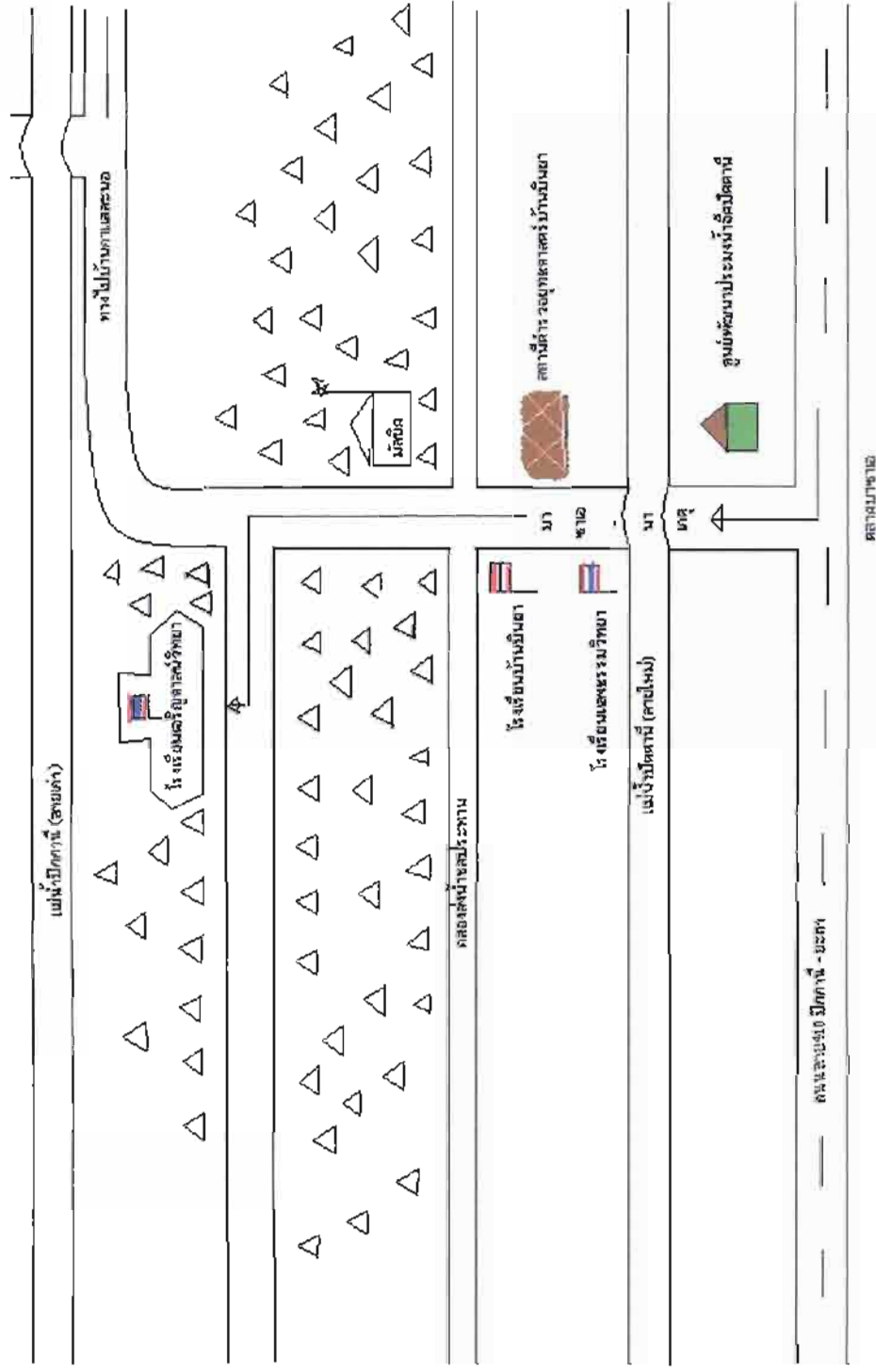
ประวัติความเป็นมา

โรงเรียนเจริญศาสนวิทยา 15(2) ตั้งอยู่ ณ บ้านไค้กาฬ หมู่ที่ 2 ตำบลคลองใหม่ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี พื้นที่ของหมู่บ้าน ตั้งอยู่กึ่งกลางของแม่น้ำปัตตานีสายเก่าและสายใหม่ เป็นที่ราบลุ่ม มีน้ำท่วมทุกปี ในระหว่างเดือนตุลาคม ถึงเดือนธันวาคม ในส่วนของโรงเรียนเจริญศาสนวิทยา ตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำปัตตานีสายเก่า ดิคริมถนน ล้อมรอบไปด้วยบ้านเรือนของประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติกัน พื้นที่ของโรงเรียนมีไม่มากนัก ขยายออกไม่ได้ เนื่องจากติดบ้านเรือนของประชาชน จึงเป็นเหตุหนึ่งที่มีผล ทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนา ไปสู่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 15(2) ในมิดิใหม่

ภาพที่ 54 นักเรียนปอเนาะ

แผนที่ชุมชนไต่กะลี หมู่ที่ 2 ตำบลคลองใหม่ อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

ปัจจุบันโรงเรียนเจริญศาสน์วิทยามีครูสอนศาสนาจำนวน 5 คน มีนักเรียนชาย 80 คน นักเรียนหญิง 45 คน ส่วนใหญ่มาจากต่างถิ่น และจังหวัด ใกล้เคียง ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไม่ได้ศึกษาต่อในโรงเรียนปกติ เนื่องจากฐานะทางบ้านไม่ค่อยดีนัก ไม่สามารถส่งลูกไปเรียนในชั้นที่สูงขึ้นได้ จึงได้ส่งบุตรหลานมาเรียนทางด้านศาสนา แต่ก็ยังมีโอกาสเรียนสายสามัญ เนื่องจากทางโรงเรียนเห็นความสำคัญของการศึกษา ได้อนุญาตให้นักเรียนลงทะเบียนเรียนกับการศึกษานอกโรงเรียนในหลักสูตรขั้นพื้นฐานและหลักสูตรบูรณาการ ในปีการศึกษา 2551 ปรากฏว่ามีนักเรียนลงทะเบียนเรียนหลักสูตรขั้นพื้นฐานทั้ง 2 ระดับ จำนวน 15 คน หลักสูตรบูรณาการ จำนวน 50 คน อันจะเห็นได้ว่าทางโรงเรียนไม่กีดกัน ไม่ปิดกั้นโอกาสของนักเรียน มีแต่ยินดีให้การสนับสนุนนักเรียนทุกคน ซึ่งในก่อนหน้าปีการศึกษา 2547 ทางโรงเรียนไม่ได้เข้ากับ กศน.ยะรังแต่อย่างใด อันเป็นเหตุให้นักเรียนขาดโอกาสทางการศึกษา แต่เมื่อได้เข้าร่วมจัดกิจกรรม ทำให้เกิดการพัฒนาด้านหลายด้าน เป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณะชนที่ผ่านไปมา และได้รับการสนับสนุนจากท่านโต๊ะครูเป็นอย่างดี โดยมีครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนประจำปอเนาะคอยเป็นที่เลี้ยง ช่วยเหลือสนับสนุนในทุกด้านตามที่มีการร้องขอมา

ส่วนของนักเรียนที่เรียนทางด้านศาสนาแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่เรียนรู้สายสามัญ และสาขาอาชีพเพิ่มเติม ทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษาและจะเป็นปัญหาของตนเอง ในการมองหางานทำ เมื่อโตขึ้นและออกจากปอเนาะไป เนื่องจากไม่มีความรู้และวุฒิการศึกษา จึงเป็นปมด้อยของชีวิต ดังนั้นการประชาสัมพันธ์ สนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ในหลักสูตรที่หลากหลายจะเป็นหลักประกันให้กับนักเรียนเมื่อออกจากสถานศึกษา ดังนั้นการส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ทางด้านทักษะอาชีพ เป็นทางเลือกหนึ่งของนักเรียนปอเนาะเนื่องจากไม่มีโอกาสเลือกมากนัก เมื่อมีหน่วยงานหรือส่วนราชการเข้าไปให้ความช่วยเหลือ

จากการประชุมประชาคมกลุ่มนักเรียน เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2551ที่ผ่านมา เพื่อชี้แจงและหาข้อตกลงในการจัดกิจกรรมทักษะอาชีพที่มีหน่วยงานของสำนักส่งเสริมการวิจัย (สกว.) ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการ โดยใช้รูปแบบและกระบวนการมีส่วนร่วมของนักเรียน ในที่ประชุมได้มีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมา โดยให้สมาชิกเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ สภาพของกลุ่มไม่มีความเข้มแข็งมากนัก เนื่องจากสมาชิกยังอยู่ในวัยเยาว์ ความรับผิดชอบจึงมีน้อย แต่ได้มอบหมายให้นักเรียนที่มีอายุมากหน่อยช่วยดูแล ได้ข้อตกลงที่จะเลี้ยงปลาในท่อซีเมนต์ และเลี้ยงในบ่อดินเพิ่มเติม แต่ก็มีปัญหาในการหาสถานที่เลี้ยง จึงมีความจำเป็นที่ต้องเลี้ยงปลาในท่อซีเมนต์ เนื่องจากสามารถเคลื่อนย้ายง่ายเมื่อถึงฤดูน้ำท่วมและการดูแลรักษาสะดวก เนื่องจากใช้พื้นที่ในการเลี้ยงง่าย การถ่ายน้ำ การให้อาหาร สะดวก ทักษะกระบวนการไม่ซับซ้อนมากนัก ลงทุนไม่มากนัก

การเลี้ยงปลาในท่อซีเมนต์จึงเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ ทักษะ

กระบวนการเลี้ยงตามขั้นตอนต่างๆ สามารถฝึกทักษะ กระบวนการด้วยตนเองและจากวิทยากรที่มี ความรู้ ความสามารถ สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม อันที่จะนำไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ตามวิถีชีวิต แห่งความพอเพียงและหลักประชาธิปไตย และนำไปสร้างอาชีพเลี้ยงตนเอง ขยายขอบข่ายงานอาชีพ จนสามารถยืนหยัดอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วิธีการดำเนินงาน

กระบวนการการพัฒนางานตามโครงการ สืบเนื่องมาจากผลจากการประชุมชี้แจง การจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในสถาบันศึกษาปอเนาะ ในหลักสูตรบูรณาการ (มัธยมศึกษา ตอนต้น)และข้อสรุปจากการทำเวทีประชาคมของนักเรียนปอเนาะ ที่ประชุมได้เสนอการฝึกทักษะ อาชีพที่หลากหลาย จนกระทั่งได้ข้อสรุปในการจัดกิจกรรมที่ประชุมส่วนใหญ่เห็นควรให้มีการ จัดการเรียนรู้ในวิชา การฝึกทักษะการเลี้ยงปลา เนื่องจากมีความพร้อมในเรื่องบ่อดิน แต่จะต้อง ปรับปรุง เพิ่มเติม เนื่องจากบริเวณรอบๆ เต็มไปด้วยหญ้า และขอบบ่อไม่สม่ำเสมอ โดยมอบหมาย ครูที่รับผิดชอบในปอเนาะไปดำเนินการเขียนโครงการ

ภาพที่ 55 อ.กรวิภา ขวัญเพชร ลงพื้นที่คุยกับนักเรียนปอเนาะที่จะเลี้ยงปลา

ภาพที่ 56 สมาชิกโครงการเลี้ยงปลาตุก

ต่อมาเมื่อมีการประชามชนักเรียนปอเนาะในครั้งที่ 2 ที่ประชุมประชามชนักเรียนโดยนายหม่มมัดซัยดี เสงยามา ได้เสนอแนวคิดและชี้ให้เห็นซึ่งปัญหาจากการเลี้ยงปลาในบ่อดิน อันเนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

1. พื้นที่บริเวณปอเนาะเป็นที่ลุ่ม น้ำท่วมในระหว่างเดือนตุลาคม – เดือนธันวาคม ของทุกปีซึ่งในช่วงดังกล่าว การดำเนินงานตามโครงการไม่กับการจับปลา ทำให้น้ำท่วมบ่อ ปลาหนีหายออกจากบ่อไป

2. การเลี้ยงปลา ในบ่อดิน น้ำเสียง่าย ถ้าการดูแลรักษาไม่ดีพอ ไม่สามารถถ่ายเทน้ำเสียได้

3. ด้านหลังที่พักของนักเรียนเป็นที่ลุ่ม น้ำไปไหลไปรวมกันอยู่ที่ใกล้บ่อปลา หลังจากทุกคนได้มองเห็นซึ่งปัญหา โต๊ะครูปอเนาะได้เสนอแนวทางใหม่ โดยให้เลี้ยงปลาในท่อซีเมนต์ โดยแนะนำข้อดี ข้อเสีย ของการเลี้ยงปลาในท่อซีเมนต์ ซึ่งมีข้อดี ดังนี้

1. สะดวกในการขนย้าย เมื่อเจอกับสภาพน้ำท่วม
2. เลี้ยงง่าย สะดวก ใช้พื้นที่น้อย
3. ถ่ายเทน้ำเสียได้สะดวก
4. สามารถเพิ่มปริมาณการเลี้ยงได้ง่าย เนื่องจากใช้พื้นที่น้อย
5. เมื่อโตขึ้นสามารถคัดเลือกตัวเล็ก-ใหญ่ แยกลงบ่อดินได้
6. การลงทุนไม่มากนักและเป็นการลงทุนครั้งเดียว

เมื่อในที่ประชุมประชามชนักเรียนได้รับทราบข้อดี ของการเลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์แล้ว ให้ครูดำเนินการทำโครงการเสนอ หน่วยงานที่สนับสนุนต่อไป

ต่อมา ทีมงานจากสำนักงาน กศน. จังหวัดปัตตานี นำโดยอาจารย์กรวิภา

ขวัญเพชรและทีมงาน สกว. นางรักชนก ทองขจร อาจารย์อภิรัตน์ แก้วบุญทอง พร้อมด้วยครูอาสาฯตำบลเขาตูม ได้เข้าตรวจเยี่ยม และดูความพร้อมของบริบท พื้นที่ ความพร้อมของสมาชิกกลุ่มสมาชิกกลุ่ม แรงสนับสนุนจากผู้บริหารปอเนาะ พร้อมทั้งได้ให้ข้อเสนอแนะ แนวทางไว้อย่างกว้างๆ พร้อมให้ดำเนินการจัดตั้งกลุ่ม จัดแบ่งหน้าที่ตามความเหมาะสม ทางผู้บริหารปอเนาะ และครูอาสาฯ ได้ประชาสัมพันธุ์ การเข้าร่วมโครงการ ในระหว่างพบกลุ่มเรียนผลปรากฏว่ามีนักเรียนประสงค์ที่จะเข้าร่วมโครงการจำนวน 22 คน เมื่อได้จำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ ผู้บริหารปอเนาะ ได้คัดเลือกผู้นำกลุ่ม โดยคัดเลือกจากนักเรียนที่มีอายุ มีความเป็นผู้ใหญ่และรับผิดชอบดี มาเป็นประธานกลุ่มส่วนสมาชิกก็ให้นักเรียนทั้งหมดคัดเลือกกันตามความพอใจของแต่ละคนซึ่งปรากฏในรายละเอียดดังนี้

1. นายมะดาโอ๊ะ	สาแม	ประธานกลุ่ม
2. นายอาบัส	วาเค็ง	รองประธาน
3. นายมะรีกี	ยามา	กรรมการ

4. นายอารีมาน	เจ๊ะมะ	กรรมการ
5. นายอาลีอิมิง	เวาะเล	กรรมการ
6. นายบาฮารี	สะแลแม็ง	กรรมการ
7. นายอาหามะ	สาและ	กรรมการ/เลขานุการ
8. นายอิสมาแอ	เจ๊ะนะ	สมาชิกกลุ่ม
9. นายมะสะกรี	คูกา	สมาชิกกลุ่ม
10. นายมุหมัดอริส	ค็อราแม	สมาชิกกลุ่ม
11. นายอิบรอเฮ็ม	ยามา	สมาชิกกลุ่ม
12. นายฮาเล็ม	มะลิเต	สมาชิกกลุ่ม
13. นายอิสมาแอ	มามะ	สมาชิกกลุ่ม
14. นายนัดพล	ซูดหมัดซู	สมาชิกกลุ่ม
15. นายสุกรี	ยะพา	สมาชิกกลุ่ม
16. นายอุบายคิลละห์	เจ๊ะละ	สมาชิกกลุ่ม
17. นายอับลูเลาะ	หะยีสามะ	สมาชิกกลุ่ม
18. นายอับลูรอเซะ	ซาซู	สมาชิกกลุ่ม
19. นายอิสมาแอ	ค็อราแม	สมาชิกกลุ่ม
20. นายมะรอชาลี	สาและ	สมาชิกกลุ่ม
21. นายมุหัมหมัด	มะยิ	สมาชิกกลุ่ม
22. นายฮาซัน	มามะ	สมาชิกกลุ่ม

โดยมี นายมุหัมหมัดชัยดี เฮงยามา อุตสาหกรรมและผู้บริหารปอเนาะพร้อมด้วยนายวิกรม โอชาอัมพวัน ครูอาสาฯปอเนาะ และนางสาวพิชญา ปี่แก้ว ครูอาสาฯ ตำบล เป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา

เมื่อกลุ่มได้ทำการคัดเลือกคณะกรรมการแล้วได้แล้ว ทางครูที่รับผิดชอบประจำปอเนาะได้ดำเนินการเขียนโครงการเลี้ยงปลาในท่อซีเมนต์ เสนอผ่านสำนักงาน กศน.จังหวัดปัตตานี ปรากฏว่าระหว่างนั้นครูได้เข้ารับอบรมการเขียนโครงการและแก้ไขในส่วนที่บกพร่องอยู่หลายครั้งจนกระทั่งสามารถผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการที่พิจารณาและได้รับการอนุมัติโครงการที่ขอรับการสนับสนุนจำนวน 12,000 บาท เมื่อวันที่

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ในทางด้านทฤษฎีการเลี้ยงปลาในท่อซีเมนต์ทางที่ปรึกษาได้เชิญวิทยากรมาให้ความรู้โดยเชิญมาจากองค์กรเอกชน ซึ่งเป็นเจ้าของแหล่งขยายพันธุ์ปลาน้ำจืด ที่มีความรู้และความชำนาญในการเพาะพันธุ์ปลาและเลี้ยงปลาน้ำจืด มาให้ความรู้หลักการเลี้ยงปลาที่ถูกต้อง รวมไปถึงการดูแลรักษาการอนุบาล ลูกปลาน้ำจืด และในส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงปลาในท่อซีเมนต์

การเตรียมพันธุ์ปลา

การเลือกซื้อลูกปลาควรพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. แหล่งพันธุ์หรือบ่อเพาะฟัก ควรดูจาก

- ความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้ในเรื่องคุณภาพ
- มีการคัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ เพื่อให้ได้พันธุ์ที่มีคุณภาพ
- มีความชำนาญในการขนส่งลูกปลา

2. ลักษณะภายนอกของลูกปลาต้องปกติสมบูรณ์ ซึ่งสังเกตจาก

- การว่ายน้ำต้องปราดเปรียว ไม่ว่ายควงส่ววน หรือลอยตัวตั้งฉากกับพื้นบ่อ
- ลำตัวสมบูรณ์ หนวด หาง ครีบ ไม่กร่อน ไม่มีบาดแผล ไม่มีจุดหรืออุบะขาวเกาะ
- ขนาดลูกปลาต้องเสมอกัน

การอนุบาลลูกปลา

ลูกปลาคูที่ฟักออกเป็นตัวใหม่ ๆ จะใช้อาหารในถุงไข่แดงที่ติดมากับตัวเมื่อถุงไข่แดงที่ติดมากับลูกปลายุบ ให้ไข่ไก่ต้มสุกเอาเฉพาะไข่แดงบดผ่านผ้าขาวบางละเอียดให้ลูกปลากิน 1-2 ครั้ง หลังจากนั้นจึงให้ลูกไรแดงเป็นอาหาร

การขนส่งลูกปลา

เมื่อลูกปลาอายุครบ 2 วัน สามารถขนย้ายได้ด้วยความสะดวกโดยใช้สายยางดูดแล้วบรรจุในถุงพลาสติกขนาด 18 นิ้ว ไม่ควรเกิน 10,000 ตัวต่อถุง หากขนส่งเกิน 8 ชั่วโมง ให้ลดจำนวนลูกปลาลง

การอนุบาลลูกปลาในบ่อซีเมนต์

สามารถดูแลรักษาได้ง่ายขนาดของบ่อซีเมนต์ควรมีขนาดประมาณ 2-5 ตารางเมตร ระดับความลึกของน้ำที่ใช้อนุบาลลึกประมาณ 15-30 เซนติเมตร การอนุบาลลูกปลาคูที่มีขนาดเล็ก (อายุ 3 วัน) ระยะแรกควรใส่น้ำในบ่ออนุบาลลึกประมาณ 10-15 เซนติเมตร เมื่อลูกปลามีขนาดใหญ่ขึ้นจึงค่อย ๆ เพิ่มระดับน้ำให้สูงขึ้น การอนุบาลให้ลูกปลาคูมีขนาด 2-3 เซนติเมตรจะใช้เวลาประมาณ 10-14 วัน น้ำที่ใช้ใน การอนุบาลจะต้องเปลี่ยนถ่ายทุกวัน เพื่อเร่งให้ลูกปลาคูกินอาหาร และมีการเจริญเติบโต อีกทั้งเป็นการป้องกันการเน่าเสียของน้ำด้วย การอนุบาลลูกปลาคูจะปล่อยในอัตรา 3,000-5,000 ตัว/ตรม. อาหารที่ใช้คือ ไรแดงเป็นหลัก ในบางครั้งอาจให้อาหารเสริมบ้าง เช่น ไข่ตุ๋นบดละเอียด เต้าหู้อ่อนบดละเอียด หรืออาจให้อาหารเร่งการเจริญเติบโต ซึ่งหากให้อาหารเสริมจะต้องระวังเกี่ยวกับการย่อยของลูกปลาและการเน่าเสียของน้ำในบ่ออนุบาลให้ดีด้วย

การอนุบาลลูกปลาในบ่อดิน

บ่อดินที่ใช้อนุบาลลูกปลาคูควรมีขนาด 200-800 ตรม. บ่อดินที่จะใช้อนุบาลจะต้องมีการกำจัดศัตรูของลูกปลาก่อน และพื้นก้นบ่อควรเรียบ สะอาดปราศจากพืชพรรณไม้น้ำต่าง ๆ ควรมีร่องขนาดกว้างประมาณ 0.5 -1 เมตร ขวางจากหัวบ่อจรดท้ายบ่อ และลึกจากระดับ พื้นก้นบ่อประมาณ 20 เซนติเมตร เพื่อความสะดวกในการรวบรวมลูกปลา และ ตรงปลายร่องควรมีแอ่งลึก มีพื้นที่ประมาณ 2-4 ตรม. เพื่อเป็นแหล่งรวบรวม ลูกปลาการอนุบาลลูกปลาในบ่อจะต้องเตรียมอาหารสำหรับลูกปลา โดยการเพาะไรแดงไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นอาหารให้แก่ลูกปลาก่อนที่จะปล่อย 1 ลูกปลาคู ลงอนุบาลในบ่อ การอนุบาลในบ่อดินจะปล่อยในอัตรา 300-500 ตัว/ตรม. การอนุบาลลูกปลาให้เติบโตได้ขนาด 3-4 เซนติเมตร ใช้เวลาประมาณ 14 วัน แต่การอนุบาลลูกปลาในบ่อดินนั้นสามารถควบคุมอัตราการเจริญเติบโตและอัตราการรอดได้ยากกว่าการอนุบาลในบ่อซีเมนต์

ปัญหาในการอนุบาลลูกปลา

น้ำเสียเกิดขึ้นจากการให้อาหารลูกปลามากเกินไป หากลูกปลาป่วยให้ลดปริมาณอาหารลง 30-500 % คุดตะกอนถ่ายน้ำแล้ว ค่อย ๆ เติมน้ำใหม่หลังจากนั้นใช้ยาปฏิชีวนะออกซิเตตราซัยคลิน แช่ลูกปลาในอัตรา 10-20 กรัมต่อน้ำ 1 ลูกบาศก์เมตร หรือในไตรฟูราโซน 5-10 กรัม ต่อน้ำ 1 ลูกบาศก์เมตร วันต่อ ๆ มาใช้ยา 3/4 เท่า ปลาจะลดจำนวนการตายภายใน 2-3 วัน ถ้าปลาตายเพิ่มขึ้นควรกำจัดลูกปลาทิ้งไป เพื่อป้องกันการติดเชื้อไปยังบ่ออื่น ๆ

วิธีการเลี้ยงและการให้อาหาร

บ่อเลี้ยงปลาคูควรพิจารณาเป็นพิเศษ แตกต่างจากการเลี้ยงปลาชนิดอื่น ทั้งนี้ทั้งนั้นเนื่องจากปลาคูมีนิสัยชอบหนีออกจากบ่อเลี้ยง โดยเฉพาะขณะที่ฝนตกน้ำไหลลงในบ่อ ปลาจะว่ายทวนน้ำออกไป การป้องกันโดยการล้อมขอบบ่อด้วยตาข่ายในล่อนก่อน ซึ่งให้มีความสูงประมาณ 50 ซม. อัตราการปล่อยในเนื้อที่ 1 ตารางเมตร ควรปล่อยปลาประมาณ 60 ตัว สำหรับบ่อปลาที่มีการถ่ายเทน้ำได้สะดวก จะเพิ่มจำนวนปลาให้มากกว่านี้เล็กน้อยก็ได้ แต่ไม่ควรปล่อยปลาให้แน่นจนเกินไป เพราะจะทำให้ปลาโตช้าและทำอันตรายกันเอง

อาหาร

ปลาคูเป็นปลาที่มีนิสัยการกินอาหารได้ทั้งเนื้อและพืช ซึ่งพอจะแบ่งได้ดังนี้

1. อาหารจำพวกเนื้อ ได้แก่ เนื้อปลา เนื้อสัตว์ต่างๆ ที่เหมาะสมตามที่หาได้ หรือเครื่องในสัตว์ตลอดจนเลือดสัตว์ และพวกแมลง เช่น ปลวก หนอน ไส้เดือน ฯลฯ
2. อาหารจำพวกพืชผัก ได้แก่ รำข้าว ปลาข้าว กากถั่ว กากมัน แป้ง ข้าวโพด และผักต่างๆ เพื่อเป็นการเพิ่มอาหาร อาจให้มูลสัตว์ เช่น มูลไก่ มูลหมู มูลสัตว์เหล่านี้จะเป็นอาหารทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ปลาคูได้เป็นอย่างดี

โดยทั่วไปแล้วปลาคูกชอบกินอาหารประเภทเนื้อสัตว์ มากกว่าอาหารประเภทพืช แต่การให้อาหารประเภทเนื้อสัตว์เพียงอย่างเดียว จะทำให้ปลาเจริญเติบโตไม่ได้สัดส่วน เช่น อาจทำให้ตัวอ้วนสั้น มีไขมันมากเกินไป ดังนั้น เพื่อให้ปลาโตได้สัดส่วนมีน้ำหนักดีควรให้อาหารประเภทเนื้อในอัตรา 30-50 % ของอาหารประเภทพืช

บริเวณที่ให้อาหารในแต่ละครั้งควรให้อาหารในที่เดียวกัน และควรให้อาหารเป็นเวลา เพื่อฝึกให้ปลาใช้เวลาและกินอาหารเป็นที่ ปริมาณการให้อาหารควรให้อาหาร 5 % ของน้ำหนักตัวต่อวัน

ปัจจุบันการเลี้ยงปลาคูกจะใช้อาหารสำเร็จรูปและจะเสริมพวกอาหารสด เพื่อเป็นการลดต้นทุนค่าอาหาร และทำให้ปลาโตเร็ว แต่ข้อเสียของการให้อาหารสดคือ จะทำให้น้ำเสียได้ง่าย ดังนั้นควรมีการเปลี่ยนถ่ายน้ำบ่อยๆ ประมาณเดือนละ 1-2 ครั้ง

การเลือกซื้ออาหาร

ลักษณะของอาหาร

- สีสดดี
- กลิ่นดี ไม่เหม็นหืน
- ขนาดเม็ดสม่ำเสมอ ไม่เป็นฝุ่น
- การลอยตัวของอาหารในน้ำอยู่ได้นาน
- อาหารไม่เปื่อยขึ้น ไม่จับตัวเป็นก้อน ไม่ขึ้นรา

ประเภทของอาหารสำเร็จรูป

- อาหารสำหรับลูกปลาวัยอ่อน ใช้สำหรับลูกปลาขนาด 1 – 4 เซนติเมตร
- อาหารปลาคูกเล็กพิเศษ ใช้สำหรับลูกปลาขนาด 3 เซนติเมตร – 1 เดือน
- อาหารปลาคูกเล็ก ใช้สำหรับปลาอายุ 1-3 เดือน
- อาหารปลาคูกใหญ่ ใช้สำหรับปลาอายุ 3 เดือน - สังกตลาด

ขั้นตอนการเลี้ยง

1. อัตราปล่อยปลาคูกผสม (บิกอูย) ลูกปลาขนาด 2-3 ซม. ควรปล่อยในอัตราประมาณ 40 - 100 ตัว/ตรม. ซึ่งขึ้นอยู่กับกรรมวิธีในการเลี้ยง คือ ชนิดของอาหารขนาดของบ่อและระบบการเปลี่ยนถ่ายน้ำในวันที่ปล่อยลูกปลาไม่จำเป็นต้องให้อาหารควรเริ่มให้อาหารในวันรุ่งขึ้น

2. การให้อาหาร เมื่อปล่อยลูกปลาคูกผสมลงในทอซีเมนต์แล้ว อาหารที่ให้ในช่วงที่ลูกปลาคูกมีขนาดเล็ก (2-3 ซม.) ควรให้อาหารผสมลูกน้ำปั่นเป็นก้อนให้ลูกปลากิน โดยให้กินวันละ 2 ครั้ง หว่านให้กินทั่วบ่อโดยเฉพาะในบริเวณขอบบ่อ เมื่อลูกปลามีขนาดโตขึ้นความยาวประมาณ 5-7 ซม. สามารถฝึกให้กินอาหารเม็ดได้ หลังจากนั้นเมื่อปลาโตขึ้นจนมีความยาว 15 ซม.ขึ้นไป จะให้อาหารเม็ดเพียงอย่างเดียวหรืออาหารเสริมชนิดต่างๆ ได้ เช่น ปลาเป็ดผสมรำละเอียดอัตรา 9 : 1 หรือ

ให้อาหารที่ลดต้นทุน เช่น อาหารผสมบดจากส่วนผสมต่างๆเช่น กระดูกไก่ ไข่ไก่ เศษขนมปัง เศษเส้นหมี่ เลือดไก่ เศษกล้วย หรือเศษอาหารว่างๆเท่าที่สามารถหาได้นำมาบดรวมกันแล้วผสมให้ปลา กินแต่การให้อาหารประเภทนี้จะต้องระวัง เรื่องคุณภาพของน้ำในบ่อเลี้ยงให้ดี เมื่อเลี้ยงปลาได้ประมาณ 3-4 เดือนปลาจะมีขนาดประมาณ 200-400 กรัม/ตัว

3. การถ่ายเทน้ำเมื่อตอนเริ่มเลี้ยงใหม่ๆระดับความลึกของน้ำในบ่อควรมีค่าประมาณ 30 - 40 ซม. เมื่อลูกปลาเจริญเติบโตขึ้นในเดือนแรกจึงเพิ่มระดับน้ำสูงเป็นประมาณ 50 -60 ซม. ถ้าน้ำในบ่อเริ่มเสียจะต้องถ่ายน้ำมากกว่าปกติ

4. การป้องกันโรค การเกิดโรคของปลาดุกที่เลี้ยงมักจะเกิดจากปัญหาคุณภาพของน้ำในบ่อเลี้ยงไม่ดี ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุของการให้อาหารมากเกินไปจนอาหารเหลือเน่าเสีย เราสามารถป้องกันไม่ให้เกิดโรคได้โดยต้องหมั่นสังเกตว่าเมื่อปลาดุกกินอาหารจะต้องหยุดให้อาหารทันที เพราะปลาดุกถูกผสมมีนิสัยชอบกินอาหารที่ให้อาหารใหม่ โดยถึงแม้จะกินอิ่มแล้วถ้าให้อาหารใหม่อีกก็จะคายหรือสำรอกอาหารเก่าทิ้งแล้วกินอาหารใหม่ซึ่งปริมาณอาหาร ที่ให้ไม่ควรเกิน 4 - 5 % ของน้ำหนักตัวปลา

โรคของปลาดุกเลี้ยง

ในกรณีที่มีการป้องกันอย่างดีแล้วแต่ปลาก็ยังป่วยเป็นโรค ซึ่งมักจะแสดงอาการให้เห็น โดยแบ่งอาการของโรคเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

1. การติดเชื้อจากแบคทีเรีย จะมีการตกเลือด มีแผลตามลำตัวและครีบ ครีบกร่อน ตาขุ่น หนองหัก กกหูบวม ท้องบวมมีน้ำในช่องท้องกินอาหารน้อยลงหรือไม่กินอาหาร ลอยตัว
2. อาการจากปรสิตเข้าเกาะตัวปลา จะมีเมือกมาก มีแผลตามลำตัว ตกเลือด ครีบเปื่อย จุกสีขาวตามลำตัว สีตามลำตัวซีดหรือเข้มผิดปกติเหงือกซีดว่ายน้ำทวนทวน คางส่วนหรือไม่ตรงทิศทาง
3. อาการจากอาหารมีคุณภาพไม่เหมาะสม คือ ขาดวิตามินบีกระโหลกร้าว บริเวณใต้คางจะมีการตกเลือด ตัวคด กินอาหารน้อยลง ถ้าขาดวิตามินบีปลาจะว่ายน้ำตัวเกรงและชักกระตุก
4. อาการจากคุณภาพน้ำในบ่อไม่ดี ปลาจะว่ายน้ำขึ้นลงเร็วกว่าปกติลอยหัวครีบกร่อนเปื่อย หนองหัก เหงือกซีดและบวม ลำตัวซีด ไม่กินอาหาร ท้องบวม มีแผลตามตัว

อนึ่ง ในการรักษาโรคปลาดุกควรจะได้พิจารณาให้รอบคอบก่อนการตัดสินใจเลือกใช้ยาหรือสารเคมี สาเหตุของโรค ระยะรักษา ค่าใช้จ่ายในการรักษา

วิธีป้องกันการเกิดโรคในปลาดุกถูกผสมที่เลี้ยง

1. ควรเตรียมท่อซีเมนต์และน้ำตามวิธีการที่เหมาะสมก่อนปล่อยลูกปลา
2. ซื้อพันธุ์ปลาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ว่าแข็งแรงและปราศจากโรค
3. หมั่นตรวจดูอาการของปลาอย่างสม่ำเสมอถ้าเห็นอาการผิดปกติต้องรีบหาสาเหตุ

และแก้ไขโดยเร็ว

4. เปลี่ยนถ่ายน้ำจากระดับก้นบ่ออย่างสม่ำเสมอ และเมื่อน้ำมีกลิ่น
5. อย่าให้อาหารจนเหลือ

สารเคมีและยาปฏิชีวนะที่นิยมใช้ป้องกันและรักษาโรคปลา

ชนิดของสารเคมี/ยา	วัตถุประสงค์	ปริมาณที่ใช้
เกลือ	กำจัดแบคทีเรียบางชนิดเชื้อราและปรสิต บางชนิดลดความเครียดของปลา	0.1-0.5% แช่ตลอด 0.5-1.0 % แช่ภายใต้การดูแลอย่างใกล้ชิด
ปูนขาว	ฆ่าเชื้อก่อนปล่อยปลาปรับ PH ของดินและน้ำ	60-100 กิโลกรัม/ไร่ ละลายน้ำแล้วสาดให้ทั่วบ่อ
คลอรีน	ฆ่าเชื้ออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้กับบ่อเลี้ยงปลา	10 พีพีเอ็ม แช่ 30 นาที แล้วล้างด้วยน้ำสะอาดก่อนใช้
คิพเทอร์เร็กซ์	กำจัดปลิงใส เห็บปลา หนองสมอ	0.25-0.5 พีพีเอ็ม แช่ตลอด ยาที่ใช้ควรเป็นผงละเอียดสีขาว ถ้าเปลี่ยนเป็นของเหลวไม่ควรใช้
ฟอร์มาลิน	กำจัดปรสิตภายนอกทั่วไป	25-50 พีพีเอ็มแช่ตลอด ระหว่างการใช้ควรระวังการขาดออกซิเจนในน้ำ
ออกซิดเตตราไซคลิน	กำจัดแบคทีเรีย	ผสมกับอาหารในอัตรา 3-5 กรัม/อาหาร 1 กิโลกรัม ให้กินนาน 7-10 วันติดต่อกัน แช่ในอัตรา 10-20 กรัมต่อน้ำ 1 ตันนาน 5-7 วัน
คลอแรมฟินิคอล	กำจัดแบคทีเรีย	ผสมกับอาหารอัตรา 1 กรัม/อาหาร 1 กิโลกรัมหนึ่งสัปดาห์ บางครั้งก็ใช้ไม่ได้ผลเนื่องจากเชื้อแบคทีเรียดื้อยา

การเลี้ยงปลานกตด

การเลี้ยงปลานกตดผสมเพศเพื่อให้ได้ขนาดตามที่ตลาดต้องการนั้นสามารถเลี้ยงได้ทั้งในบ่อดินและบ่อซีเมนต์

1. การเลี้ยงในบ่อซีเมนต์ ควรปรับสภาพของน้ำในบ่อที่เลี้ยงให้มีสภาพเป็นกลางหรือเป็นด่างเล็กน้อย แต่ต้องแน่ใจว่าบ่อซีเมนต์จะต้องหมดฤทธิ์ของปูน ระดับน้ำในบ่อเมื่อเริ่มปล่อยลูกปลานกตด 2-3 ซม. ควรมีความลึกประมาณ 20-30 เซนติเมตร เมื่อลูกปลาเติบโตขึ้นค่อย ๆ เพิ่มระดับน้ำให้สูงขึ้นตามลำดับ โดยเพิ่มระดับน้ำประมาณ 5 ซม./อาทิตย์ให้อาหารเม็ดประมาณ 3-7 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักตัวปลา โดยปล่อยปลาในอัตรา 50-70 ตัว/ตรม. ปลาจะเติบโตได้ขนาดประมาณ 100-200 กรัม/ตัว ในระยะเวลาเลี้ยงประมาณ 90 วัน อัตราการรอดประมาณ 80% ซึ่งอาหาร

ที่ใช้เลี้ยงสามารถให้อาหารชนิดต่าง ๆ ทดแทนอาหารเม็ดได้ โดยใช้อาหารพวกไส้ไก่หรือปลาเบ็ด ผสมกับเศษอาหารก็ได้ แต่จำเป็นต้องถ่ายเทน้ำเพื่อป้องกันน้ำเสียกว่าการถ่ายเทน้ำ เมื่อเลี้ยงด้วยอาหารเม็ด

2. การเลี้ยงในบ่อดิน การเลี้ยงในบ่อดินนั้น จะต้องเตรียมบ่อตามหลักการเตรียมบ่อเลี้ยงปลาทั่ว ๆ ไปดังนี้

1. จะต้องตากบ่อก้นบ่อให้แห้ง ปรับสภาพก้นบ่อให้สะอาด
2. ใส่ปูนขาวเพื่อปรับสภาพของดินโดยใส่ปูนขาวในอัตราประมาณ 60 - 100 กก./ไร่
3. ใส่ปุ๋ยมคอกเพื่อให้เกิดอาหารธรรมชาติสำหรับลูกปลาในอัตราประมาณ 40-80กก/ไร่
4. นำน้ำเข้าบ่อโดยกรองไม่ให้ศัตรูของลูกปลาดูดเข้ามาพร้อมกับน้ำจนมีระดับน้ำลึก 30-40 ซม. หลังจากนั้นวันรุ่งขึ้นจึงปล่อยปลาและเพื่อให้ลูกปลามีอาหารกินควรเติมไรแดงในอัตราประมาณ 5 กิโลกรัม เพื่อเป็นอาหารแก่ลูกปลาหลังจากนั้นจึงให้อาหารผสมแก่ลูกปลา ลูกปลาที่นำมาเลี้ยงควรตรวจดูว่ามีสภาพปกติ การปล่อยลูกปลาลงบ่อเลี้ยงจะต้องปรับสภาพอุณหภูมิของน้ำในบ่อ และน้ำในบ่อให้เท่าๆกันก่อน โดยการแช่ถุงบรรจุลูกปลาในน้ำประมาณ 30 นาที จึงปล่อยลูกปลาเวลาที่เหมาะสมในการปล่อยลูกปลาควรเป็นตอนเย็นหรือตอนเช้า

แนวโน้มตลาด

1. ปลาคุกกี้กลายเป็นปลาเลี้ยงง่ายเจริญเติบโตเร็วจึงมีเกษตรกรนิยมเลี้ยงเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ราคาปลาคุกกี้ไม่เคลื่อนไหวมากนัก
2. เนื่องจากอุปนิสัยของคนไทยซึ่งนิยมบริโภคเนื้อปลาอยู่แล้ว ถ้าสามารถลดต้นทุนการผลิตเพื่อให้ราคาต่ำลงได้แล้วจะทำให้การบริโภคสูงขึ้น
3. ผลผลิตจากแหล่งน้ำธรรมชาติลดลงอันเนื่องมาจากแหล่งน้ำเสื่อมโทรมก็จะมีผลทำให้ มีการบริโภคปลาจากการเพาะเลี้ยงมากขึ้น
4. เมื่อมีการเลี้ยงแบบอุตสาหกรรม ซึ่งสามารถควบคุมปริมาณและคุณภาพของปลาคุกกี้ได้แล้วก็มีโอกาสในการแข่งขันในระดับต่างประเทศมากขึ้น
5. ในปัจจุบันมีการรณรงค์บริโภคอาหารโปรตีนจากเนื้อปลา เพราะให้โปรตีนสูง ย่อยง่ายและยังมีราคาถูกด้วย

ภาพที่ 57 ประชุมกลุ่มแม่บ้านคลองช้าง

ภาพที่ 58 อ.คณิง กาญจนบุษย์ สถาบัน กศน.ภาคใต้ เขียนกลุ่มแม่บ้านคลองช้าง

ภาพที่ 59 อ.พรทิพย์ ชะตะรัตน์ สถาบัน กศน.ภาคใต้ เขียนกลุ่มแม่บ้านคลองช้าง

5. สรุปผลการดำเนินกิจกรรมโครงการ อบรมการทำน้ำมันปลาโอ

1. ความสำคัญของโครงการ

ตำบลอานาหาร มี 4 ชุมชน คือชุมชนอานาหาร ชุมชนอานาหาร ชุมชนหัวตลาด และชุมชนคลองช้าง มีประชากรทั้งหมด ทั้งหมด 12,173 คน

ชุมชนคลองช้าง มีประชากรทั้งหมด 2,057 คน จำนวนครัวเรือน 288 ครัวเรือน อาชีพหลักของประชากร คือ รับราชการ ลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ พนักงานบริษัท อาชีพการประมง อาชีพค้าขายและอาชีพส่วนตัว

ครู กศน. ไม่เคยทำกิจกรรมในพื้นที่ชุมชนคลองช้าง เพราะได้ทำเวทีทุกครั้ง มักจะมีการตั้งคำถามเรื่อง ของค่าตอบแทนเข้ามามีบทบาท ซึ่งมักจะมีปัญหาของการทำงานของ กศน.

ครู กศน. ก็เลยทำกิจกรรมที่ชุมชนที่ไม่เอาค่าตอบแทนเป็นที่ต่อรอง ชุมชนอยากพัฒนาตนเองและเป็นเพราะผู้นำที่เป็นกันเองมากกว่าการเป็นผู้นำ

ครู กศน. ได้จัดกิจกรรมในพื้นที่ชุมชนอานาหารมากกว่าที่ชุมชนอื่น ได้จัดทำทักษะอาชีพ วิชาอาหารและขนม วิชาผ้าบาติก วิชาการเลี้ยงปลาดุก การร้อยลูกปัด โดยมี แม่บ้าน อสม. เยาวชน เข้าร่วมกิจกรรมและอานาหาร ได้รวมกลุ่มแม่บ้านได้รับจัดทำขนมว่างและเครื่องดื่มในการจัดประชุมของหน่วยงานต่าง ๆ และอานาหาร ได้พัฒนาอาชีพในเรื่องของ พัฒนาค้นหาพืช

ในแต่ละครั้งที่ อสม.ทุกชุมชนมีการประชุม ได้พูดคุยในพื้นที่ตนเองกำลังพัฒนาชุมชนของตนเองในการร่วมกิจกรรมของ กศน. ในเรื่องต่าง ๆ แต่ชุมชนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับ กศน. มักจะสะท้อนในเรื่องของการที่ กศน. ไม่มีบทบาทในชุมชนของตนเองเป็นเพราะอะไร ชุมชนอานาหารก็ได้พูดคุยกับ กศน. ว่างานกศน. นั้นมีบทบาทในการจัดกิจกรรมแต่ไม่มีบทบาทค่าตอบแทน ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเหมือนกับหน่วยงานอื่น

ครู กศน. ได้มีโอกาสเข้าไปในชุมชนคลองช้างและได้พูดคุยกับแม่บ้านในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ชุมชนคลองช้างได้สนใจในเรื่องของทักษะอาชีพ วิชาอาหารและขนม จำนวน 60 ชั่วโมง เมื่อจบกิจกรรมทักษะอาชีพ ได้จัดทำเวทีชาวบ้านว่ากลุ่มแม่บ้านชุมชนคลองช้างจะพัฒนาตนเองเหมือนกับชุมชนอานาหารในเรื่องใดบ้าง ผลสรุปว่า จะเอาทักษะอาชีพ วิชา อาหารและขนมเหมือนเดิม

ครู กศน. และอาจารย์ 7 วิชา ก็ได้ลงทำเวที ผลสรุปว่า กลุ่มแม่บ้านดังกล่าวต่างก็มีความรู้ในเรื่องของการทำขนมและในเรื่องของอาหารพื้นเมือง และอาจารย์ 7 วิชา ได้เสนอว่าควรจะทำอะไรก็ได้ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และนางรอสะนะ มะเียงได้เสนอ การทำน้ำมันปลาโอเพราะชุมชนได้อยู่ใกล้กับสะพานปลา สามารถซื้อปลาได้ราคาถูกและการจำหน่ายน้ำมันปลาโอในท้องตลาดยังไม่มากนัก ผลสรุปว่า ชุมชนคลองช้างสนใจในเรื่องของการทำน้ำมันปลาโอ

2. สภาพเดิมก่อนทำโครงการ

แม่บ้านคลองช้างที่ร่วมโครงการนี้มีอาชีพ คือ ขายอาหารพื้นเมืองในตอนเช้าและแม่ค้าเดินเร่ขายอาหารในตอนเช้าและเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจ ต่างก็ไม่มีกิจกรรม ว่างก็ไม่ได้มีโอกาสพูดคุยกับกลุ่มแม่บ้านชุมชนคลองช้าง ในเรื่องของการฝึกทักษะอาชีพที่แม่บ้านสนใจ คือ อาหารและขนม ศิลปะประดิษฐ์ น้ำยาอเนกประสงค์ และการทำยาหม่อง

ทาง กศน.เมืองปัตตานีได้จัดทักษะอาชีพ วิชาอาหารและขนม หลักสูตร 60 ชั่วโมง เมื่อเสร็จสิ้นการอบรม แม่บ้านต่างคนต่างทำขนมที่เรียนมาจำหน่ายในพื้นที่ตนเองและชุมชนข้างเคียง เช่นขนมโรตีสอกรอบ กรองแครง และปุยฝ้าย และแม่บ้านได้สนใจในเรื่องของอาหารที่ยังไม่ได้ศึกษา เช่น อาเคาะ ขนมปากหม้อ และขนมอบ

ครู กศน. ได้พูดคุยกับแม่บ้านว่า การที่เรารวมกลุ่มและกลุ่มนั้นหนักแน่นได้นั้น ผลที่ตามมาคือ หน่วยงานต่างก็ยากมีส่วนร่วมและบางหน่วยงานก็สามารถช่วยในการซื้อวัสดุและอุปกรณ์เข้ามาช่วยเสริม กลุ่มแม่บ้านได้สนใจในการรวมกลุ่ม เพราะอยากพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นกว่านี้ ต้องการอยากมีรายได้เสริม อยากให้เกิดความสามัคคี อยากให้ชุมชนมีดี เหมือนกับชุมชนอื่น ๆ และที่สำคัญอยากให้ชุมชนอื่นรู้จักชุมชนคลองช้าง

แม่บ้านคลองช้าง ได้รวมกลุ่มเพื่อจะพัฒนาตนเอง ,อยากมีรายได้เสริม ,อยากให้มีความสามัคคี ,อยากให้ชุมชนมีดี เหมือนกับชุมชนอื่น ทางกลุ่มได้เสนอการทำมันปลาโอ เพราะชุมชนได้อยู่ใกล้กับสะพานปลา สามารถซื้อปลาได้ราคาถูกและการจำหน่ายมันปลาโอในท้องตลาดยังไม่มากนัก

แผนที่โดยสังเขป ชุมชนคลองช้าง

แม่น้ำปัตตานี

● มัสยิดคลองช้าง

● สถานี

ตำบล ถนนปัตตานีภิรมย์

ถนนอาเนาะรู

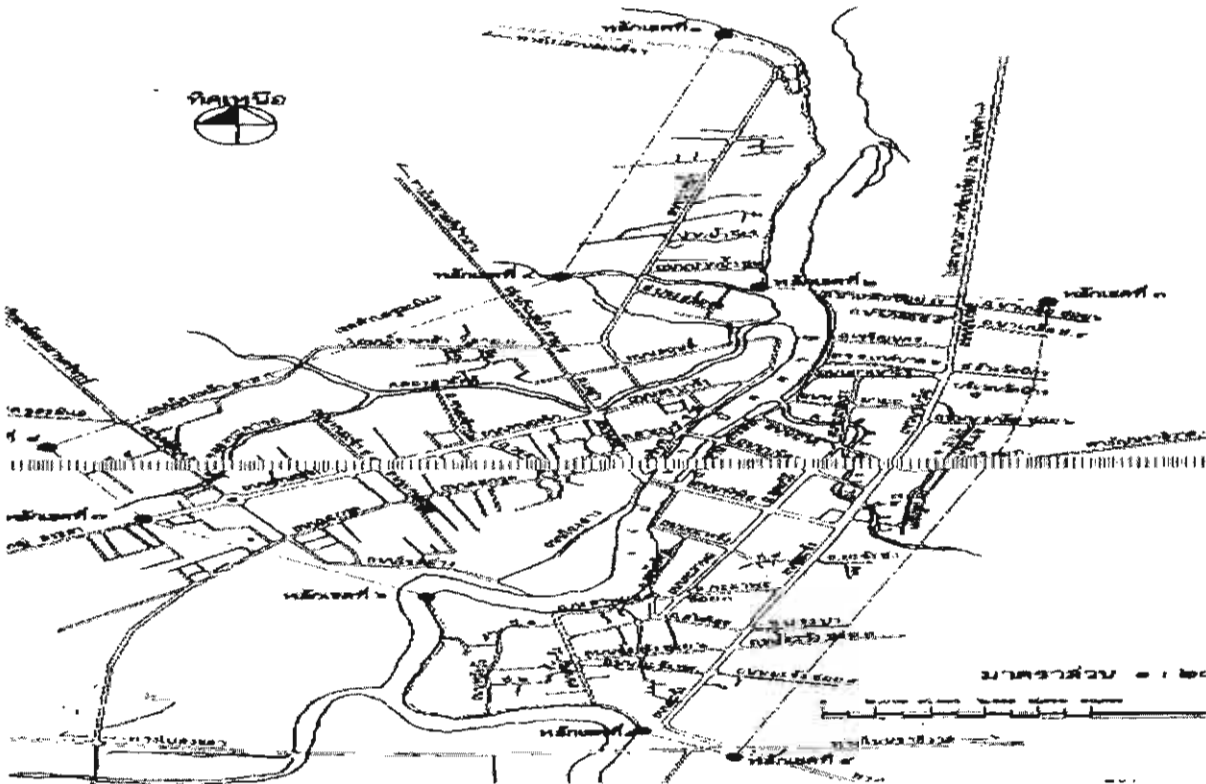
● ศาลาชุมชน

ถนนเจริญนคร

● ศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว

ถนนนาเกลือ

แผนที่เขตเทศบาลเมืองปัตตานี

3. วิธีการและขั้นตอนการทำงาน

กิจกรรมที่ 1.

วัตถุประสงค์

1. เพื่อชี้แจงรายละเอียดของโครงการ
2. เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านระดมความคิดเห็น

วิธีการดำเนินการ

1. ให้กลุ่มแม่บ้านแสดงข้อคิดเห็นและร่วมกันวางแผนร่วมกัน
2. ให้กลุ่มแม่บ้านได้บอกอาชีพของตนเองแต่ละคน
3. ให้กลุ่มแม่บ้านช่วยกันคิดว่ากลุ่มจะพัฒนาอาชีพของกลุ่มโดยมุ่งหวังหรือจุดเด่น

ของชุมชนคลองช้าง

ผู้เข้าร่วมโครงการ

1. กลุ่มแม่บ้าน	19 คน
2. ข้าราชการ	3 คน
3. ครู กศน.	1 คน

สถานที่จัด

ณ ร้านน้ำชาประธานชุมชนคลองช้าง ต.อานาหาร อ.เมือง จ.ปัตตานี

วันที่จัดกิจกรรม

15 กรกฎาคม 2551 เวลา 13.30 – 15.30 น.

ผลกาดำเนินงาน

จัดเวทีเพื่อระดมความคิดเห็นของกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอยากเรียนทักษะอาชีพ แต่กลุ่มยังไม่รู้จักตนเองว่ากลุ่มต้องการอะไร เมื่อให้แม่บ้านที่แต่ละคนได้เสนอ ของดีที่อยู่ในตัว เช่นบางคนทำอาหารพื้นเมืองขาย และทำขนมขาย กลุ่มแม่บ้านต่างก็มีความสามารถภายในตัวเอง ในเมื่อกลุ่มอยากจะให้ชุมชนอื่นรู้จักชุมชนของตนเอง ก็ช่วยกันระดมความคิดเห็นในเรื่องของดีที่มีอยู่ในชุมชน ผลปรากฏว่า ชุมชนอยู่ใกล้กับสะพานปลาที่สามารถซื้อปลาได้ราคาถูก นางรอสะมะมะเย็ง ได้เสนอในการทำสมันปลาโอ ทางกลุ่มก็เห็นด้วยที่ทำสมันปลาโอโดยที่นางรอสะมะมะเย็ง รับอาสาเป็นวิทยากรและทำหน้าที่ซื้อวัสดุฝึก

สิ่งที่ได้มารวมจัดเวทีค้นหาครั้งนี้ ก็เพื่อให้กลุ่มได้เสนอที่ได้เรียนรู้ทั้งหมดและช่วยกันคิดว่า กลุ่มจะพัฒนาอาชีพของกลุ่ม โดยมีมุ่งหวังหรือจุดเด่นของชุมชนคลองช้าง ทำให้สังคมรู้จัก กลุ่มแม่บ้านชุมชนคลองช้าง

ผลที่ได้รับจากการรวมกลุ่มแม่บ้านครั้งนี้

1. ต้องการอยากมีรายได้เสริม
2. อยากพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นกว่านี้
3. อยากให้มีความสามัคคี
4. อยากให้ชุมชนมีดี เหมือนกับชุมชนอื่น

ภาพที่ 60 อ.กรวิภา ขวัญเพชร อ.อิทธิเดช แก้วบุญทอง และนางเจ๊ะหับเซาะ เจ๊ะดาโอ๊ะ
ปรึกษากับชาวบ้านเกี่ยวกับการจัดการและวางแผน

ภาพที่ 61 อ.กรวิภา ขวัญเพชร กำลังออกแบบการจัดการที่ชาวบ้านนำเสนอ

กิจกรรมที่ 2.

วัตถุประสงค์

เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ

วิธีการดำเนินการ

ให้กลุ่มแม่บ้านแสดงความคิดเห็นและร่วมกันแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ

ผู้เข้าร่วมโครงการ

1. กลุ่มแม่บ้าน	6 คน
2. ครู กศน.	2 คน

สถานที่จัด

ณ ร้านน้ำชาประชาชนชุมชนคลองช้าง ตำบลอานะรุ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

วันที่จัดกิจกรรม

1 สิงหาคม 2551 เวลา 13.00 — 16.00 น.

การวางแผนและแบ่งหน้าที่การทำงาน

กลุ่มแม่บ้านจะทำกิจกรรมทุกวันศุกร์เวลา 13.00น. และช่วยกันวางแผนในการจัดกิจกรรม โดยมีรายชื่อดังต่อไปนี้

1. นางยูโน๊ะ มะเย็ง	ทำหน้าที่ ประธานกลุ่ม
2. นางรอสะนะ มะเย็ง	ทำหน้าที่ เป็นวิทยากรและรับซื้อวัสดุฝึก
3. นางรอฮินา มะเย็ง	ทำหน้าที่ นักประชาสัมพันธ์
4. นางหารียะห์ สุหลง	ทำหน้าที่ ผู้ร่วมกิจกรรม
5. นางยาวาเฮ กาเดร์	ทำหน้าที่ ผู้ร่วมกิจกรรม
6. นางสาวมะห์ แวนาแว	ทำหน้าที่ ผู้ร่วมกิจกรรม
7. นางกามารียะห์ หะยีสุหลง	ทำหน้าที่ ผู้ร่วมกิจกรรม
8. นางรอปีอะห์ แวสะมะแอ	ทำหน้าที่ ผู้ร่วมกิจกรรม
9. นางอาชีสะ มะแว	ทำหน้าที่ ผู้ร่วมกิจกรรม
10. นางยาวารี สือแต	ทำหน้าที่ ผู้ร่วมกิจกรรม

ภาพกิจกรรม
กลุ่มแม่บ้านเบ่งบพาทหน้าที่ได้รับผิดชอบ

ภาพที่ 62 สมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพการทำน้ำมันปลาโอ กำลังประชุมวางแผน

กิจกรรมที่ 3

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านช่วยกันทำน้ำมันปลาโอ สูตร 1
2. ให้กลุ่มแม่บ้านช่วยกันคิดราคาดันทุนและราคาขาย

วิธีการดำเนินการ

1. กลุ่มแม่บ้านช่วยกันทำน้ำมันปลาโอ สูตร 1
2. กลุ่มแม่บ้านช่วยกันชั่ง ,ตวง ส่วนผสม
3. กลุ่มแม่บ้านช่วยกันกวนส่วนผสม
4. กลุ่มแม่บ้านช่วยกันชิมรสชาด
5. ให้กลุ่มแม่บ้านช่วยกันคิดราคาดันทุนและราคาขาย

ผู้เข้าร่วมโครงการ

1. กลุ่มแม่บ้าน	18 คน
2. ครู กศน.	2 คน

สถานที่จัด

ณ ร้านน้ำชาประธานชุมชนคลองช้าง ค.อาเนาะรู อ.เมือง จ.ปัตตานี

วันที่จัดกิจกรรม

8 สิงหาคม 2551 เวลา 13.00 – 16.00 น.

ผลการดำเนินงาน

การทำสמןปลาโอ สูตร 1

ก่อนหน้านี้ นางรอสะนะ มะเย็งก็ลองทำสמןปลาโอให้กลุ่มแม่บ้านดู และในวันนี้กลุ่มแม่บ้านได้ช่วยกันทำสמןปลาโอ ด้วยความสามัคคี คือรู้จักหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ต่างคนต่างก็ฟังวิทยากร ช่วยกันคนละไม้ละมือ ชั่งน้ำหนัก , ตวงส่วนผสมตามสูตร โดยนำกะทะใบกว้างบนเตาตามด้วยกะทิและพริกที่ปั่นรวมกับหัวหอมและพริกชี้ฟ้าแห้งลงในกะทะ ตั้งบนเตาปล่อยให้เดือด ใส่ปลาโอที่ต้มแล้ว คนไปเรื่อย ๆ เพื่อไม่ให้ส่วนผสมไหม้ และช่วยกันชิมว่ารสชาติเป็นอย่างไรบางคนให้เพิ่มน้ำตาลแว่น บางคนให้เค็มสั้มแซก เมื่อชิมรสชาติที่กลุ่มต้องการ กลุ่มแม่บ้านก็ช่วยกัน จดสูตรที่สำเร็จ นางกามาริเยาะ หะยีสูลงได้บอกเคล็ดลับของตนเอง คือในส่วนผสมของสמןปลาโอ ให้ใส่ตะไคร้ และขมิ้น เพื่อให้สีของสמןสวยงาม และในวันนั้นทางศูนย์ภาคฯ ได้ลงมาเยี่ยมกลุ่มแม่บ้านทางคณะที่มาเยี่ยมต่างก็พูดชมว่าแม่บ้านที่นี่ขยันเก่ง และไม่เคยเห็นในตลาดจำหน่ายสמןปลาโอ มีแต่สמןกุ้ง และก่อนทางคณะที่มาเยี่ยมจะกลับ กลุ่มแม่บ้านก็นำสמןปลาโอที่ทำก่อนหน้านี้ใส่ในถุงเพื่อนำไปชิมบนรถ

เมื่อสמןปลาโอได้ที่ ก็ยกลง กลุ่มแม่บ้านก็ช่วยกันเก็บกวาดและล้างภาชนะ โดยที่ไม่ต้องออกค่าตั้ง เมื่อสמןปลาโอเย็น ก็ช่วยกันชั่งน้ำหนักใส่ถุง ๆ ละ 75 กรัม ได้ 35 ห่อ ๆ ละ 15 บาท รวมเป็นเงิน 525 บาท และกลุ่มแม่บ้านช่วยกันคิดราคาต้นทุนและราคาขาย ทุนของสמןปลาโอ 351 บาท จะได้กำไร 178 บาท

ลักษณะของปลาโอเมื่อเสร็จแล้ว คือ สมนปลาโอรสชาติหวานนำ ส่วนสีของสמןปลาโอมีสีแดง

ภาพที่ 62 กลุ่มแม่บ้านช่วยกันทำสמןปลาโอ สูตร 1

ภาพที่ 63 กลุ่มแม่บ้านช่วยกันทำสמןปลาโอ สูตร 1

กิจกรรมที่ 4

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านช่วยกันทำสמןปลาโอ สูตร 2
2. เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านช่วยกันคิดราคาต้นทุนและราคาขาย

วิธีการดำเนินการ

1. กลุ่มแม่บ้านช่วยกันทำสמןปลาโอ สูตร 2
2. กลุ่มแม่บ้านช่วยกันชั่ง ,ตวง ส่วนผสม
3. กลุ่มแม่บ้านช่วยกันกวนถั่วจนผสม
4. กลุ่มแม่บ้านช่วยกันชิมรสชาติ
5. ให้กลุ่มแม่บ้านช่วยกันคิดราคาต้นทุนและราคาขาย

ผู้เข้าร่วมโครงการ

1. กลุ่มแม่บ้าน 19 คน
2. ครู กศน. 2 คน

สถานที่จัด

ณ ร้านน้ำชาประชาชนชุมชนคลองช้าง ต.อาเนาะรู อ.เมือง จ.ปัตตานี

วันที่จัดกิจกรรม

15 สิงหาคม 2551 เวลา 13.00 – 15.00 น.

ผลการดำเนินการ

การทำสמןปลาโอ สูตร 2

วันนี้กลุ่มแม่บ้านมาช้ากว่าปกติ เพราะแม่บ้านบางคนป่อซอชุนัตเพื่อต้อนรับเดือนรอมฎอนที่จะมาถึง แม่บ้านที่มาก่อนก็ช่วยกันเช็ดโต๊ะ เตรียมเตา กระทะ ใบบัว และวัสดุฝึก

แม่บ้านช่วยกันชั่ง ตวง ส่วนผสมตามสูตร 2 คือสูตร 1 จะใส่พริกชี้ฟ้าแห้ง ส่วนสูตร 2 จะเป็นพริกชี้หนูแห้งและขิง กลุ่มแม่บ้านช่วยกันป็นพริก หัวหอม ขิงและกะทิให้ละเอียด ใส่ลงในกระทะใบบัว ตั้งบนเตา ปลอบยให้เดือดใส่ปลาโอที่ต้มแล้ว คนส่วนผสมให้เข้ากัน ชิมรสตามชอบ คนจนแห้งกกลง ปลอบยให้เย็น บรรจุในถุง โดยชั่งถุงละ 50 กรัม ได้จำนวน 30 ห่อ ๆ ละ 15 บาท รวมเป็นเงิน 450 บาท ส่วนทุนของสמןปลาโอ สูตร 2 รวมเป็นเงิน 339 บาท จะได้กำไร 111 บาท

ในวันนี้ที่ชั่ง 50 กรัม น้อยกว่าสูตร 1 นั่นก็เพราะว่าวันนี้ กลุ่มแม่บ้านได้ทำข้าวเหนียวมูล ซึ่งทำก่อนหน้านี เพื่อจะได้ข้าวเหนียว ครบตามจำนวน ผู้เข้าร่วมกิจกรรม 20 คน และนำไปฝากคนข้างบ้าน 10 คน

ลักษณะสמןปลาโอที่สำเร็จ คือสמןปลาโอสูตร 2 นั้นมีรสชาติหวานนำเค็มเล็กน้อย ส่วนสีของสמןปลาโอสูตร 2 มีสีคล้ำเพราะว่าสีนั้นขึ้นอยู่กับสีของพริกชี้หนู

ภาพที่ 64 กลุ่มแม่บ้านช่วยกันทำสמןปลาโอ สูตร 2

ภาพที่ 65 กลุ่มแม่บ้านช่วยกันทำสนันปลาโอ สูตร 2

กิจกรรมที่ 5

สรุปบททวนบทเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อชี้แจงในการดำเนินกิจกรรมต่อไป

วิธีการดำเนินการ

1. ให้กลุ่มแม่บ้านแสดงข้อคิดเห็นและร่วมกันจัดวางแผนในการดำเนินกิจกรรมต่อไป

ผู้เข้าร่วมโครงการ

1. กลุ่มแม่บ้าน	7 คน
2. ข้าราชการ	2 คน
3. ครู กศน.	2 คน

สถานที่จัด

ณ ร้านน้ำชาประธานชุมชนคลองช้าง ต.อาเนาะรู อ.เมือง จ.ปัตตานี

วันที่จัดกิจกรรม

12 กันยายน 2551 เวลา 13.00 – 15.00 น.

ผลการดำเนินงาน

สรุปบททวนบทเรียน

อาจารย์กรวิภาได้ให้การแนะนำในการคิดราคาต้นทุนและราคาขาย ให้กลุ่มแม่บ้าน

รวมกลุ่มที่จะร่วมกิจกรรมจริงมีกี่คน แล้วมาแบ่งว่าแม่บ้านดังกล่าวมีความถนัดในเรื่องใดบ้าง ไม่จำเป็นว่าจะทำสมุนไพรโออย่างเดี่ยว อาจจะเป็นว่ากลุ่มของเราจะได้ทำหลาย ๆ อย่างก็ได้

การทำสมุนไพรโอ เราสามารถเพิ่มมูลค่าโดยเพิ่มงาน และเราต้องได้ว่าการที่เราเพิ่มงานนั้นมีประโยชน์อย่างไร และเราอาจจะขายสมุนไพรโอควบคู่อย่างอื่น

จะทำสมุนไพรโอขายให้กับกลุ่มแม่ค้าที่ขายข้าวเหนียว กลุ่มได้ให้คำแนะนำว่าการที่เราจะทำขายให้กับแม่ค้าขายข้าวเหนียวนั้น เค้าคงไม่ซื้อเพราะราคาแพง แม่ค้าคงจะทำเองเพราะแม่ค้าผสมมะพร้าวในสมุนไพรโอเพื่อเพิ่มปริมาณ

การที่เราจะจำหน่ายสมุนไพรโอนั้น กลุ่มต้องสามารถบอกได้ว่า สมุนไพรโอเก็บได้กี่วัน

การรวมกลุ่มนั้นต้องทำอะไรบ้าง

1. ต้องทำกรอบของกลุ่ม ว่าใครทำหน้าที่อะไร
2. ต้องคิดว่ากลุ่มนั้นจะได้ทุนมาจากไหน
3. ต้องร่างระเบียบของกลุ่มให้ชัดเจน
4. สมาชิกได้ผลประโยชน์อะไรบ้างในการรวมกลุ่ม

คำแนะนำของกลุ่ม

การที่จะรวมกลุ่มนั้น ต้องมีผู้นำที่ดี

กลุ่มจะจำหน่ายสมุนไพรโอควบคู่กับน้ำจิ้มต่าง ๆ เช่นน้ำจิ้มปลา หอย ข้าวเกรียบ ในการทำครั้งแรกทางกลุ่มจะแจกให้กับครัวเรือนในชุมชนคลองช้างให้ชิมกันก่อนและช่วยให้ติชมเพื่อเป็นการปรับปรุงรสชาติ

ปลาโอสามารถทำอะไรได้หลายอย่าง

1. ปลาหวาน
2. ปลาโอคัมหวาน
3. ปลาโอกระเทียมพริกไทยแคดเดี่ยว
4. ไตปลาโอ
5. ลูกชิ้นปลาโอ
6. ข้าวเกรียบปลาโอ
7. แกงสันนปลาโอ
8. น้ำพริกปลาโออย่าง
9. สมุนไพรโอสมุนไพร

ข้อกังวลและข้อเสนอแนะของกลุ่ม

1. กลุ่มแม่บ้านมีความกังวลในเรื่องของปลาขาดตลาด

2. อยากให้มีกิจกรรมต่อยอด
3. อยากให้มีครู กศน.มีการประชุมพบปะทุก ๆ เดือน

กลุ่มแม่บ้านได้สรุปว่า สมันปลาโอทั้ง 2 สูตร ชอบทั้ง 2 สูตร ส่วนสีของสมันปลาโอนั้น สูตรที่ 2 แม่บ้านได้แนะนำว่าให้ใช้พริกแห้ง 2 อย่าง คือ ใช้พริกขี้หนูแห้งกับพริกขี้ฟ้าแห้ง

4. สรุป

1. กลุ่มแม่บ้านเกิดความสามัคคีและรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง
ในที่นี้กลุ่มแม่บ้านคาดหวังที่อยากให้คนรู้จักชุมชนตนเอง และจะรวมกลุ่มแม่บ้านให้ยั่งยืน

2. กลุ่มแม่บ้านได้ทดลองผลิตการทำสมันปลาโอ

กลุ่มแม่บ้านได้ทดลองทำสมันปลาโอพร้อมได้สูตรสำเร็จ ในการจะเดินหน้าต่อไป และจะพัฒนาในเรื่องอื่นๆ ที่จะเน้นเรื่องของปลาโอที่ยังสามารถทำอะไรได้หลายอย่าง เช่น ปลาโอสามารถปลาโอแดดเดียว ปลาหวาน ข้าวเกรียบปลาโอ นาซึลาแซปลาโอ ปลาสวรรค์ น้ำพริกนรกปลาโอ ปลาโอย่าง ลาบปลาโอ ผัดกะเพราปลาโอ ยำปลาโอ ทอดมันปลาโอ ทอดมันปลาโอ ลูกชิ้นปลาโอ คั่วกลิ้งปลาโอแกงกะหรี่ปลาโอ ตูมิจี่ปลาโอ คัมยำปลาโอ และซุปลปลาโอน้ำใสและน้ำแดง

3. กลุ่มแม่บ้านสามารถลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

กลุ่มแม่บ้านใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ให้กับตนเองและสามารถมองแนวทางการหารายได้เพิ่มให้กับครอบครัว แนวคิดที่กลุ่มแม่บ้านได้รวมกลุ่ม คือ รวมกลุ่มเพื่อต้องการหาประสบการณ์ ต้องการมีความสามัคคีในกลุ่มและต้องการฝ่าฟันอุปสรรคสู่ความสำเร็จของกลุ่ม

5. การมีส่วนร่วม

กลุ่มแม่บ้านชุมชนคลองช้างมีส่วนร่วมเป็นอย่างดีมาก เพราะไม่มีหน่วยงานไหนที่ให้ความสนใจกับกลุ่มแม่บ้าน ศูนย์กศน.แห่งแรกที่มาพบปะและให้ความสนใจ และมีการต่อเนื่อง ทางกลุ่มแม่บ้านยังเสนอให้ ศูนย์กศน.มีการพบกลุ่มเพื่อมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างน้อยเดือนละครั้ง

6. ความสัมพันธ์กับโครงการอื่น

โครงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพกลุ่มแม่บ้าน ของศูนย์ กศน. เมืองปัตตานี ดำเนินในเรื่องการจัดเรียนการสอนทักษะอาชีพ

โครงการ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนระดับตำบลของชุมชนคลองช้าง ในเรื่องการพัฒนาอาชีพของกลุ่มแม่บ้านในด้านการทำสมันปลาโอ

7. การติดตามและประเมินผล

สังเกต กลุ่มแม่บ้านได้ใส่ใจและสนใจในการจะรวมกลุ่มแม่บ้าน เพื่อจะพัฒนา

ตนเอง

ซักถาม การที่กลุ่มได้มารวมกลุ่ม ได้อะไรบ้าง

ได้เพื่อน

มองเห็นทิศทาง

มองเห็นความคิดเห็นของเพื่อน

เก็บทุกความคิด

ความแตกต่างที่มีประโยชน์

แนวทางการหารายได้

8. ข้อเสนอแนะ

ปัญหา ส่วนของปัญหาตอนนี้ยังไม่เกิด เพราะยังไม่ได้รวมกลุ่มและยังไม่ได้ลง
จำหน่ายสมันปลาโอ

ข้อเสนอแนะ เมื่อเราจะทำอะไรให้กับกลุ่ม เราต้องทำด้วยความจริงใจ ไม่ใช่ให้กลุ่ม
รอความหวังจากเรา ให้กลุ่มคิดเอง แก้ปัญหาเอง เราแค่เป็นพี่เลี้ยงที่คอยให้คำแนะนำ

9. รายงานการเงินและบัญชี

วัตถุดิบที่ใช้ในการอบรม 2 ครั้ง	ปลาโอ	480	บาท
	กะทิ	125	บาท
	หัวหอม	150	บาท
	น้ำตาลแว่น	105	บาท
	พริกชี้ฟ้าแห้ง	52	บาท
	พริกขี้หนูแห้ง	36	บาท
	ส้มแขก	20	บาท
	จิง	10	บาท
	ขมิ้น	12	บาท
	ซื้อเครื่องตวง	110	บาท
	ค่าวัสดุ กระจกยาโรตี กระจกยาขาว ปากกาเคมี	200	บาท
	ค่าน้ำมันรถกลุ่มแม่บ้านที่ซื้อวัตถุดิบ	100	บาท
	ค่าแก๊ส	100	บาท
	ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม 10 คน x 5 วัน x 20 บาท	1,000	บาท
	รวมทั้งสิ้น	2,500	บาท

รายชื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม
โครงการ อบรมการทำสวนปลาโอ
ณ ร้านน้ำชาประชาชนชุมชนคลองช้าง ตำบลอานาเรฐ อำเภอมือง จังหวัดปัตตานี

ที่	ชื่อ - สกุล	โทรศัพท์	หมายเหตุ
1	นางยูไน๊ะ มะเย็ง	081 7663938	
2	นางรอสะน๊ะ มะเย็ง	073 337798	
3	นางรอฮิมา มะเย็ง	073 337798	
4	นางกามารียะยะ หะยีสุหลง	089 5997575	
5	นางยาวารี ลือแด	0846337545	
6	นางมาเรียม สุหลง	-	
7	นางสัลมะห์ แวนาแว	-	
8	นางฮารียะห์ สุหลง	087 5706833	
9	นางอามีเนาะ กาเคร์	-	
10	นางอามีเนาะ อาลี	-	
11	นางสมประสงค์ อารีทัยรัตน์	-	
12	นางอาลีมาะ อาแว	-	
13	นางยาวาเฮ กาเคร์	-	
14	นางรอปีอะห์ แวสะมะแอ	-	
15	นางซารอ สาแม	-	
16	นางปาอียะ สาแหละ	-	
17	นางมะเนาะ ขุนคำหรี	-	
18	นางนัสรีน กาเคร์	-	
19	นางยามีลี๊ะ กาเคร์	-	

บทที่ 7

สรุปผลการพัฒนาครูและการวิเคราะห์ผล

1.ข้อสรุปจากประสบการณ์ของ กศน.ปัตตานี ในการพัฒนาบุคลากรเป็นนักวิจัยท้องถิ่น

1.1 บทสรุป

สำนักงาน กศน. จังหวัดปัตตานี ภายใต้การนำของ นายจรัส หนูอนันต์ ผู้อำนวยการสำนักงาน กศน.จังหวัดปัตตานี ได้ส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมการวิจัยท้องถิ่น กับ สกว.ท้องถิ่น ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2546 ซึ่งผลจากการดำเนินงานดังกล่าวทำให้ครู กศน.จำนวนหนึ่งได้รับการสนับสนุนจาก สกว.ท้องถิ่น ให้ทำงานวิจัยท้องถิ่นในพื้นที่การทำงานของตน จนมีความสำเร็จระดับหนึ่ง

แต่อย่างไรก็ตาม ครู กศน.ได้สะท้อนจากประสบการณ์ว่า กระบวนการให้ครู กศน.เข้าไป เรียนรู้งานวิจัยท้องถิ่นดังที่ได้ทำมานั้น เป็นภาระหนักเกินไป ยุ่งยากเกินไป จนไม่มีความสุขที่จะทำ วิจัย

ด้วยเหตุนี้ สำนักงาน กศน.จังหวัดปัตตานี ซึ่งเล็งเห็นความสำคัญของการวิจัยท้องถิ่น จึงพยายามหาทางแก้ปัญหา ให้ครู กศน.สามารถเรียนรู้และทำวิจัยท้องถิ่นได้อย่างมีความสุข และใช้ กระบวนการวิจัยท้องถิ่นมาหนุนเสริมงานของ กศน.ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากจุดนี้เองจึงเป็นที่มา ของการหาทางพัฒนาครู กศน.ให้เป็นนักวิจัย ในปลายปี 2549 ซึ่งได้มีการดำเนินการในขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. **คัดเลือกบุคลากร กศน.เข้าร่วมโครงการพัฒนาครู กศน.เป็นนักวิจัย** ด้วยความ สมัคใจและผ่านความเห็นชอบจากผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ ได้ ดำเนิน การในระหว่างวันที่ 6-20 ธันวาคม 2549 ณ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี และ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ

เป้าหมายของการดำเนินการในขั้นนี้ ก็คือ ให้ได้ตัวบุคลากรที่สนใจจะพัฒนาตัวเอง เป็นนักวิจัย ซึ่งในที่สุดก็มีผู้สนใจจำนวน 23 คน

2. **ออกแบบหลักสูตรพัฒนาครู กศน.เป็นนักวิจัยท้องถิ่น** จัดขึ้นในวันที่ 9 มกราคม 2550 ณ ฝ่ายส่งเสริมการศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี ผู้ที่มาออกแบบหลักสูตรในครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้บริหาร กศน.เจ้าหน้าที่ สกว. และ บุคลากร กศน.ที่มีประสบการณ์ผ่านงานวิจัยท้องถิ่น มาแล้ว

เป้าหมายของการดำเนินการในขั้นนี้ก็เพื่อให้ได้หลักสูตร ที่กำหนดชัดเจนว่า ครู กศน.ต้องรู้อะไรบ้างและต้องทำอะไรเป็นลำดับไปถึงจะเป็นนักวิจัยเพื่อท้องถิ่นได้ซึ่งในที่สุดก็ สามารถออกแบบหลักสูตรได้ตามที่ต้องการ

3. **อบรมครู กศน.** เป็นนักวิจัยท้องถิ่น เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับงานวิจัยท้องถิ่นแก่บุคลากร กศน.จังหวัดปัตตานี ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับปฏิบัติงานในพื้นที่ ดำเนินการระหว่างวันที่ 20-22 มกราคม 2550 ณ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ ตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

เป้าหมายของการดำเนินการในขั้นนี้ ก็คือ การทำให้ครู กศน.มีความพร้อมที่จะลงพื้นที่ไปเป็นนักวิจัยท้องถิ่น โดยสาระสำคัญในการอบรมครั้งนี้ ได้แก่

- การทำความเข้าใจแนวคิดและทฤษฎีของการวิจัยท้องถิ่นจากนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ

- การให้แรงบันดาลใจ และความมั่นใจแก่ครู กศน.ผู้สนใจจะเป็นนักวิจัย

- การให้ความรู้ด้านเทคนิคกระบวนการที่จะเป็นประโยชน์แก่การทำงานวิจัย

- การถ่ายทอดประสบการณ์จากรุ่นพี่ที่ผ่านการวิจัยท้องถิ่นมาแล้ว

4. **ให้ครู กศน. ลงพื้นที่เก็บข้อมูลและเขียนโครงการ** จัดในวันที่ 12-13 กุมภาพันธ์ 2550 ณ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี

เป้าหมายของขั้นนี้ คือ ให้ครู กศน.ได้ประเด็นที่จะวิจัยมาจากชุมชนแล้วนำมาสู่กระบวนการ การพัฒนาเป็นโจทย์วิจัย และการเขียนโครงการวิจัยเป็นลำดับไป ซึ่งปรากฏว่ามีการนำเสนอประเด็นที่จะพัฒนาเป็นโจทย์วิจัยจากพื้นที่ทั้งหมด 21 ประเด็น

5. **เวทีนำเสนอโครงการ** จัดเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2550 ณ ห้องประชุมศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี

เป้าหมายของขั้นนี้ คือ นำเอาประเด็นที่จะเป็นโจทย์วิจัยทั้ง 21 ประเด็นมาเข้าสู่กระบวนการ การเขียนโครงการ ซึ่งในที่สุดก็สามารถพัฒนาเป็นโจทย์วิจัยและสามารถเสนอเป็นร่างโครงการเบื้องต้นได้ 16 โครงการ

1.2 บทวิเคราะห์

กระบวนการหลังจากได้โจทย์วิจัยก็คือการพัฒนาโครงการต่อไป ซึ่งจะต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชน เมื่อมาถึงจุดนี้ก็พบว่าครู กศน.ไม่สามารถดำเนินการตามแผนการของหลักสูตรพัฒนานักวิจัยได้อีกต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากการขาดความพร้อม หรืออีกนัยหนึ่งคือกระบวนการที่ได้ดำเนินการมาทั้งหมดไม่เพียงพอที่จะสร้างความพร้อมให้กับครู กศน.ในการเริ่มต้นเป็นนักวิจัยท้องถิ่นได้

สิ่งที่ได้จากการอบรมสั้นๆเพียง 2-3 วัน ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดทฤษฎี ความรู้ทางเทคนิค กระบวนการ แรงบันดาลใจและประสบการณ์จากรุ่นพี่ ไม่สามารถทำให้ครู กศน.สามารถลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่ในฐานะนักวิจัยท้องถิ่นได้แม้แต่โจทย์วิจัยที่ได้มาในเบื้องต้นก็ไม่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชนอย่างที่ควรจะเป็น เพราะครู กศน.ไม่สามารถจัดกระบวนการมีส่วนร่วมขึ้นได้นั่นเอง

ในที่สุด การดำเนินการตามแนวทางนี้ก็ต้องยุติลง และต้องหาแนวทางการปรับเปลี่ยนการดำเนินงาน เพื่อให้การพัฒนาครู กศน.ให้เป็นนักวิจัย มีความเป็นไปได้ต่อไป

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการในครั้งนี้น่าจะช่วยให้ครูที่มีคุณค่าอย่างน้อย 2 ประการ คือ

1. บทเรียนสำหรับ กศน.ปัตตานี ที่ได้รู้ว่า การใช้กระบวนการอบรมระยะสั้นไม่สามารถทำให้บุคลากรมีความพร้อมที่จะเป็นนักวิจัยท้องถิ่นได้

2. บทเรียนสำหรับ สกว.ท้องถิ่น ซึ่งมีความสนใจที่จะเชื่อมประสานงานวิจัยท้องถิ่นกับองค์กรต่างๆ ที่ทำงานในท้องถิ่นอยู่แล้วจะเห็นได้ว่าการที่จะให้บุคลากรขององค์กรเหล่านี้มาพัฒนาเป็นนักวิจัยท้องถิ่นนั้น ไม่สามารถใช้การอบรมระยะสั้นได้ การดำเนินงานตามปกติของ สกว.ท้องถิ่นในการให้ชุมชนทำวิจัยนั้น มักจะมีสองช่วงหลักคือช่วงพัฒนาโจทย์ กับช่วงทำวิจัย แต่เมื่อจะร่วมงานกับองค์กรอื่นเช่นนี้ มีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มงานขึ้นอีกช่วงและเป็นช่วงแรกสุด ก็คือการพัฒนาบุคลากรขององค์กรเหล่านั้นให้มีความพร้อมเพียงพอที่จะเป็นนักวิจัย

2. ข้อเสนอจากการปรับปรุงกระบวนการพัฒนาครู กศน.เป็นนักวิจัย

2.1 บทสรุป

จากการที่ไม่ประสบความสำเร็จในกระบวนการพัฒนาครู กศน. เป็นนักวิจัยตามที่กำหนดไว้เดิม นำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงาน โดยได้นำไปสู่การพูดคุยกันระหว่าง กศน. กับ สกว. และที่ปรึกษาเพื่อหาทางปรับกระบวนการที่ลงตัวสำหรับทุกฝ่าย ในวันที่ 25 ธค. 2550 ผู้เกี่ยวข้องจึงได้จัดให้มีการประชุมเรื่องการพัฒนาศักยภาพบุคลากร กศน.จังหวัดปัตตานี ขึ้น ณ ห้องประชุม กศน.จังหวัดปัตตานี

ผลจากการพบปะกันครั้งนี้นำไปสู่การปรับกระบวนการทำงาน โดยมีขั้นตอนที่สำคัญๆ คือ

1. การทบทวนและปรับปรุงเนื้อหา ความรู้ที่คาดว่าครู กศน.จำเป็นต้องได้รับในการพัฒนาตนเป็นนักวิจัยท้องถิ่น จากหลักสูตรที่กำหนดไว้เดิมให้สอดคล้องกับความต้องการของครู กศน.มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นของความสามารถสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการวิจัย

ผลจากการทบทวนทำให้ได้กรอบเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการของครู กศน.มากยิ่งขึ้น คือ แก่นโครงร่างหลักสูตรการพัฒนาบุคลากร กศน. ปี 2551 ดังนี้

1. หลักการทำงานชุมชนแบบมีส่วนร่วม

- รูปแบบการพัฒนาชุมชน
- แนวคิดหลักการพัฒนาชุมชน
- จิตวิทยาชุมชน
- การศึกษาชุมชน
- หลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม
- การจดบันทึก

2. วิทยาการกระบวนการ

- การพูดในที่ชุมชน
- การจับประเด็น

- การเขียนแผนที่ความคิด

- การสรุป

3. การวางแผน / ออกแบบกิจกรรม

- ขอบเขต

- ขนาดกิจกรรม

4. การเขียนโครงการ

- หลักการเขียนโครงการ

- การวิเคราะห์โครงการ

5. การสรุป

- ประมวล

- ประเมิน

- รายงาน

- การใช้ประโยชน์

- การนำเสนอ

- การเผยแพร่

2. ขั้นตอนที่จะให้ครู กศน.เสนอประเด็นจากพื้นที่เป็นงานวิจัย แต่ให้ยกระดับการทำงานพัฒนาบุคลากร กศน.เป็นนักวิจัย ขึ้นเป็นงานวิจัยเสียก่อน นั่นคือทำงานวิจัยค้นหาแนวทางการพัฒนาครู กศน.เป็นนักวิจัยท้องถิ่น

3. ทบทวนบทเรียนของ กศน.ปัตตานี ที่ได้ร่วมทำวิจัยท้องถิ่นมาตั้งแต่ปี 2546 ว่ามีบทเรียนในด้านใดบ้างที่มีคุณค่า เพื่อนำมาใช้สำหรับการพัฒนาบุคลากรต่อไป

การถอดบทเรียนนี้ ได้ถอดจากคนสามกลุ่มคือ ผู้บริหาร กศน. นักวิจัยชาวบ้าน และวิทยากรหรือที่ปรึกษาต่างๆที่เคยเข้าร่วม โดยในการถอดบทเรียนนั้นมุ่งถอดบทเรียนทั้งสามด้านคือ

-ความรู้สึกโดยรวม

-บทเรียนด้านการจัดการ

-บทเรียนด้านกิจกรรม

นอกจากนี้ยังได้มีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ข้อจำกัด และโอกาส (SWOT) ของการที่ กศน.จะทำงานวิจัยท้องถิ่นต่อไปด้วย

2.2 บทวิเคราะห์

การทบทวนปัญหาจากการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมา ทำให้สามารถกำหนดเนื้อหาที่ครู กศน.ควรเรียนรู้ก่อนเป็นนักวิจัยท้องถิ่น ได้สอดคล้องกับความจำเป็นมากยิ่งขึ้น และการยกระดับการค้นหาแนวทางพัฒนาครู กศน.เป็นนักวิจัยขึ้นเป็นงานวิจัย คือหลักประกันที่แท้จริงว่า แนวทางที่ได้มาเป็นแนวทางที่น่าเชื่อถือ เพราะเป็นข้อสรุปจากการวิจัย มิใช่จากการสั่งการในองค์กร หรือการคาดการณ์ของผู้มีประสบการณ์เพียงไม่กี่คน

งานวิจัยค้นหาแนวทางพัฒนาครู กศน.เป็นนักวิจัยนี้ ไม่เพียงแต่จะมีประโยชน์ต่อ กศน. หากแต่ยังมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินงานของ สกว.ท้องถิ่นเอง ที่สามารถนำความรู้จากงานวิจัยนี้ไปใช้กับการพัฒนาบุคลากรในองค์กรอื่นๆให้เป็นนักวิจัยท้องถิ่นต่อไป

3. ข้อเสนอจากกระบวนการพัฒนาครู กศน.สู่การเป็นนักวิจัยท้องถิ่น

3.1 ข้อเสนอจาก การพัฒนาศักยภาพบุคลากร กศน. ครั้งที่ 1 : การทำงานชุมชนแบบมีส่วนร่วม

3.1.1 บทสรุป

จะเห็นได้ว่าในหลักสูตรที่ 1 คือหลักสูตรการทำงานชุมชนแบบมีส่วนร่วมนี้ ครู กศน.จะได้รับความรู้ใน 3 มิติ 10 ประเด็น คือ

1. มิติแนวคิดทฤษฎี
2. มิติการทดลองปฏิบัติในห้องประชุม
3. มิติการปฏิบัติจริงในพื้นที่ชุมชน

โดยความรู้ 10 ประเด็นที่ได้คือ

1. ความเข้าใจในตนเอง ภูมิใจในตนเอง และมั่นใจในศักยภาพของตนเอง ที่
จะทำงานเพื่อสร้างสรรค์ชุมชน
2. มีความเข้าใจงานพัฒนาชุมชนอย่างเห็นพัฒนาการทั้งอดีต ปัจจุบัน และที่
จะมุ่งสู่อนาคต
3. เข้าใจได้ว่างาน กศน.อยู่ตรงจุดไหนของพัฒนาการเหล่านั้น และจะต้อง
ปรับตัวอย่างไร
4. เข้าใจหลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม
5. เข้าใจเงื่อนไขและปัจจัยแวดล้อมที่อาจทำให้การทำงานแบบมีส่วนร่วม
สำเร็จหรือล้มเหลว
6. เข้าใจหลักการของการประชุมแบบมีส่วนร่วม หรือการประชุมอย่าง
สร้างสรรค์
7. สามารถออกแบบกระบวนการประชุมแบบมีส่วนร่วมได้
8. เข้าใจหลักการในการจับประเด็นเนื้อหาจากวงประชุมแบบมีส่วนร่วม
9. เข้าใจการเป็นวิทยากรกระบวนการในการประชุมแบบมีส่วนร่วม
10. เข้าใจการประชุมกลุ่มย่อยทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมในกลุ่มและการ
เก็บสาระสำคัญ

3.1.2 บทวิเคราะห์

สิ่งที่ได้จากหลักสูตรที่หนึ่งนี้ ถือเป็นการวางรากฐานที่แข็งแรงให้กับครู กศน.ในการเป็นนักวิจัยท้องถิ่น โดยเนื้อหาหลักสูตรทำให้มีความมั่นใจในตนเองในพลังปัญญาความสามารถของตนเองจะสามารถทำวิจัยได้ ความเข้าใจงานพัฒนาชุมชนทำให้ครู กศน.สามารถคิดได้อย่างมีกรอบคิดและมีทิศทางการทำงานที่ถูกต้อง และมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วมทั้ง

ทางทฤษฎีและการปฏิบัติอย่างเพียงพอ

3.2 ข้อสรุปจากการพัฒนาศักยภาพบุคลากร กศน. ครั้งที่ 2 : การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์

3.2.1 ข้อสรุป

จะเห็นได้ว่าในหลักสูตรที่ 2 คือหลักสูตรการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงนี้ ครู กศน. จะได้รับความรู้สำคัญ 5 ประการ คือ

1. สามารถนำประสบการณ์จากการนำความรู้ในหลักสูตรที่หนึ่งไปปฏิบัติ มาเป็นพื้นฐานตั้งต้นสำหรับการเรียนรู้หลักสูตรที่สอง คือการพัฒนาตนเป็นวิทยากรกระบวนการที่มีคุณภาพเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์

2. มีความรู้ความเข้าใจแนวทางการพัฒนาระดับตนเอง ไปสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้วยวินัยห้าประการ หรือห้าวิชาความรู้ที่ต้องเรียนรู้และนำไปใช้ในการทำงาน

3. สามารถพัฒนาและยกระดับศักยภาพของตนเองในการเป็นผู้พูดและผู้ฟังอย่างลึกซึ้ง ซึ่งจะไปช่วยเสริมทักษะความสามารถในการจับประเด็นที่ได้มาในหลักสูตรที่ 1

4. มีความสามารถพื้นฐานของวิทยากรกระบวนการที่ดี ในการพูดจุดประกายพลังผู้เข้าร่วมประชุม ซึ่งจะเป็หลักประกันสำคัญว่าการประชุมที่จัดขึ้นนั้น ผู้เข้าร่วมต่างปลดปล่อยพลังความคิด และสติปัญญาออกมาร่วมกัน

5. มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างลึกซึ้งและเป็นระบบด้วยวิธีคิดกระบวนการ ข้ามพ้นการเป็นผู้ที่มองเห็นปัญหาได้แค่ระดับปรากฏการณ์ไปสู่การมองเห็นปัญหาถึงรากและเป็นองค์รวมได้มากขึ้น

3.2.2 ข้อวิเคราะห์

สิ่งที่ได้จากหลักสูตรที่สอง ก็คือความสามารถในการเป็นวิทยากรกระบวนการ ผู้สามารถดำเนินการประชุมอย่างมีส่วนร่วมได้จริง และเป็นผู้ที่มุ่งมั่นพัฒนาระดับตนเองตลอดเวลา เพื่อให้สามารถทำงานอย่างมีส่วนร่วมได้ดีที่สุด เมื่อครู กศน. ผ่านหลักสูตรนี้แล้วก็จะสามารถเป็นวิทยากรกระบวนการที่มีคุณภาพได้

นอกจากนี้จะเป็นผู้สามารถวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ และสร้างกระบวนการวิเคราะห์ปัญหากับกลุ่มเป้าหมายได้ จึงมีหลักประกันในการที่จะค้นหาปัญหาที่แท้จริงของชุมชนมาเป็นโจทย์วิจัย

3.3 ข้อสรุปจากการพัฒนาศักยภาพบุคลากร กศน. ครั้งที่ 3 : การเขียนและการพัฒนาโครงการ

3.3.1 ข้อสรุป

จะเห็นได้ว่าในหลักสูตรที่ 3 คือหลักสูตรการการเขียนและการพัฒนาโครงการนี้ ครู กศน. จะได้รับความรู้สำคัญ 3 ประการ คือ

1. ได้นำความรู้และประสบการณ์จากการปฏิบัติของหลักสูตรที่ 1 และหลักสูตรที่ 2 มาเชื่อมโยงกับเนื้อหาหลักสูตรที่สาม จนเกิดความเข้าใจเป็นเนื้อเดียวกัน
2. เข้าใจแนวความคิดการเขียนโครงการ โครงสร้างของเนื้อหาโครงการ และกระบวนการในการจัดการเขียนโครงการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นต่อไป
3. เกิดความเข้าใจจากประสบการณ์ทดลองเขียนโครงการ ทำให้มีความมั่นใจว่าสามารถเขียนโครงการได้จริง

3.3.2 ข้อวิเคราะห์

หลักสูตรที่สามทำให้ครู กศน. นำความรู้ทั้งหมดมาพัฒนาโครงการวิจัยได้อย่างครบกระบวนการ และดำเนินไปอย่างมีส่วนร่วมจากชุมชนได้อย่างแท้จริง สามารถดึงเอาพลังปัญญาของชุมชนมาร่วมพัฒนาโครงการวิจัยได้ จากความคิดมาสู่ตัวเอกสาร โครงการในที่สุด

3.4 ข้อสรุปจากการอบรมการบันทึกผลและการเขียนรายงาน

3.4.1 ข้อสรุป

การสร้าง ความเข้าใจแก่ครู กศน. ต่อการเขียนรายงานโครงการนั้น มีสาระสำคัญสองส่วนคือ การจัดอบรมสร้างความเข้าใจในเบื้องต้น และการให้คำปรึกษาการปรับแก้เอกสารจากการเขียนรายงานจริงอย่างใกล้ชิดเป็นรายคนไป ทำให้มั่นใจได้ว่าครู กศน. จะเขียนรายงานผลการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี

3.4.2 ข้อวิเคราะห์

การสร้าง ความเข้าใจในการเขียนรายงานทั้งการอบรมและการให้คำปรึกษา ในการปฏิบัติ นับว่าเป็นหนทางที่ถูกต้องในการพัฒนานักวิจัยในส่วนของการเขียนรายงานผล ซึ่งมักเป็นงานที่ยาก และสร้างปัญหาความท้อถอยให้กับนักวิจัยได้ง่าย

4. ข้อสรุปจากการพัฒนาโครงการของครู กศน.

4.1 ข้อสรุป

จากการศึกษาการพัฒนาโครงการของครู กศน. จะพบว่ามีความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญสองประการคือ

1. มีการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการ จากสภาพเดิมที่มักใช้การคาดคะเนเอาเอง หรือเอาความสนใจส่วนตัวเป็นที่ตั้ง
2. จากที่ไม่สามารถเขียนโครงการได้ หรือเขียนได้แค่สั้นๆสองสามหน้ากระดาษเมื่อผ่านกระบวนการพัฒนาศักยภาพ ก็สามารถเขียนโครงการได้ตามโครงสร้างหัวข้ออย่างครบถ้วน ทั้งนี้ยังเป็นโครงการที่เกิดจากการพัฒนาประเด็นร่วมกับกลุ่มเป้าหมายด้วย

4.2 ข้อวิเคราะห์

จากการที่ครู กศน.สามารถพัฒนาตัวโครงการขึ้นได้อย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนนั้น แสดงให้เห็นได้เป็นอย่างดีว่ากระบวนการช่วยให้ความรู้ที่ผ่านมานั้นได้ผล แม้ว่าผู้เข้าร่วมอบรมจะไม่สามารถเสนอโครงการได้ทุกคน แต่นั่นก็เพราะสาเหตุจากข้อจำกัดอื่นๆ จึงเป็นที่แน่ใจได้ว่ากระบวนการพัฒนาบุคลากรเป็นนักวิจัยนั้น ได้ค้นพบแนวทางที่ถูกต้องแล้วอย่างน้อยก็ในส่วนของพัฒนาโครงการ

5. ข้อสรุปจากการดำเนินงานตามโครงการและการรายงานผลของครู กศน.

5.1 ข้อสรุป

จากการศึกษาพบว่าครู กศน. ได้พัฒนาการทำงานดีขึ้นโดยมีการบันทึกการทำงานเป็นรายกิจกรรม จากนั้นจึงนำมาสรุปเป็นการรายงานผลเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เคยดำเนินการมาก่อนในการทำงานตามปกติ

5.2 ข้อวิเคราะห์

ตามปกติแล้วครู กศน.จะมีปัญหาเป็นอย่างมากในการรายงานการทำงาน เนื่องจากมักไม่บันทึกผลการทำงานในกิจกรรมต่างๆ เมื่อถึงตอนจะรายงานผลงานจึงไม่มีข้อมูล การทำงานมักรายงานได้เพียงสั้นๆสองถึงสามหน้ากระดาษ หรือรายงานตามแบบฟอร์ม

เพื่อผ่านกระบวนการพัฒนาบุคลากรแล้วทำให้สามารถเขียนรายงานได้อย่างเป็นระบบครบถ้วนในประเด็นสำคัญ จึงเป็นหลักฐานยืนยันว่ากระบวนการพัฒนาบุคลากรที่กำหนดไว้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในส่วนนี้

6. บทสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

โครงการวิจัยนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 2 ประการคือ

1. เพื่อศึกษากระบวนการและรูปแบบการพัฒนาบุคลากร กศน.ปัตตานีให้นักวิจัยท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับภารกิจของ กศน.
2. เพื่อนำผลการศึกษารูปแบบการพัฒนาบุคลากร กศน.ปัตตานี ขยายผลภายในหน่วยงาน กศน.ปัตตานี และกลุ่มจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง

สำหรับผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 นั้น จากผลที่เกิดขึ้นทั้งหมดโครงการวิจัยศึกษารูปแบบการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานเพื่อเป็นนักวิจัยท้องถิ่น:กรณีศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดปัตตานีในครั้งนี้ เป็นการยืนยันว่า แนวคิดการพัฒนาบุคลากรของโครงการทั้ง 7 ประการนั้นประสบความสำเร็จ ได้แก่

1. แนวคิดการทำงานอย่างมีส่วนร่วม
2. แนวคิดงานพัฒนาชุมชน
3. แนวคิดการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง
4. แนวคิดการเป็นวิทยากรกระบวนการ
5. แนวคิดการจัดการประชุมอย่างมีส่วนร่วม
6. แนวคิดการพัฒนาโครงการอย่างมีส่วนร่วม
7. แนวคิดวิถีชีวิตกระบวนการ

ดังนั้น สำหรับการพัฒนาบุคลากรขององค์กรต่างๆเป็นนักวิจัยนั้น ก็อาจสามารถใช้แนวทางหรือหลักสูตรนี้ได้เช่นกัน

ส่วนผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 นั้น เป็นการขยายผลไปยังหน่วยงาน กศน.ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งสำนักงาน กศน.ปัตตานีได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพียงแต่ยังไม่อาจสรุปผลที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนในปัจจุบัน

7. บทสรุปในภาพรวมของการพัฒนาครู กศน.จังหวัดปัตตานี ปี พศ. 2551

จากการเวทีถอดบทเรียนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพครูกศน.จังหวัดปัตตานีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2551 โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ครูกศน.ที่เข้าร่วมอบรม (นางสาวจันทิมา บุญเนียม) นักวิจัย (อาจารย์กรวิภา ขวัญเพชร) ที่ปรึกษาโครงการ(อ.ตรีพิพัฒน์ บัวเนียม) และเจ้าหน้าที่สกว.(นางรัชก ทองขจร) ได้มีสัมภาษณ์ แลกเปลี่ยน ซึ่งได้มีการทบทวนทุนเดิมของงานกศน.ก่อนที่จะทำเนิงานวิจัยปี 2551 และผลการดำเนินงานที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ รวมถึงยุทธศาสตร์การดำเนินงานโดยใช้กระบวนการวิจัยในปีต่อไป รวมถึงการบอกเล่าจากความรู้สึกของผู้เข้าร่วมอบรมจากเวทีต่าง ๆ เป็นดังนี้

ทุนเดิมก่อนที่จะทำงานวิจัยของกศน.จังหวัดปัตตานี สภาพการทำงานใช้เงินงบประมาณเป็นตัวตั้ง การรายงานไม่เห็นลักษณะการรายงานที่ละเอียดลงลึก จึงทำให้ไม่เห็นคุณค่าของงาน งานที่เกิดขึ้นมีลักษณะฉาบฉวย ไม่เกิดความต่อเนื่อง และยั่งยืน ประกอบกับสถานการณ์ในพื้นที่ยังสร้างความห่างระหว่างรัฐกับชุมชน สำหรับครู ส่วนหนึ่งเป็นครูกศน.ที่มีประสบการณ์ทำงานในพื้นที่มาอย่างยาวนาน 10 ปี ขึ้นไป มีสัมพันธ์ภาพกับชุมชนเป็นอย่างดี มีบุคลิกที่อ่อนน้อม ไม่มีบุคลิกเชิงอำนาจจึงเข้ากับชุมชนได้เป็นอย่างดี วางตัวเสมอชาวบ้าน บางส่วนมีการเข้ามาทดลองทำงานและเป็น

ครูที่ไม่ใช้พนักงานของรัฐหรือราชการก็จะรอการสอบรับราชการ เพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านการงานแก่ตนเอง และส่วนที่ 3 คือครูใหม่

จุดเด่นครูจบจากสถาบันการศึกษาที่หลากหลาย และมีหลากหลายสาขา ครูเข้าถึงชุมชนเป็นคนในพื้นที่ การขับเคลื่อนงานค่อนข้างเป็นอิสระเสรี

จุดด้อยทักษะของครูยังขาดเรื่องการจดบันทึก เรียบเรียงทำให้การบอกเล่าภารกิจงานของตนเองด้อยไป ทั้ง ๆ ที่มีเนื้อหาในพื้นที่มากมาย การจัดกระบวนการแบบมีส่วนร่วมยังไม่เข้าใจเต็มที่ เพราะกระบวนการรับครูเข้ามาทำงาน ไม่ได้มีการฝึกอบรมหรือติวเข้ม จึงเป็นลักษณะการศึกษาด้วยตัวเองเป็นหลักจากเพื่อนร่วมงาน และชุมชน เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง แต่ยังขาดลักษณะการเป็นผู้นำ เพราะมีวิสัยทัศน์ที่ไม่กว้างพอ จึงมีผลต่อเรื่องการเรียนรู้เพื่อฝึกฝนตนเอง ขาดการรับรู้บทบาทหน้าที่ที่แท้จริงของตนเอง และยังมีความคิดที่ติดกรอบ

จากการจัดทำโครงการพัฒนาศักยภาพครูกศน.จังหวัดปัตตานี ซึ่งมีครูกศน.เข้าร่วมโครงการจำนวน 16 คน ส่วนหนึ่งสมัครใจเข้าร่วม ส่วนหนึ่งมีคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา เมื่อดำเนินการพัฒนาศักยภาพบุคลากร โดยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ ตั้งแต่ การปรับเปลี่ยนแนวคิด เรื่องงานพัฒนา การให้ทักษะเรื่องการเป็นวิทยากรกระบวนการ และการเขียนโครงการ และการเขียนรายงาน และครูลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่ และมีทีมวิจัยคณะจังหวัดลงนิเทศก์ และช่วยเหลืองานในพื้นที่ และคิดว่างานที่เกิดขึ้นสำเร็จประมาณ 80 เปอร์เซ็นต์ เพราะเห็นการเปลี่ยนแปลงของครูที่เข้าร่วมโครงการ ที่มีโอกาสได้บอกเล่าความรู้สึกรับรู้ของตนเองด้านต่าง ๆ จากการจัดเวทีอบรมการเขียนโครงการเมื่อวันที่ 2-3 มิถุนายน 2551 และเวทีการเป็นวิทยากรกระบวนการ เมื่อวันที่ 15-16 พฤษภาคม 2551

การเปลี่ยนวิธีคิด เช่นครูได้มีการสะท้อนในเวทีที่ทางทีมวิจัยได้จัดขึ้น ว่าครูสามารถยืนบนเวทีได้อย่างสง่างาม เผย สามารถลุกขึ้นมาเป็นวิทยากร ซึ่งต่างจากเดิม นางสาววันฟ้าดิษฐ์ หะยิสาแม็ง จาก กศน.อำเภอทุ่งยางแดง สะท้อนว่า “**ตัวเองมีสมารถดีขึ้น มองงานได้ไกลขึ้น และลึกขึ้น ที่ผ่านได้เพียงคิดได้ แต่ตอนนี้คิดเป็น**”

กระบวนการทำงาน มีการทำงานที่เป็นระบบขึ้น

ทักษะของครู เช่น การเป็นวิทยากรกระบวนการ เช่นครูอาสาฯ นางสาวจันทิมา บุญเทียม นางสาวเจ๊ะหับเซาะ เจ๊ะดาโอ๊ะ จาก กศน.อำเภอเมืองปัตตานี สะท้อนให้ฟังว่า “**ได้มีโอกาสเป็นวิทยากรกระบวนการ ในโครงการสัมมนาการมีส่วนร่วมป้องกันการทุจริตในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2551 การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น มีการแก้ไขปัญหาลเฉพาะหน้าเป็น และมีการให้การยอมรับจากหน่วยงานต่าง ๆ**”

ความมั่นใจของครูมีมากขึ้น เช่น นางสุจินตนา ตรงประสิทธิ์ จาก กศน.อำเภอทุ่งยางแดง สะท้อน “**จากการเป็นเจ้าหน้าที่สายสามัญมาหลายสมัย ไม่ค่อยกล้าพูด และจากการอบรมที่ผ่านมา**

เมื่อมีเวทีปฐมนิเทศน์นักศึกษา ได้นำผลจากการเรียนรู้ไปปรับใช้ในเวที เช่น การจัดสถานที่ประชุมที่ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมประชุมให้ความสนใจและร่วมมือ มีการดำเนินรายการประชุมด้วยตนเอง จากเดิมที่ไม่เคยทำมาก่อน จึงเกิดความภูมิใจ และกล้าขึ้น เมื่อจับไม้สก็อตส์พูด ส่งผลให้เกิดความมั่นใจที่จะทำงานร่วมกับองค์กรอื่นในพื้นที่ เช่น โครงการพนมก็สามารถดำเนินเวทีได้” และนางสาววันฟ้าดิษฐ์ หะยิสาเม็ง จาก กศน.อำเภอทุ่งยางแดงเล่าว่า “ได้มีความมั่นใจและเป็นตัวแทนของกลุ่มในการออกไปพูดนำเสนอ ซึ่งต้องพูดให้ผู้เข้าร่วมฟังเป็น 100 คน ต่างกับเมื่อก่อนจะไม่มีความกล้า” และขอขอบคุณอาจารย์กรวิภา ขวัญเพชร ที่ได้จัดให้มีโครงการพัฒนาศักยภาพให้ครูกศน.ขึ้น

การเขียนโครงการ นายวิกรม โอชาอัมพวัน ครูกศน.อำเภอยะรังได้สะท้อนความรู้สึกให้ฟังว่า “เดิมการเขียนโครงการไม่ได้คิดอะไรมาก แต่เมื่อเราเข้ามาเรียนรู้การเขียนโครงการในลักษณะการมีส่วนร่วม ทำให้การเขียนโครงการมีระบบมากขึ้น” และยังมี นายอาหามะ ยา ครูกศน.จากอำเภอสาขบุรี บอกเล่าว่า “ตอนเรียนมีการเขียนโครงการเช่นเดียวกัน แต่การเขียนโครงการที่ได้รับการอบรมคราวนี้ต่างกับสมัยเรียน ตรงที่ต้องคิดอย่างมีระบบ และต้องลงพื้นที่เพราะไม่ได้เกิดจากเราเพียงฝ่ายเดียว เดิมทำโครงการไปเลยคิดเอง ทำเอง คราวนี้ทำให้คิดเป็นระบบมากขึ้น ค้นหาปัญหาอุปสรรคทรัพยากรในชุมชน เขียนเป็นระเบียบด้วย” และ นางสาวพาธิชะ สะนิ ครูกศน.จากอำเภอไม้แก่น บอกเล่าและขอรับความจริงว่า “ตอนแรกคิดว่าการทำโครงการง่าย เดิมลอกและเลียนแบบจากโครงการเพื่อน ไม่รู้ว่าผลของโครงการสามารถช่วยแก้ไขปัญหาประชาชนได้มากแค่ไหน แต่ตอนนี้เห็นประโยชน์แล้วว่าการเขียนโครงการในลักษณะนี้เกิดประโยชน์กับประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง เพราะความคิดมาจากเขา” และ นางสาวเจ๊ะหับเซาะ เจ๊ะดาโอ๊ะ ครูกศน.อำเภอเมืองปัตตานี เล่าว่า “ส่วนใหญ่เขียนโครงการแล้วโดนตีกลับเพราะเขียนเป็นภาษาพูด แต่การเขียนครั้งนี้สามารถเขียนเป็นภาษาเขียนได้ และมีการมองปัญหาลึกขึ้น เดิมมองตื้น ๆ ง่าย ๆ แก้ปัญหาให้พันตัวเอง เกิดการคิดแบบมีระบบ เดิมโครงการเขียน 2-3 บรรทัดเสร็จ แต่การเขียนโครงการครั้งนี้ เขียนได้อย่างมีระบบ”

การจดบันทึก ครูกศน.อำเภอยะรังสะท้อนว่า “หลังจากมาฝึกอบรม หลังจากนั้นได้กลับไปประชุมร่วมกับกลุ่มอาชีพ เมื่อก่อนไม่ได้มีการบันทึกการประชุม แต่ครั้งนี้มีการบันทึกการประชุมโดยให้กลุ่มแม่บ้านที่เป็นเลขานุการปัญหาและถ่ายทอดความรู้สึกให้กับกลุ่มแม่บ้าน ได้บันทึก ได้นำเสนอ และสะท้อนปัญหาตนเอง”

บทเรียนจากการทำงาน

1. การสื่อสารระดับผู้บริหารอำเภอ ยังไม่สามารถสื่อสารและสร้างกระบวนการให้ผู้บริหารทุกอำเภอเห็นประโยชน์ ของโครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากร เพราะขาดกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้น

ดังนั้นควรหาวิธีการสื่อสารที่สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมให้เห็นความสำคัญ ในการขับเคลื่อนกับผู้บริหาร ให้ง่ายและมีความเป็นไปได้คือเน้นเฉพาะผู้บริหารที่มีใจเป็นฐาน ในการเข้าร่วมในระยะแรก และค่อยขยายผลเมื่อเห็นผลงานเกิดเป็นรูปธรรม

2. การสร้างทีมครูในพื้นที่ เนื่องจากการลงทำงานในพื้นที่จำเป็นต้องมีทีมงาน แต่ผู้ที่มาเข้าร่วมอบรม บางอำเภอส่งตัวแทนมา 1 คน เมื่อลงไปทำงานในพื้นที่ บางอำเภอไม่มีเพื่อนคนที่ร่วมทำงาน บางครั้งทำให้รู้สึกท้อแท้ แต่ทีมระดับจังหวัดไม่สามารถสร้างกลไกหนุนเสริมได้

ดังนั้นในการพัฒนานุเคราะห์ของหน่วยงาน ควรให้ความสำคัญกับขั้นตอนการสร้างเพื่อนร่วมงานเพื่อเป็นเพื่อนคู่คิดให้กับครูที่สนใจเข้าร่วมโครงการ

3. กระบวนการติดตามและนิเทศงานในพื้นที่ ยังขาดความต่อเนื่องและไม่ทั่วถึง ซึ่งการนิเทศติดตามงานสามารถสร้างการเรียนรู้การทำงานในชุมชนให้กับครูผู้เข้าร่วมโครงการ ทั้งเรื่องแนวคิดและกระบวนการทำงาน

ดังนั้นการออกแบบงานการพัฒนาครู หรือพัฒนานุเคราะห์ในองค์กร ควรวางกลไกในการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องเพื่อหนุนเสริมงานระหว่างทาง

4. ประสบการณ์และความรู้ของครูต่อ งานที่ลงไปหนุนเสริม บางเรื่องครูที่ลงไปหนุนเสริมมีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ น้อย และขาดประสบการณ์ในการจัดกระบวนการเพื่อการประสานผู้เกี่ยวข้องมาให้ความรู้หรือร่วมคิดกับชุมชน

ดังนั้น การสร้างกลไกให้ครูได้ศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่ตนเองต้องลงไปหนุนเสริมชาวบ้าน รวมทั้งกระบวนการในการค้นหา หรือสร้างความรู้ เช่น การทำ KM หรือการประสานงานผู้เกี่ยวข้อง

5. การบูรณาการภารกิจของตนเอง กับกระบวนการที่เข้าร่วมโครงการ ยังไม่เป็นเนื้อเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจาก 1) ขาดการวิเคราะห์ภารกิจที่จะนำมาบูรณาการกับโครงการที่จะฝึกอบรม เพื่อหนุนเสริมให้ทันกับปีงบประมาณ ดังนั้นเนื่องจากทำให้ครูได้ฝึกจากการอบรมจึงไปทำให้เพิ่มภาระของครู 2) ความเข้าใจต่อการนำกระบวนการไปปรับใช้ของครู

ดังนั้นหากมีการพัฒนานุเคราะห์ของหน่วยงาน กับกระบวนการวิจัย ควรต้องมีการศึกษาเงื่อนไข ภารกิจ และวางกรอบการบูรณาการภารกิจ กับกระบวนการให้ชัดเจนก่อนการพัฒนา

6. ความพร้อมของทีมวิจัย ส่วนใหญ่จะมีบทบาทภารกิจที่ล้นมือ จนไม่มีเวลาในการมาคิดงาน และขยับกิจกรรมร่วมกัน เพราะกศน.จังหวัดปัตตานี โครงการที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหลากหลายองค์กร จึงไม่สามารถจัดการงานได้ทันทั่วทั้งที่

การวิเคราะห์ภารกิจของหน่วยงาน ร่วมกับผู้บริหาร เพื่อให้เห็นจุดเด่น และจุดด้อยที่ควรปรับเพื่อสร้างงาน และสร้างคนให้มีคุณภาพต่อไป

ยุทธศาสตร์งานพัฒนานุคลากร กศน.ปัตตานี ปี 2552 ได้แก่

1. การเลือกพื้นที่ที่มีผู้บริหาร มีใจในการสนับสนุนบุคลากร และมีความรู้พื้นฐานด้านงานวิจัยท้องถิ่น ได้แก่พื้นที่อำเภอปะนาเระ และอำเภอหนองจิก
2. ให้กิจกรรมทางเลือก สร้างพี่เลี้ยงครูกศน.เรียนรู้ไปพร้อมกับชุมชน โดยให้กระบวนการทำงานในการกิจประจำ
3. ให้ความรู้แก่ครูเป็นระยะตามความเหมาะสม
4. ดึงครูกศน.ผู้ที่มีประสบการณ์งานวิจัยจากช่วงที่ผ่านมา สร้างเป็นเครือข่ายและเป็นพี่เลี้ยงจัดทำฐานข้อมูลโครงการ